Prohászka Ottokár:

A Táborhegytől Bethániáig

PROHÁSZKA OTTOKÁR

★

A TÁBORHEGYTŐL BETHÁNIÁIG

ELMÉLKEDÉSEK

BUDAPEST, 1916.
A SZOCIÁLIS MISSIÓ-TÁRSULAT
KIADÁSA

Nihil obstat.

Dr. Horváth Franciscus,
praeses censurae dioecesanae.

Nr. 3185.

Imprimatur.

Strigonii, die 21. Junii 1915.

Ludovicus Rajner,
episcopus, vicarius generalis.

A Szent-István-Társulat bizománya.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest

A Táboron.

«És hat nap mulva maga mellé vevé Jézus Pétert, Jakabot és Jánost és fölvivé őket egy magas hegyre külön és szinében elváltozék előttük és fénylék orcája, mint a nap, ruhái pedig fehérek lőnek, mint a hó. Felelvén pedig Péter, s mondá Jézusnak: Uram jó nekünk itt lennünk!» (Máté 17, 1—10.)

«Uram, jó nekünk itt lennünk.» (Máté 17, 4.)

a) Jézus imádkozik s szinében elváltozva dicsőségbe öltözik. Mit jelent az? Rendesen arra utalunk, hogy Krisztus a Golgotán át jutott az Olajfákhegyére, honnan az égbe szállt; de nem figyelünk arra, hogy a Golgotára is a Táboron át jutott. Harcát győzelmesen azért tudta megvívni, mert lelkében átszellemült a rossz, a kín s a szenvedés. Fényben állt s élt lelke, azért tudta legyőzni a sötétséget. A Táboron mutatta be lelkének fölemelkedését, «ascensus in Deum»; *szellemi munkára* tanítja az embert,

mellyel világ, idő, nyomor, mulandóság s a gyöngeség fölé emelkedik; *munkára,* mellyel fölszabadítja szivét, hogy ne tapadjon a göröngyhöz; *munkára,* mellyel ruganyosnak őrzi meg lelkét reakcióban a rossz ellen; bánatban is életvidoran és erősen; *munkára,* mellyel törekvésben, vágyban, küzdelemben elnyujthatja s kifeszítheti. Ez a *munka* az imádság. Igy kell imádkozni: lélekben fölemelkedni s dicsérni, áldani s kérni, megkövetni az Urat. Mint a sas napfénnyel, úgy töltekezzünk isteni gondolatokkal és lelkesüléssel. Az emelkedés a zsoltár, a lendület a himnusz. Megbeszéljük az Úrral ügyeinket, kérdezzük és várjuk feleletét: «loquere Domine.»

b) S elváltozott szinében, mialatt imádkozott; felöltözködött fénybe s tűzbe s érezte az Isten örömeinek s vigaszainak ünnepét. Isteni gondolatok s érzések által elváltozunk; «species altera», más, különb emberekké leszünk. A bizalmatlan, csüggedő, félénk, földies emberből isteni ember válik. Ereje lesz a gyengének s lelke a csüggedőnek. Lélekkel legyőzi a testet s a világot, a rosszat s a kisértést. Csak az a nyomorúság győz, mellyel szemben lelket nem állítunk; a szellemmel áthatott szen-

vedés nem csunya s nem gyilkol; annál pusztítóbb a szellemtelen. Az a szív, mely megnyilni s oly érzéssel tud beszélni Istenével, hogy egyre vágyik a jobb után s töri magában a rosszat, tényleg a Tábor lejtőjén jár s az Isten vonzalmait élvezi. «Mutaberis in virum alienum»; elváltozol — biztatja az olyat a lélek, — elváltozol más emberré. A vágy elnyujtja, a szeretet megolvasztja, a fegyelem pedig új formába önti a lelket. Azért tehát dolgozzunk lelkünk hangolásán, ébreszszük föl a megfelelő érzelmeket. Ne várjunk, míg az ár elsodor; ereszkedjünk mi magunk a mélybe. Használjuk a röpimákat; ébresszük vágyainkat, fohászainkat a Szentírás szavaival!

«Minden lehetséges a hivőnek.»

«És tanitványaihoz jövén, nagy sereget láta körülök és az irástudókat velök vetekedve. És az egész nép, amint meglátta Jézust, elálmélkodék és megfélemlének és eléje futván, köszönték őt.» (Márk 9, 13.)

a) Fönt a hegyen Jézus a lélek erejében szinében elváltozik, édességgel, földfelejtéssel tölti el három tanítványát, azalatt lent a gyönge hit disputál. S kérdi Jézus: «Miről vetekedtek egymás közt? És felelvén egy a seregből, mondá: Mester, hozzád hoztam fiamat, kiben néma lélek vagyon . . . és mondottam tanítványaidnak, hogy űzzék ki azt, de nem tehették». Pedig úgy-e, a te erődnek kellene tanítványaidban lennie; az nincs s ahelyett van vetekedés. Nem sokat vetekedni, de Krisztus szellemével a világba állni; emlékét egyéniségünkkel s nem szavainkkal fölidézni. Mily vonzó az a Krisztus! a nép otthagyja a disputát; mély tisztelettel néz rá s eléje

fut s köszönti. Ime Jézus nyomaiban a lélek ereje!

b) A beteg fiú atyja kéri: «*ha valamit tehetsz, segíts minket, könyörülvén rajtunk. Jézus pedig mondá neki: ha hihetsz, minden lehetséges a hivőnek*». Akár kisér csoda, akár a türelem útjaira utasít az Úr, a hit őserő. Általa emelkedem ki a világ mechanizmusából; tudom, hogy Isten van bennem s hogy az erkölcsi rendben nem hagy kisérteni erőimen felül. Bizalommal s bátorsággal telek el s az élet küzdelmeiben a türelem kötelékeit el nem szakítom. Ez az erő majd kisugárzik majd környezetemre is s elváltoztatom vele az «én világomat». Ne utaljatok egyre csak a körülményekre s a környezetre s azoknak nehézségeire, hanem érvényesítsétek erősen a lelket, a «ti világotokat», higyjetek s bizzatok; van abban fény s meleg; erő árad majd ki belőletek.

c) A társadalomban is «*minden lehetséges a hivőnek*». Higyjétek erősen, hogy a rossz nem győzhet s hogy az Isten országa tért foglal nemcsak bennt, hanem kinnt is. Igaz, hogy sok harcba kerül s az érdekütközés keserűséggel jár. Minden korban más-más egyensúlyt kell a gazdasági viszonyokba teremteni, de tartsuk szem előtt a célt,

mely szerint az egész világ arra való, hogy több jó ember, a több-ember alakuljon ki. Ne nézzetek sötéten a világba, az osztályharcra. Látjátok, hogy mindezzel többre megyünk, a munkásosztály állapota, életmódja emelkedik; méltányosabb közérzés száll meg, élénkebb a szeretet, könyörület, irgalom. A bizalmatlanságnak s a kétségbeesésnek nincs helye az Isten országáról szóló evangéliumban. Dolgozzunk a jobb világon, a jobb emberen, a több-emberen. Ne haragudjunk a népre. «Minden lehetséges a hivőnek.»

d) Hogyan szolgáljuk e nagy célt? A kérdésben megvan a felelet: *szolgálattal.* Nem általános frázisokkal népről és hazáról; nem szentimentális humanizmussal, hanem hittel, mely mögött a hódoló, odaadó, szolgáló szeretet áll. Állítsunk be etikát az üzletbe, a gazdaságba, hogy ne legyünk önzők, igazságtalanok, zsarolók; könnyítsük az ember munkáját, neveljük a tisztességet, hűséget, megbizhatóságot. Ezeket nem lehet megfizetni s ezeket keressük mi is, hiszen minden állásnál az erkölcsi tulajdonság után kérdezősködünk elsősorban: derék, jó, megbizható ember-e? Tehát minél több erkölcsöt a világba, vagyis minél több jó, korrekt, erős, tisztességes akaratot.

Jézus ördögöt űz ki.

«Jézus megfenyegeté a tisztátlan lelket, mondván: siket és néma lélek, én parancsolom neked, menj ki belőle... s kiméne belőle.» (Márk 9, 24.)

a) Fönt a Táboron a dicsőséges Krisztus a lélek ünnepét üli, mely a földre mennyországot varázsolt s lehozza közénk a szenteket, Mózest, Illést; lent pedig a lelki erőtlenség s a testi nyomorúság gyötri az embereket; a lélek megfúl, a szellem elborul. Érezzük mindkettőt. A kontraszt óriási. De ki segítsen a mélységekben küzködő világon? Az apostolok ott állnak, de vállat vonnak, nem birnak a nyomorúsággal, pedig Jézus tanítványai. — Igy vagyunk mi is; szemben állunk sötét hatalmakkal; Jézus tanítványai is volnánk s nem birunk velük; megalázódunk és tűrünk. — Azután jön Jézus parancsszava: «Siket és néma lélek, én parancsolom neked, menj ki belőle» s győzünk általa. Legyünk arról min-

dig meggyőződve, hogy sokat el is kell tűrni, nem változtathatunk rajta; de azért a jóról nem mondunk le s ez alázatunkban is mienk az Isten.

b) «Midőn aztán bement a házba, tanítványai kérdék őt titkon: Miért nem űzhettük mi ki azt? És mondá nekik: Ez a faj semmi által ki nem mehet, hanem csak imádság és böjtölés által.» Rozsdás a kard, nem alkalmas győzelmes harcokra; gyönge a lélek, azért nem tudja az Isten erejét kellőleg érvényesíteni a világban. Kettő kell: imádság Istennel szemben, hogy töltekezzem vele, és önmegtagadás, böjt, hogy tudjak kivetkőzni magamból s a világból. Ez uton jártak azok, kik a lelkiekben nagyot tettek; az ellenkezőn azok, kik az istenit kompromittálták a földön. Avasson föl minket a lélek imában és böjtben az Isten harcaira.

c) Sok jó, buzgó pap kell. A mi korunk sok szivet von el Istentől s anyagba fojtja a lelket. Imádkozzunk s böjtöljünk, a kántorböjtben elsősorban, jó papokért. Szenvedjünk ezért. Szent István vértanú kiesdette a világ számára szent Pált, szent Alfonz Rodriguez szent Péter Clavert. Miért nincs több szent papunk? Az Úr erre azt felelte valakinek: mert nem kéritek eléggé.

«Kit tartasz nagyobbnak?»

«Azon órában a tanítványok Jézushoz járulának, mondván: Kit tartasz nagyobbnak mennyeknek országában? És magához hívván Jézus egy kisdedet, közéjük állítá s megölelvén őt, mondá: Bizony mondom nektek, ha meg nem tértek s nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be mennyeknek országába.» (Máté 18, 1. Márk 9, 35.)

a) Emberek, tele vagytok ködděl, képzelődéssel, érzékenykedéssel s igazság s szolid erény kevés van bennetek. Szubjektiv korlátoltságtok torzulássá s hiúságtok betegséggé lesz. Önszereteteket ne érintse senki, mert különben fölhagytok a legszentebb érdekek szolgálatával. Ha megkritizálják jó törekvéseiteket, el birjátok felejteni az Istent, mert magatokat keresitek. — Tele vagytok továbbá sötétséggel, iszappal, földdel, az enyészet szaga van ruháitokon s a kripták szomorúsága lényeteken; ti az

archaeológiának dolgoztok. — Ezzel szemben Jézus tisztult, nagylelkű, fölényes lelket akar, mely kimosta magából az iszapot s fölötte áll a kicsinyes szubjektivizmusnak; áttetsző, szép, erős, szabad lelkeket akar.—Küzdök az érzékenykedés s a hiúság sokféle rejtett alakja ellen, mely mint ellenszenv s elidegenedés jelentkezik bennem. Pro libertate!

b) «Aki tehát megalázza magát, mint e kisded... s aki befogad egy ilyen kisdedet az én nevemben, engem fogad be. Aki pedig megbotránkoztat egyet e kisdedek közül, jobb annak, hogy malomkő köttessék nyakára s a tenger mélységébe meríttessék.» Jézus látja a gyermek szép lelkét, a tisztaságot, melyben Isten lakik, az áttetszőséget, azt a «limpidezzát», melyet köd, pára, bűz még nem homályosít el... nincs rajta a törésföld nehéz párája, a gond s a munka rabszolgai miljője. S megöleli, panegiristája lesz s azonosítja magát vele. Mennyire szereti a lelkeket! Ugyanakkor azonban látván e mennyországok rombadülését, rémületének s rettenetes haragjának ad kifejezést: jaj annak, ki egy tiszta lelket elront; jaj annak a szörnynek, mely a lélek vérét issza s hullává ékteleníti azt; az átok mint malomkő húzza le az istenfeledés mélységeibe! A lélek kincs, én is az vagyok, de

ha lelket mérgezek, söpredék s utálat tárgya vagyok. Hogy nézzek Jézus szemeibe? elbirom-e azt az ellentmondást, mely az ő lélekszeretete s az én lélekrontásom közt van, ha igazán tudok lelki kárt okozni? Ó, ő a nap s én a sötét örvényben malomkő alatt rothadó hulla volnék. Sohase legyek valaki eldurvulásának, hanyatlásának, hitetlenségének, torzulásának oka. Soha, soha! Mily inditóok ez is, hogy tartsam magam, — hogy szálka senki szemében ne legyek, — hogy viseletem ne hűtse le senkinek buzgalmát, szeretetét.

c) «Jaj a világnak a botrányok miatt! Szükség ugyan, hogy botrányok jöjjenek... Ha pedig kezed vagy lábad megbotránkoztat téged, vágd el azt... És ha szemed megbotránkoztat téged, vájd ki azt.» Jézus lelke fájdalmas följajdulása; nehéz a szive arra a világra, mely a lelket s az örök életet kioltja; — nehéz arra a szemfödőre, mely az eget elborítja; — nehéz arra a fekete, szomorú zenére, mely a lelkeket a test s a föld szeretetében szomorúakká teszi. Igaz, hogy ez a hatalom érvényesülni fog, de mégis csak végzetes sors úttörőjének, fullajtárjának, igavonójának lenni. — Jézus más nemzedéket nevel e szomorú szükség-

gel szemben; nemzedéket, melynél a lélek nem eladó semmiért. Mit ér a fürge láb, ha a pokolba táncol; — mit a szép szem, ha világosságomat kioltja? Ellenben mily nemes s egyedül okos s nagystilű temperamentum, mely a legszebbért, az örök szépségért s szerelmeért táncot, ölelést, gyujtó szemet, amennyiben az az erény ellen van, nélkülözni tud, ép azért, mert nagyon, mert hevesen szeret. Igy akarok szeretni! Ez érzékkel kezelem mások lelkét. Nem mondom: hiába, minden az ördögé, — hanem úgy teszek, mint aki mindent ki akar vonni az ördög hatalma alól.

«Ha nem lesztek...»

«Ha nem lesztek olyanok mint a kisdedek, nem mentek be mennyeknek országába.» (Máté 18, 3.)

a) Kétféle naivitás van: az *érzület* s az *ismeret* naivitása. Az ismeret naivitása nem erény s nem előny s minden igyekezetünkkel azon vagyunk, hogy minél teljesebb s gazdagabb s igazabb ismeretben fölülemelkedjünk a gyermekkor tudatlanságán. Szent Pál szerint: «Míg gyermek valék, úgy szóltam, mint gyermek, úgy értettem, mint gyermek...; mikor pedig emberkorba jutottam, felhagytam azokkal, mik gyermeknek valók». (1. Kor. 3, 11.) De a naiv lelkületet, azt az egyszerű, igénytelen, egyenes, őszinte érzületet, ápolnunk kell, erre tanít Krisztus, mikor pl. tanítványainak lábait mossa. Nem úgy kell gyermekeknek lennünk, hogy az ismeret alacsony fokán álljunk, hanem hogy a legragyogóbb isme-

retben is készséges hódolattal viseltessünk az Ur s az ő szent akarata iránt.

b) A gyermeki érzület továbbá az élet ártatlansága s a szolgálatkész szeretet igénytelensége. Ismét mondja szent Pál: «Atyámfiai, ne legyetek gyermekek értelemre nézve; a *gonoszságra nézve* lehettek ugyan kisdedek; de az értelemre nézve tökéletesek legyetek.» (I. Kor. 14, 20.) Az Úr Jézus épen azt akarja, hogy minket a lelki életnek egyre magasabb fokára emeljen, s minket szellemben szabad lelkekké neveljen. Szomjazom az örök szeretetet s a szép szabadság szellemét; tiszta, tisztult akarok lenni.

c) A gyermeki érzület egyszersmind bizalom. Gyermekszemmel nézek Isten s jövőm s örök célom szent homályába. Sötét szobákon szaladok végig Atyám karjaiba . . , beszaladok mint a templomtéren játszó gyermek a templomba egész az oltárlépcsőig és ott elbeszélgetek Jézusommal s csókot hintek feléje. A sötétség nem nyeli el a gyermeklélek bizalmának sugarát.

Gyermeki lelkületem örömei.

«Ha nem lesztek olyanok, mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába», vagyis ha nem lesz bizó, bennem megnyugvó, hozzám ragaszkodó s bennem örömét lelő lelketek, nem találjátok föl boldogságtokat!

a) Erre nevel minket minden az egyházban: Jézus biztosít, hogy velünk van s el nem felejt s e felejthetetlen igéretnek szent titkában, az Oltáriszentségben egyre magához vonzza szivünket; áhitatunk közvetlenül vele szembe helyez minket. Azután az anyai lélek s a szépség bája környez ott s a szent Szűz szemei pihennek rajtunk, melyeket annyiszor emlegetünk: «Illos tuos misericordes oculos». Fásult, sötét, rideg nem lehet lelkünk; a bizalom imáinkban, a gyengédség művészetünkben, az érzés énekeinkben elárulja a gyermek lelkét, hangját, tekintetét... Ó jó nekünk itt.., itt a szülői házban.., Isten otthonában.

b) Gyermekek vagyunk, de nem lágy,

siró babák, hanem pásztorfiúk, kiknek kard, dárda nem kell, de parittyájuk van s öt éles kövük: Jézus neve s végtelen bizalmuk, hogy legyőzik az ellent: a bűnt, szenvedélyt, ármányt, gyűlöletet, szegénységet, betegséget s a halált. Az ember görnyed e hatalmak alatt. Összekerül sokszor a diadalmas rosszal s szinte elmegy a kedve; tapasztalja a világban az alávalóságig süllyedő önfeledettséget s nemtelenséget; a gyötrő félreértést, az olthatatlan gyülöletet, a gondot, a betegségek s a halál ijesztő árnyékait. Látja, mint hervad az élet s elhervadna akkor is, ha minden mező elysium, minden sziget a senki-szigete volna. S mégis, mégis tudja, hogy nem a rossz győz, hanem a jó; — hogy a lélek győz a hervadó test fölött s az élet a fölhantolt sirok fölött él; — tudja, hogy a lélek legyőz mindent, tömlöcöt, kínt, halált, szolgaságot, gyülöletet...; hogy győz, mint ahogy győzött a szent Szűzben, Pálban, Ferencben, Ágnesben, Perpétuában, Katalinban; hogy győz, ha rendületlenül hisz s szeretve, remélve átkarolja az édes Jézust. Ó Isten gyermekei, ti Isten csodái, gyermekszemetek égbe tud nézni s el nem borul, — gyermekarcotok a halál leheletében is mosolyog,

gyermekkezetek parittyát forgat s Góliáthokat üt le... Venerande puer, fortitudo Dei: Tiszteletreméltó gyermek, Isten ereje.

c) Az ilyen lélek örömöt talál. Az öröm a győzelemből való. Gaudete in Domino semper... Exultent et laetentur in te...! Isten akarja, hogy örömmel szolgáljunk neki: Jubilate Deo, servite Domino in laetitia s érezzétek át, hogy «melior est dies una in atriis tuis super millia»; jobb nálad egy nap, mint másutt egész élet. Ne legyetek zsémbes, kedvetlen, gyanakvó lelkek. Elront az mindent: kedvet, hitet, művészetet, életet; elsötétíti a szemet, a szót, a tekintetet. Istent nem dicsőíti. A kedvetlen, örömtelen léleknek nincs kitartása, mert nincs ereje: «a szív bánata leveri a lelket». Kedvetlen embernek szive, keze, lába, karja ólomból van s lelke a szenvedéseknek melegágya. Szent Ferenc örömből énekelte azt, hogy «tanto e il ben, chio aspetto, che ogni pen mi par diletto». Tehát foglaljuk le a «boldog életet» Istenhez való ragaszkodásban s készséges szolgálatban.

Angyali közelség.

«Vigyázzatok, hogy meg ne vessetek egyet e kisdedek közül, mert mondom nektek, hogy ezek angyalai mennyekben mindenkor látják Atyám orcáját, ki mennyekben vagyon!» (Máté 8, 10.)

a) Nem vagyok magányos és elhagyott; jár velem az Isten angyala. «Angeli eorum», az én angyalom. Szeretnék beszélni vele, szemébe nézni, szivére borulni, de csak lélekben közelíthetem meg, mert egy «más világ» ő mellettem, melynek csak fuvalmát érzem, mint Columbus a sassafrass illatát az óceánon. Hiszem, hogy van védangyalom, mert van szellemi világ, melyet nem tagadhatok. A hal ne mondja: nincs élet a vizen kívül; az állat ne mondja: nincs a levegőn kívül. Van élet levegőn, nagyvilágon, aetheren fölül «in lumine tuo»; van láthatatlan, szellemi világ, ahhoz szem kell, az értelem, a lélek szeme. Hiszem s örülök neki. Nem

karolhatom, nem ölelhetem át, de értem s szeretem.

b) Hogyan közeledjem hozzá?

Tisztelettel s szeretettel. Tisztelem, mint nagy, fölséges szellemet. Tudom, hogy benne a szellem ereje fölszabadult az érzékek gyámságából s ragyog s villámlik, mialatt a mi értelmünk, legyen bár Leibnitzé vagy Kanté, fogoly, rab, a fogalomnak léceiből építi föl házát, analógiákból tákolja össze hidait, melyekkel át akar hidalni sötét, fölkutathatlan mélységeket. Ellenben a szellemek értelme intuitív, tudásuk ragyogó napvilág. A te bölcseséged, király, mint az angyal bölcsesége; mondják Dávidnak. S ez a bölcseség fölfelé húz és ragad, föl, nem le. Nincsenek lábaihoz láncolva a kaján, fondorkodó, alávaló indulatok koloncai. Szerető bölcseség! Istennel egyesült, kegyelemmel telt lelkek azok. Ily tiszta, világból s tévelyből szinesedő, fölényes szellem áll mellettem, jár velem! Hogy kell őt tisztelnem, megbecsülnöm, érte lelkesülnöm; magamat társaságára méltóvá tennem. Angyali közelség... hatalmas motívum minden jóra!

Azután lelkes szeretettel kell iránta viseltetnem; hiszen erős, bátor, hadseregek élén győzelmet hozó szellemek, mint a maccha-

beusi harcokban; jótékony, irgalmas, kegyelmes szellemek, a «béke, a vigasz, az irgalom angyalai». Szépek; fölségesek. A lét hierarchiájában közvetítik az Isten kegyelmeit; vezetnek, őriznek, biztatnak minket. «Elküldöm előtted angyalomat»; szeresd, bizzál benne, mondja az Úr. Clemens Brentano szép költeményt írt Louise Henselről «Der Engel der Wüste» cimen; ez az angyali lélek vezette őt vissza a hithez; pusztából ki az élet forrásaihoz. Nem járok pusztában, ha angyalok szavára hallgatok, ha szeretettel kérdezem: mit akarsz tőlem, győzelmes, fölséges, hősies szellem? úgy-e azt, hogy ne csüggedjek, ne tétovázzak, ne féljek, hanem szeressek s bizzam s hívjam segítségül Istenünk nevét s kegyelmét.

Adósod vagyok, Uram!

«Hasonló a mennyek országa egy királyemberhez, ki számot akart vetni szolgáival. És mikor elkezdte a számvetést, eléje vitetek egy, ki neki tízezer talentummal tartozik vala.» (Máté 18, 23.)

a) Mindenki adósa az életet s üdvöt adó Istennek, adósa rogyásig. Tőle veszünk minden jót; a teremtésben épúgy, mint a megváltásban s mindennel vissza tudunk élni. Vétkezünk. Visszaélünk Krisztus igéjével, vérével, kegyelmével, kincseivel; óriási kontrasztot állítunk önmagunkban az erény s az egyén közé; konfliktusokat élünk át, melyektől szivünk vérzik; harcokban nyögünk, melyekben elernyedünk. — Felém jön az a számvető Fölség, ki úgy remekelt a teremtésben; a lét öröme és telje, az erő és tökély végtelen «jubilus»-a. Felém jön s számot kér! Ó mivé lett bennem az erő és élet! Mivé a kegyelem és szépség!

10.000 talentum adóssága van a földhöz tapadt, elnyomorodott páriának! Érdem, jog, képesség, cselekvő, érvényesülő erő nélkül vonaglik; itt csak «indulgentiá»-nak, «remissio»-nak, bűn- és büntetésbocsánatnak van helye. Ha elengedi a Fölséges, jó; ha el nem engedi, én le nem robotolhatom. Azért kérem az Urat: «bocsáss meg, engedd el»; azért imádkozom s vezeklek, mikor gyónom; azért rimánkodom: «engedd el, Uram, büntetésemet»; e járatban vagyok, mikor búcsút kívánok elnyerni.

b) «Leborulván pedig az a szolga, kéré őt, mondván: Légy béketűréssel hozzám s mindent megfizetek neked.» Ez az én pózom a végtelen Úrral szemben; minden gyónásom, áhitatomnak öntudatosabb percei, Istenhez való közeledésem, kivált halálom órája e pózba parancsol. Leborulok s az örök élet vágyával s az örök Fölséget imádó s szépségét átkaroló lelkem bensőségével kérem, hogy tegyen, tegyen, mert csak ő tehet; én már nem tehetek egyebet, mint kérek, bánok s remélek; de ezt lelkem elszántságával s rendületlen bizalmával teszem. Isten engem úgy segéljen! Mily nagy erők a megalázódás, a bizalom, bánat s remény!

c) «*Könyörülvén tehát az Úr azon a szolgán, elbocsátá őt s az adósságot elengedé neki.*» A bűnbánat alázatát a fölmagasztalás, a leborulást az édes ölelés, az üdvösség gondjának sötét töprengését a könyörülő szeretet csókja váltja föl. A pokol kilátásaiban megjelenik a töviskoszorús Jézus. Fölemel s biztat: jer felém, — mondja — ne kételkedjél; kitörlöm lelkedből a kételyt; eloszlatom az aggály árnyékát homlokodról; gyere, gyere; kegyelmemet állítom a bűn helyébe, erőm fölváltja tehetetlenségedet, szeretetem minden aposztaziádat. Jöjj, én bocsátok meg neked! Ismerem romlásodat! Pesszimista lettél, mikor magadat s a világot rögzítetted. Filozófiád is hirdeti, hogy komisz az ember; tudományod állítja, hogy az állatiasság jeleit viseli; én is mérhetetlen adósságot látok rajtad. Cselekvésed ellenkezik az erkölcsi törvénnyel; elszakadtál a szent Istentől s morális existenciád kérdésessé lett; de én megbocsátok neked! Ime az Isten új teremtése az erkölcsi rendben! Ime a kegyelmes hatalom!

d) De ez nem hat reánk varázs- s igézetképen; hanem mély hullámzásba hozza a lelket. Lélek erjed s forr itt. Jön feléje az üdv s a lélek megragadja azt görcsö-

sen. Megcsapja az erkölcsi világ magaslatainak, az éledésnek lehellete; kibontakozik az erkölcsi tisztaság szépsége s kelleme s két érzelem hatja át: átérzi önmaga nyomorúságát s ugyancsak az Isten segítő s mentő hatalmát; Isten jön s éltet s én éledek. Ó ne kételkedjünk benne, ne kételkedjünk irgalmában sem; megsértenők! Rendületlen bizalmunk erőt önt majd belénk s fokozza bensőségünket s szenvedéllyé éleszti ragaszkodásunkat.

e) E bűnbocsátó kegyelem szives fogadása teljesen elváltoztatja az életet; a választófal Isten s ember közt ledől s isteni erők áradnak belénk. Krisztus erejében, uralmában s dicsőségében lesz részünk. «Es fliesst aus dem Glauben die Liebe und die Freude im Herrn und aus der Liebe ein froher, freier Geist.» Fölszabadulunk kishitűségünk s bizalmatlanságunk elfogódottságából s bátran megyünk előre. Krisztus odaadta magát s kegyelmét nekem; megkönnyebbültem s erős lettem. Teszek bátran s dolgozom tovább a krisztusi művön magamban s másokban.

Szolgalelkek.

«Kimenvén pedig az a szolga, találá egyet szolgatársai közül, ki száz pénzzel tartozik vala neki és megfogván, fojtogatá őt, mondván: Fizesd meg, amivel tartozol. És leborulván szolgatársa, kéré őt, mondván: Légy béketüréssel hozzám s mindent megfizetek neked. Amaz pedig nem akara, hanem tömlöcbe veté őt...» (Máté 18, 28.)

a) Kimenvén pedig a szolga szolgatársai közé, a nagy, Fölséges Úrnak magaslatairól leszállván az alacsony érzések régiójába, hol szolga-, kufárlelkek gyötrik egymást, kegyetlen lett s megfeledkezett az irgalomról. Íme a szolgalélek nyomai a sárban! Jézus lelke a legnagyobb hivatás fölségével, az isteni érzések áldásával jön felénk. Lelkében szenvedéllyé fejlett az örök halál veszedelmének aggodalma s az örök élet közlésének vágya. Jön átkot eloszlatni, poklot zárni, végtelen adósságot elengedni;

jön az élet legsötétebb gondját eloszlatni; jön erővel s hatalommal; győzi; lélekkiáradással, pünkösdi tűzzel szemében, karácsonyéj mézével ajkán, a megtestesülés áhitatával szivében jön felénk; könnyeket, irgalmat, könyörületet, tisztaságot, erőt, halhatatlanságot hozott s a szolgaember mindezt felejti s 100 pénzért fojtogat, keserít, üldöz, öl... s pokolba jut! Az az istengyermek, ez a szolgatipus!

b) «*Látván pedig szolgatársai a történteket, igen megszomorodának*...» A szolgatársak, kiket a kegyetlen önzés el nem állatiasított, szomorkodnak; a világ az ő kínjuk, az az alacsony, mellén kúszó, földet evő kigyóvilág.

Ők tesznek ellene, dolgoznak, küzdenek és sírnak, de nem szabad elernyedniök s nem szakad a sasok magaslatairól a kigyók csapásaira térniök. Menjenek csak bizvást Krisztus után, még ha könnyes szemmel is. Menjenek s érvényesítsék tőlük telhetően a szeretet harmonizáló erejét; foglalják énekekbe, himnuszokba az élet diszharmóniáit; sugározzák ki lelküket; a lélek sugarai az igazság, jóság, szentség, szépség, erő, öröm, élet. Tegyék széppé a világot; rongyokba, vityillókba hozzák

magukkal a tündérmeséket elhalaványító krisztusi világosságot; árasszanak ki tájékra, mezőre, szérűre, redves kerti palánkokra, liceumbokrokra poézist; járjon velük utcákon, folyosókon, szalonokban, kapuk alatt, pince- és padláslakásokban az élet lelkesülése s azért, mert szomorkodniok kell, ne felejtsék, hogy ők voltaképp a lét s az élet ittas élvezői. Ez nem filozófia, hanem kereszténység,

e) «*Akkor eléhivván őt ura, mondá neki: Álnok szolga, minden adósságot elengedtem neked, mivelhogy kértél engem; vajjon nem kellett volna-e neked is könyörülnöd szolgatársadon, mint én könyörültem rajtad.*» Ó, ki birja el e vádat s még inkább e szolgaérzés sírkövét!

Mit adott s mit bocsátott meg nekünk az Úr! Hogy ég a lelkemen Krisztus vére, mellyel bűneimet eltörülte; hogy járja át szivemet «kétélű kardnál élesebb» igéje; mily kincsek kallódtak el kezeim közt, mintha homokszemek lettek volna; sőt tán még lelkek örök veszte is reám borítja árnyékát s ime «minden adósságot elengedtem neked» s te álnok, sötét, hideg öntudat ráveszed a lelkedet, hogy másnak meg nem bocsátsz s kegyetlenkedel vele? Emberek,

ez alávalóság nyomai a pokol csapása! Azért szeressetek, irgalmazzatok, mint ahogy én szeretek s könyörülök; ne legyen nehéz kőszivetek, hanem bocsássatok meg sérelmet és kislelkűséget!

Az Úr munkásai.

«*Ezek után pedig rendele az Úr más hetvenkettőt is és elküldé őket kettőnkint maga előtt s mondá nekik: Az aratás nagyon sok, de a munkás kevés.*» (Luk. 10, 2.)

a) A mezők fehérlenek, az aratás nagy. Jézus végignéz lélekben a világon. Beletekint nyomorába, bűneinek, szenvedélyeinek sötétségébe; élénken átérzi bajait; rokonérző, nagylelkű szívvel segíteni akar, azért arra utal, amire legnagyobb szükség van: kérjétek, hogy az Isten apostoli férfiakat küldjön; jelzi is, hogy milyeneket; erőszak és érdek nélkül, tisztalelkű embereket, kiknek a ragadozó, kegyetlen, önző világ temperamentumában nincsen részük; mezitlábú, békés embereket, kikből sugárzik a lélek; kiknek a világgal szemben csak egy tényük van, hogy vegye a békét, melyet ők adnak s adjon viszont kenyeret. — Jézus lelkéből való a kereszténység; terjesz-

tésére, fönntartására szintén hasonlelkü, «congeniális» emberek kellenek. — Nézd e Krisztustípust; tekints kristályos mélyeibe; töltsön el téged is az a lélek; ha ez van benned, akkor nézz bizalommal e nagy aratásra s suttogd magadban: Isten küld, lelke úz; megyek.

b) «*Kérjétek azért az aratás urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába.*» Kérjétek az ilyen munkásokat. A «congeniális» lelkek, a krisztusi rokonság nagy kegyelem, azt kérni kell. Az egyházban meglesz a jogszerinti, apostoli utódlás; de a jog csak vasdrót, abból nem lesz koszorú; virág, erkölcs kell hozzá; a jog sziklaréteg, abból nem lesz szép világ; fenyves, erdő, moha, pázsit, rét kell hozzá; kérjétek hát. — Néha e géniuszból valami jelenik meg köztetek s máris elragad; gondolhatjátok, ha a típus nem sötéten, nem egyoldalúan, nem tolsztoji passzivitásban, nem ibseni ködben, hanem az «emberfia» eredeti szépségében köszönt be hozzátok, mennyire hódítja meg majd sziveiteket. Szentjeink e típus variációi. Kérjetek, kérjetek apostolokat, szenteket s necsak kérjetek, hanem neveljetek. Hátha gyermekeitek arcán, ha Krisztusnak neveltek, kiverődik a krisztusi hasonlóság!

c) Munkások kellenek, kik új világot teremtenek; élénken perceptiv s keményen munkás lélekre van szükségünk. Munka kell; sziklákat kell fúrni, követ fejteni, aratni kell. Az apostoloknak nem hivatalban kell ülniök s várniok a tudakozódókat; ez egészen mellékes funkció. Tűzeső hull az apostoli férfiakra az apokalyptikus angyal füstölőjéből; nincs nyugalmuk; lelkük feszül, szemük lát, arcuk ég, szivük beszél; a szeretet tüze s a gondnak árnyéka jellemzi lelkületüket. Gyermekek, betegek, botrányosak, veszélyben forgók, bűnösök, jó lelkek, iskola, család, társadalom ezernyi szükséglete rajzik szemeik előtt; ők bíznak, imádkoznak, szenvednek, kitartanak.

«Mester, mit cselekedjem...?»

«*És ime egy törvénytudó fölkele, kísértvén őt és mondván: Mester, mit cselekedjem, hogy bírjam az örök életet? Ő pedig mondá neki: A törvényben mi vagyon irva? Amaz felelvén, mondá: Szeressed a te Uradat, Istenedet teljes szivedből és teljes lelkedből és minden erődből és minden elmédből és felebarátodat, mint tennenmagadat. És mondá neki: Igazán feleltél; ezt cselekedjed és élni fogsz.*» (Luk, 10, 25.)

a) Szeressed az Istent, a te fölséges, végtelen, édes mindenedet; azt az örökkévaló, magát egyre jobban kinyilatkoztató nagy jót; «omne esse», a lét és élet dagadó óceánját; azt a meleg, boldog örök-életet, kiből fakadnak lelkek és egyesülések, intuíciók és inspirációk s az extazisok örömei, mint rügyei a lelki tavasznak; kiből valók a szellemek víziói s a művészetek inspirációi, ki bűvöl lelket s ritmust s harmóniát önt ki a létre. Szeresd azt a legreálisabb szép-

séget, mely poézis és valóság; azt a produktív őserőt, mely gördít csillagot s rajzol virágot s szivedbe szárnyaló, édes érzést önt. Szeresd őt, kiből való az anya öröme; őt, ki által születik gyermek s fakad virág; kiből való a boldogság énekének minden motívuma, ki tejet és mézet és bort csepegtet a szeretők, a költők, a próféták s a szamaritánok ajakára; — ki könnyeket fakaszt s a csendes örömök pacsirtadalait inspirálja; — ki a mély megindulás könnyeit keveri a fájdalomba s homállyal, sötétséggel is dolgozik a több, szebb élet kialakításán. Szeresd őt, Uradat, mindenedet, ki akart téged s azért vagy s ki akarja, hogy több, szebb, erősebb, teltebb, gazdagabb lélek légy; ki vonz téged s fölhúzza kegyelmének zsilipjeit s lelkedet folytonos, szebb, öntudatosabb élettavaszra neveli. Szeretni kell őt szívvel, erővel . . . s ugyan lehet-e őt szeretni érzés, megindulás, hevülés nélkül? Aki hevülve nem szereti, az még nem nézett bele arcába!

b) «*Szeressed Uradat . . .*» ez az első parancsolata; nem az, hogy higyj, remélj, félj, jutalmat várj; szeress, nem akárhogyan, hanem hevesen; vágyódjál, indulj, repülj feléje, repess utána, öleld át, karold át,

borulj rá. Ezekhez értesz s ugyan kire pazarolnád, ha nem reá? Első ez a parancsolat, mert a szeretet a legtökéletesebb, legerkölcsibb, legúribb, legnemesebb akarat és érzés; én határoztam el magam arra, hogy egész valómmal odaadom magamat neki; mi lehetne ennyire nekem s Neki való? Tiszta moralitás; szivet tölt. — *Első* azért is, mert az Isten, az élet s a tökéletesség lelke mindenek fölött ezt kívánja, mást nem becsül így; a szeretet primíciájára féltékeny. — *Első* azért is, mert a legédesebb; eleme az öröm. Lehet örömöm az engedelmességben, a tiszteletben, a dicséretben, melyet Istennek nyujtok, de a legédesebb öröm a szeretetben van! Ezzel lehet azután haladni, kitartani, küzdeni, áldozatot hozni; ezzel lehet lemondani; mindenre jó, mindent győz!

c) Amaz pedig igazolni akarván magát, mondá Jézusnak: De ki az én felebarátom? Felelvén pedig Jézus, mondá: Egy ember méne Jeruzsálemből Jerikóba és rablók közé juta, kik meg is foszták őt és megsebesítvén, félholtan hagyák őt és elmenének. Történt pedig, hogy egy pap jött le azon az úton és látván őt, elméne mellette. Hasonlóképen egy levita is. Egy szamaritánus pedig arra utazván, könyörületre indula és hozzája menvén, beköté sebeit,

olajat és bort töltvén azokba és föltevén őt barmára, a szállásra vivé és gondját viselé . . . E három közől, kiről véled, hogy felebarátja volt annak, ki a tolvajok közé jutott? Amaz pedig mondá: Aki irgalmasságot cselekedtet vele. És mondá neki Jézus: menj s te is hasonlóképen cselekedjél.» (Luk. 10, 29.) A szenvedő ember mellett elmennek először azok, kiknek részvéte szűkkörű s kik nem éreznek közösséget vele, mert idegenek. Papok, leviták tán a templomba sietnek, tán fontos közügyektől rá nem érnek; elég az hozzá, hogy az, aki az útszélen fekszik, nem az ő testvérük; el nem érzékenyülnek, meg men indulnak látásán, szóval idegenek. De jön a szamaritán s «könyörületre indula» s szolgálatát fölajánlja; lélekkel jön feléje s kimutatja, hogy a sebesültet szivén hordozza. Ez az a «proximus». Az igazi felebarát, aki barát s nemcsak ad, hanem tesz; aki szerető, segítő viszonyba helyezkedik a szenvedővel s lelkének erejét önti ki rá. «Nicht Almosen, sondern einen Freund.» Ez a szociális érzés a régi krisztusi caritas.

Nur was wir teilen, nimmer was wir geben;
Der Gabe ohne den Geber fehlt das Leben;
Nur wer in seiner Gabe selbst sich gern
Hingibt, speisst sich, den Bettler und den Herrn.

Szeressed Uradat Istenedet!

Szeressed Uradat Istenedet! a) Minden elmédből; gondolkozzál róla, kutass, mélyedj bele, szemléld. — Teljes lelkedből; kedélyed tud elmerülni, énekelni, alakítani; tud sugalmazni s élvezni; ezzel a teljes lélekkel fordulj felé. Teljes szivedből, mely dobog s vért lüktet s jótékony meleget s életerőt áraszt; így szeresd s minden erődből, az élet erőivel és szerveivel, szemmel, füllel, ajkkal, nyelvvel. — A szeretet legyen tehát inspirációja szivednek, lelkednek, elmédnek; ez legyen eleme életednek. — Enélkül a gondolat árnyék; sápadt, szintelen, erőtlen kiindulás, mely Istenhez el nem ér. Enélkül az «animá»-nak nincs értéke, nem lát, nem észlel, nem reagál; s a szív is, bár dobog, de élete mint a mocsár hinárja s a vizenyős árkok gaza.

b) Szeress... bátran; ne félj, hogy tiszteletlen léssz. Némely Mária-szobor ellen az

a kifogás, hogy a gyermek rá van öntve édesanyja keblére, hogy «bizalmas simulása lerontja a hieratikus jelenséget». Igen, elméletileg a «Dominus Deus»-szal szemben tiltakozunk az antropomorfizmus ellen, mely az Istent embernek nézi, de az érzésben Isten közelebb áll hozzánk, mint bármely ember. A bensőséges egyesülés, az Isteninek s az emberinek egymásba olvadása, a tannak meleg életté kiváltása lesz mindig az evangéliumnak főcélja! Lelkem ráömlik az Úrra; hogy Úr, attól meg nem dermedek; ráömlik Istenére; hogy Isten, attól meg nem merevülök! Szeretek, szeretek; a hieratikus merevség, a galanteria szétfoszlik előttem. A gyermek is ráomlik anyjára, még ha királyné is; furcsa volna, ha a királyságtól a szeretet lelohadna. Ó, ezt értem; komolyba veszem érzéseimet, megkomolyodom szeretetemben; de a «Dominus Deus» nem ijeszt.

c) Szeresd az Urat; fölséges ő és magas, de nem rideg, hisz napsugaras. Mély ő és örvényes, de e mélységből élet lüktet, meleg vér fakad. Erős és viharos, de virágot tart kezében, illatot hint és énekel. Titokzatosan néma, de hangossá lesz a lélekben s zsoltárra, himnuszra, glóriára megtanít; a De profundist is biztató akkordokkal zárja. Szeme fekete,

mint az éj, de szép; az örök szeretet tüze villog e sötétségben. Arca le van fátyolozva, de a természet az ő tükre s minden őt szimbolizálja. Ő szül és nevel, örömöt és lendületet ad lelkünkre; ő jó és hű; mulandóságon, mint árkon át nyújtja felém kezét; ugrom feléje, mert ő emel. Küzdelmektől nem óv meg, de egyre azt suttogja: gyermekem vagy s ha sírsz, omolj keblemre s ott sírd ki magadat. Én Istenem, én Mindenem!

Jézus, a lelkek vendége.

«Lőn pedig, mikor mentek, ő is betért egy faluba és egy Márta nevű asszony befogadá őt házába. S ennek egy Mária nevű nővére vala, ki az Úr lábainál ülvén, hallgatá az ő igéjét.» (Luk. 10, 38.)

a) A dolgos, a gyakorlati téren érvényesülő Márta fogadja házába Jézust s vele szemben sem tud mást tenni, mint dolgozni; sürög-forog, sok a dolga. Mária pedig most nem dolgozik, hanem leül az Úr lábaihoz s szívja magába a lelket! Dolgozott s dolgozni fog megint; de most imád, szeret, hevül, élvez; boldog. — Mártában megnyilatkozik az élet ferde egyoldalúsága, mely csak munkát s megint munkát sürget, — mely az erőt, a kitartást tiszteli, de a belsőt, a lélek föléledését, az öntudat mélységét, szépségét, üdeségét, a kedély tisztulását s fölüdülését elhanyagolja. Helytelen dolog; Márta is üljön le, mikor ott

a Mester; merüljön el lelkébe; dolgozni ráér majd azután. — Sem erő, sem tehetség, sem termelés, sem munka nem lehet az élet tartalma. Nem ezeken, hanem a törekvés irányán, a formán, melyet belső világom ölt, a következetességen, mellyel a szent, tökéletes elvekhez hű vagyok, múlik minden. — Tehát tartalom, öntudat, hűség, bensőség az élet első követelménye s azt nem szabad elhanyagolnia senkinek, hanem időt s erőt s érdeklődést kell rászentelnie.

b) «Márta pedig szorgalmatoskodik vala a gyakori szolgálatban, ki megálla és mondá: Uram, nem gondolsz-e vele, hogy nővérem egyedül hagyott engem szolgálni? mondjad azért, hogy segítsen nekem.» Ez a túlzott, egyoldalú munka az embert ingerültté, panaszkodóvá, elégedetlenné, igazságtalanná teszi. A munka iga s teher lesz, mely nyom s nem hivatás és kötelesség, mely boldogít. Le akarnók rázni magunkról ez igát s kancsal, irigy szemmel nézünk azokra, kik kevesebbet dolgoznak. — Manap a munka tényleg oly teher, mely az emberiséget rémségesen nyomja; kényszeriga lett belőle s mi szolgálunk neki. — Ne váljék a munkában formátlanná, keserűvé a lelkünk; vigyük

beléje lelkünket, nemes motívumainkat, a jóindulatot. Ez az olaj a csikorgó tengelyeken. Istenért, emberért, hivatásból dolgozzunk s ne panaszkodjunk, de egyszersmind működjünk közre, hogy az áldatlan állapot jobb társadalmi rendnek engedjen tért.

c) «És felelvén, mondá az Úr: Márta, Márta, szorgalmatos vagy és sokban törődöl. Pedig egy a szükséges. Mária a legjobb részt választotta.» Márta sokat teszesz, sokra gondolsz, de ne hanyagold el magadat s ne légy igazságtalan mások iránt. «Egy a szükséges», szükséges az Istennel egyesült s belőle táplálkozó lelkület. Isten legyen lelked, életed s törekvéseid központja s összes munkád s iparkodásod e központ körül harmónikusan elhelyezkedett körvonal legyen; akkor lesz benned symmetria, harmónia, béke s boldogság. Akkor igazul be rajtad, hogy nem «több árút, hanem több boldogságot termelsz». Egy a szükséges tehát, a tiszta, szép, nemes, Istent szerető lélek. Aki ezt választja, a legjobb részt választotta s ez az egyedül észszerű, következetes s erőteljes eljárás; aki a lelket s önmagát elhanyagolja, az a meghasonlást hordozza magában; sorsa az elsötétedés,

elkeseredés s üresség. — De az nem annyit jelent, hogy elvonulni, remeteségekbe zárkózni; maradjunk pályánkon s ne veszítsük el az «egy szükségest» szemeink elől semmiféle dolgunkban.

Jézus és a bűnös nő.

«Hozának pedig az irástudók és farizeusok egy házasságtörésen ért asszonyt és középre állíták azt és mondák neki: Mester, ez asszony most éretett házasságtörésen. A törvényben pedig Mózes az effélét megkövezteinünk parancsolja. Te tehát mit mondasz? Ezt pedig mondják vala, kisértvén őt, hogy vádolhassák. Jézus pedig lehajolván, ujjával ír vala a földön.» (Ján. 8, 3.)

a) Krisztus előtt állnak a házasságtörő, ki érzi, hogy bukott s álnok vádlói, a törvény végrehajtói, kik azonban nem a törvény szentsége miatt jöttek ide, hanem, hogy Jézust tőrbe ejtsék. Mily komédia bűnnel s törvénnyel! Ő ki akarta mélyíteni az erkölcsi érzést; akarta, hogy minden bűnös először is saját bűnét érezze; hogy a bűnnek rajtunk megkezdett utálatával s gyülöletével induljunk ki másokat javítani, gáncsolni, menteni. Csak az ilyen lelkületen

van áldás. Tehát ássunk a mélybe, önmagunkba; tisztuljunk meg, akkor hathatunk ki másokra is.

b) «Midőn pedig szorgalmazván, kérdék őt, fölemelkedett s mondá nekik: Aki bűn nélkül vagyon közületek, először az vessen követ rája.» Az nem azt jelenti, hogy a bűnt nem kell büntetni; ilyesmi erkölcsi elernyedésre vezetne. Jézus nem jogi eljárást állít föl, de az előtte álló álnok embereknek lelkét kezeli. Átlát a szitán; látja, hogy nem az erkölcsöt szolgálják, hanem őt akarják tőrbe ejteni. Mily jó az ilyen embereket annak a bűnösségnek öntudatára hozni, melyet másban meg akarnak büntetni. Az asszony bűnös, de ők is alávalók. — Tisztítsuk a jó szándékot, hogy ne vegyüljön bele aljas, önző, érzéki, nemtelen elem.

c) «Hallván pedig ezt, egyik a másik után kimenének és Jézus egyedül maradt s a középen álló asszony. Fölemelkedvén pedig Jézus, mondá neki: Asszony, hol vannak, kik téged vádoltak, senki sem ítélt el téged? Ki mondá: senki, Uram. Mondá pedig Jézus: én sem ítéllek el téged. Eredj s többé ne vétkezzél.» Elmentek; érezték, hogy Jézus átlátott álnokságukon. Jézus áll itt s a bűnös; ez a helyes szituáció; utca, lárma, szenvedély

nem való ide. Nem ítéllek el, — mondja az Úr, — nem töröm össze egyéniségedet, élj s javulj. A bűnt utálom, de neked jót akarok. Tedd jóvá bűneidet; élj tisztán. A «misericordia» igy szól a «miseriához». A bűnt utálni, de a bűnösnek jót akarni.

A legnagyobb fölség.

«Ki fedd meg engem közületek a bűnről? Ha igazságot mondok nektek, miért nem hisztek nekem?» (Ján. 8, 46.)

a) Az alázatos Jézus, ki minden tiszteletnyilvánítást visszautasít, ki a hegyre fut, mikor királlyá akarják kikiáltani, ki még az általa meggyógyítottaknak is megtiltotta, hogy ne mondják tovább, itt a legnagyobb fölségben s erkölcsi méltóságban mutatkozik be s követeli, hogy mindnyájan elismerjék, hogy ő bűntelen és szent. — Pedig ez a legnagyobb fölség. Mennyire mered ki Krisztus a szegény, bűnös világból, mely tele van a test, a szemek kívánságával s amellett az élet kevélységével! De hát ez a fölség jár az Istenfiának, ki azért jött, hogy levegye rólunk a bűnt. — Istenem, mily kristályos mélységek nyilnak a tiszta lélekben, melyek tele vannak Istennel, békével, örömmel; ezekkel szemben

zsenialitás, hatalom, gazdagság csupa külsőség, amitől boldog és édes nem lesz az élet. Törekszem igazi szívtisztaságra; arra, hogy Isten ne feddjen engem a bűnről; ha a világ nem teszi, az még nem elég.

b) «Aki Istentől van, Isten igéit hallgatja. Ti azért nem hallgatjátok, mert az Istentől nem vagytok.» Lám, a nagy tapasztalati tény: aki Istentől való, az húz hozzá, annak érzéke van iránta, az beszél vele; aki nincs tőle, az idegen vele szemben; de annak, hogy idegen, őmaga az oka. Isten mindenkinek adja magát; kegyelmével megelőzi, fölvilágosítja s vonzza a lelkeket; ha nem tenné, senki sem mehetne hozzá; a baj azonban ott van, hogy vagy visszautasítjuk az Úr kegyelmét, vagy nem működünk vele közre. — Ó Uram, mily sokat rontunk a te műveden! Hogyan bántam el kegyelmeddel s fölvilágosításaiddal, — hogyan bánok el most is még illetéseiddel! Imádkozom, hogy finomabb lelkű legyek Istennel szemben. Mily csodálatos indulatokkal szolgál e részben a 118. zsoltár. «Teljes szivemből kereslek téged; ne hagyj eltévednem parancsolataidtól. Szivembe rejtem a te beszédeidet, hogy ne vétsek ellened.»

c) «Felelé Jézus: ... Én nem keresem dicső-

ségemet; van, aki keresse és megitélje. Bizony mondom nektek: ha ki beszédemet megtartja, halált nem lát mindörökké.» Dicsőséget tőletek nem keresek; mit is kaphatnék emberektől, kik nem értenek Istent, lelket, világot, életet. De azért ti nagyra vagytok nézeteitekkel s kritizáltok, támadtok, s vádoltok. Egyetlen egy kritériumot állítok mindezzel szembe: nálam csak oly szó és beszéd esik latba, mely halált űz s életet ad. Ti gáncsoskodtok és kritizáltok; de attól senki sem lesz jobb, szentebb s bizóbb, magatok sem; ellenben aki az én beszédemet megtartja, halált nem lát; — ki az én beszédemet megtartja, annak erkölcsisége Istenen alapszik, szive, meleg ereje el nem fogy, lelke mindig tavaszban áll. Ez az itélet nem szó, hanem tett. Ezt tapasztalom; hát mit disputáljak? Inkább élek.

A vakonszülött meggyógyítása.

«És átmenvén Jézus, láta egy vakon született embert s kérdezék őt tanítványai: Rabbi, ki vétkezett, ez-e, vagy az ő szülői, hogy vakon született? Felelé Jézus: sem ez nem vétkezett, sem az ő szülői, hanem hogy kijelenttessenek az Isten cselekedetei őbenne.» (Ján. 9. 1.)

a) A bajok nem csak büntetések. Minden baj mögött bűnt látni, fölületes s rossz teológia. Végesek vagyunk, vagyis korlátoltak mindenben, tehát életenergiánkban is; szervezetünk s a társadalmi élet számtalan erőnek komplikációja, melyben a hiba könnyen esik meg s az mint baj s szenvedés jelentkezik. Bele vagyunk állítva a világ mechanizmusába s a világfejlődés vak erőknek küzdelmes útján jár. Van gondviselés, de az nem kimél meg hiánytól, szenvedéstől s hibától. — Ne szimatoljuk tehát mindenütt a vétket, ahol szenvednünk kell, hanem azon legyünk, hogy „kijelenttessenek az

Isten cselekedetei" bennünk: bizalmunkban, türelmünkben, okos, mérsékelt viseletünkben. Már Jób könyve hirdeti, hogy nemcsak istentelenség, hanem más okok miatt is szenved az ember s ugyancsak, hogy a gonoszok gyakran szerencsések, mert a bosszú napjára fönntartatnak. — Meg akarom tehát dicsőíteni az Urat; pörbe nem szállok vele; hanem elviselem, amit rám mér a földön, akár napsugár, akár éj legyen, csak azután sürgetem az örök világosságot,

b) «A földre köpvén, sarat csinált a nyálból és a sarat annak szemére kenvén, mondá neki: eredj, mosdjál meg a Siloe tavában. Elméne tehát és megmosdék és mint látó tére vissza.» A koldús ült a sarkon, koldult; sokan adtak neki valamit; Jézus nem adott pénzt, hanem erőt, napsugárt a lélekbe, életet s ezzel fölszabadította a koldulástól is. Ez az ő módja: életre segít, lábra állít; úgy segít, hogy magunk boldoguljunk. Isteni adomány! Hitre, bizalomra, bátorságra nevel. E részben mindnyájan rászorulunk Jézus alamizsnájára. — Nagy bátorságra van az életben, a tisztességben, csapások s kísértések közt szükségünk, nem annyira alamizsnára, mint inkább jóbarátra. A szegénye-

ken is így kell segítenünk: segítsük őket bizalomra; vigasztaljuk meg, emeljük föl őket.

c) «Kérdezék tehát őt: Miképen nyiltak meg szemeid? Felelé: Az az ember, kit Jézusnak hivnak, sarat csinált és megkené szemeimet... és látok. Szombat vala pedig, mikor a sarat csinálta Jézus.» Sárral világosságot hivott elő Jézus, mialatt mi sárral, földies, alacsony gondolkozással elfojtjuk magunkban az isteni világosságot. Mily sötétség mindenfelé.., a vallásos lelkekben is, kik nem értik az Isten nagy gondolatait s például azon botránkoznak, hogy Jézus szeret, segít és lelket ad szombaton! Mily sötétség, mely üres, oktalan formalitásoktól elfelejti az Isten nagy, szabad, szerető szellemét s a maga gondolataihoz húzza le a fölségest, ahelyett, hogy hozzá emelkednék. Azért aztán nem is ismeri föl Istent és műveit s okoskodik s megvakul, mondván: «ez ember nem Istentől való, ki a szombatot nem tartja», még ha szeret is s csodákat is művel. — Ó Uram, hozzád, igazságaidhoz akarok emelkedni; vetkőztess ki gyönge, hitvány fölfogásomból. Szólj, Uram, hallgat a te szolgád; szólj, mindenben hódolok! Ne mondd rólam is: «Ítéletre jöttem

én e világra, hogy akik nem látnak, lássanak és akik látnak, vakok legyenek.»

d) Meghallá Jézus, hogy kivetették a meggyógyult vakot a zsinagógából és találkozván vele, mondá neki: Hiszesz-e te az Isten Fiában? Kérdé amaz és mondá: Kicsoda az, Uram! hogy higyjek őbenne? És mondá neki Jézus: Láttad is őt és aki veled szól, ő az. Amaz pedig mondá: Hiszek Uram! És leborulván, imádá őt.» Jézus erre a látásra akarja megnyitni szemeinket, hogy lássuk benne az Isten Fiát. Ugyancsak megmutatta magát nekünk fölségében, életében, csodáiban. Igen, én is látom őt, látom a legfölségesebbet. Érzem, hogy kiemel alacsony világból s erőt ad. «Mit Meinungen baut man keine gothischen Dome» (Heine), de e hittel igen; ezzel nő szárnya a léleknek; az etikai chaosból, melyet a teozófia kavar, kiemelkedem tiszta, erős, isteni akarásra. Az én legnagyobb lépésem is a térdreesés.

Munkálkodjunk, míg nap van.

«Nekem szükség annak cselekedeteit tennem, ki engem küldött, míg nappal vagyon; eljön az éjszaka, midőn senki sem munkálkodhatik.» (Ján. 9, 4.)

a) Átlag a munkában csak a büntetés jellegét látjuk s ugyancsak láthatjuk, mert van benne belőle; sötét, borongós árny gyanánt kisér végig a történelmen. De másrészt a munkában hasonulunk Istenhez, ki az örök tevékenység. Minden erő, legyen az ész, vagy izom, arra való, hogy tevékenységben adja ki erejét; ha nem teszi, tönkre megy; a munka tehát az élet, az egészség s a boldogság szükséges eleme; a munka életfejlesztő, életnemesítő tényező. — Ne öljön, ne nyomorítson el tehát a munka; ahhoz az kell, hogy kedvvel, lélekkel végezzük. Akár pénzért, akár magunknak dolgozunk, gondoljunk arra: ez jó nekem, ez éltem tartalma; teszem Istenért, a több életért!

b) Dolgozzunk hivatásosan; akár az ekeszarva mögött, akár a műhelyben, vagy az akadémikus pályán. Jobb értelmes, istenfélő, Istenért munkálkodó földművesnek, mint rossz mesternek s kontárnak lennem. Rossz, ha a tehetség nem a maga helyén van, ha a géniusz az anyagi gondok közt vergődik; de époly rossz pártfogók révén fölemelkedni s ott fönn be nem válni. Tehát hivatás kell; ahová Isten állít, ott be akarok válni; hisz a főérdek az, hogy mindent jól tegyek. Ez az érzés az én napsugaram! «Wir leiden am Götzendienst der seelenlosen Arbeit; wir haben das ora et labora vergessen.» Mártát és Máriát együttesen kell lelkembe oltanom. Legjobb volna művelt embernek és kapásnak is lennem, ezzel sok ellentét simulna el bennem is, meg a társadalomban is.

c) Lelkiismeretesen, érdeklődve, célirányosan kell dolgoznom; nem sok mindenbe kapnom. «Pauca agas, si tranquillus esse cupis», ne sokfélét tégy, akkor nyugodt leszesz; ez nyugtatja az idegrendszert. Nem félni s fázni a dologtól; nem máskorra halasztani. «A halogatás az idő tolvaja.» «Zwischen Heut und Morgen ist eine lange Frist, lerne schnell besorgen,

da du noch munter bist» (Goethe). — Jól fölhasználni az időt s ha nem dolgozik kezünk, dolgozzék lelkünk; akár koncerten, akár sétán vagyunk, foglalkozzunk öntudattal, szeretettel magunkkal s föladatainkkal, Istennel s nehézségeinkkel. Ne lázasan, de szorgalmasan. A láz s az izgalom emészt, a szorgalom derít s enyhít.

A lélek fölényéről.

«Visszatére pedig a hetvenkettő, örömmel mondván: Uram! még az ördögök is engedelmeskednek nekünk a te nevedben.» (Luk. 10, 17.)

a) Örömmel jönnek; a győzelem s a diadalmenet érzéseivel. Nagy az örömük, mert nagy a javuk, a hatalom. Előttük vész a nyomorúság s betegség, föloldódnak a rossznak kötelékei s a fölszabadult szenvedők fohászai éneklik dicséretüket. Nyomukban béke, boldogság, szent öröm, hála; mintha angyaljárás volna a világon. Szépek még lábaik is, «speciosi pedes evangelizantium». — Akiket Jézus küld, azok így járnak; arcukról sugárzik a hatalom; lelkük erős, érzik, hogy az ördögök is engedelmeskednek nekik. — Nekem is van hatalmam, küldetésem; lelkem erejében teszek s ahol hiány van s sötétség és hidegség, ott melegítek s világítok és segitek.

b) «Ne azon örüljetek, hogy a lelkek engedelmeskednek nektek, hanem örüljetek, hogy neveitek be vannak irva mennyekben.» Ne a csodatevő erőnek, hanem Istennel való összeköttetésteknek, mely mint hit, szeretet, bizalom, öröm, megnyugvás s az örök életbe való biztató kilátás jelentkezik, ennek örüljetek. A csodák, azok nem ti vagytok; de ez a lelkület, ez ti vagytok. Ez kiemel, s az örök élet folyamába állít bele. A prófétaság, a tudomány, a hatalom kiválóságok, de csak diribdarabok, melyek nem fogják le az embert s nem teszik őt magát istenivé. «Non sum profeta», nem baj; de a lelkem Istennel teli legyen; nem vagyok tudós, de szeretni s egybehangozni tudok; angyali nyelveken nem beszélek, de a szerető lélek nyelvét értem s erre felelget az Isten.

c) «Azon órában Jézus örvendeze a Szentlélekben és mondá: hálát adok neked Atyám, mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsektől s okosoktól s kijelentetted a kisdedeknek. Úgy van Atyám, mert így tetszett neked.» E lelki fölény, e lelki magaslatok szemléletétől földerül az Úr Jézus s öröm tölti el lelkét; örvendez a Szentlélekben, hatalmasabban, mint költők s próféták szoktak; szenvedélyesebben, mint a patmoszi

látnok. Világot lát, mely visszhangzik «sok víz zúgásától» s égbetörő lelkek szárnycsattogásától. Lát kultúrát, gépeket, lát művészetet s tudományt, látja az erők kifejlését s az ember trónfoglalását a földön, de mintha mosolyogna ez erőfeszítéseken, mondván: hálát adok neked Atyám, mennynek s földnek Ura, hogy nem ezt, hanem azt a belső mennyországot megalkottad s az istengyermekség, az alázat s szentség révén bevezettél oda. Ó, ez a te országod fölényes, szép, mély, nem mérhetni ki erejét s örömét kultúrákkal; ezt te teremted meg, te alkotod, — a te kezed remeklése s áldása van rajta.

Felvilágosult lelkületet!

«És tanítványaihoz fordulván, mondá: Boldogok a szemek, melyek látják, amiket ti láttok. Mert mondom nektek, hogy sok próféta és király akarta látni, amiket ti láttok és nem látták és hallani, miket hallotok és nem hallották.» (Luk. 10, 23.)

Boldogok vagytok, ha láttok; nem szemmel csak, de lélekkel; nem ésszel csak, de hittel; boldogok vagytok, ha istenivé nézitek ki a világot, — ha nemcsak fényt nyel el a szemetek, hanem fényt tud önteni a világra, a «lumen Christi»-t.

a) Az ember a teremtés lelke és szive; benne érzéssé, gondolattá válik a teremtés; hangossá, szinpompássá, értelmessé a világ. Neki föl kell vennie magába benyomásait; a természet ellenkezését föl kell használnia erényének, erélyének, türelmének kifejtésére, s a világ szépségéből meríthet örömöt s élvezetet. Ezek a külvilág benyomásai

a lélekbe. De viszont a léleknek a maga világát kell kiárasztania; Istent kell látnia; az Isten gondolatait s szeretetét, sőt gyönyörét kell művein észrevennie. Teológiává, isteni érzületté kell fejlesztenie függőségét, halhatatlanságának sejtelmeit, Krisztus példáját, keresztjét. Ime a fény, melyet Isten gyújt a lélekben, amely a lélekből sugárzik kifelé. Ah, tehát én vagyok a világ mécse, hivő lelkem a sötét föld világossága. No lám, mindig a világtól vártam a világosságot, pedig megfordítva van: én öntöm ki a világra az én világosságomat. Ah, édes Napom, te ragyogj lelkemben; aki beléd néz, mennyországot lásson! Nézz ki a lelkemből, legyen bizó szemem csillag az éjben; csillaga sok kételkedőnek...

b) Az ember a természet szenzóriuma; érzésével van a világba bele állítva; érzéssé válik benne a hideg, a meleg, a ború és derű: de épúgy a providenciában való alázatos hitté a világ járása, — kedves harmóniává az ellenkezések kuszált chaosza, — erénnyé az életben való okos elhelyezkedése. Ah Uram, ismét szivem a forrás, keserű vagy édes forrás; — elpusztíthatja világomat, sötét, tehetetlen pesszimizmusával, türelmetlen, keserű, meghasonlott szelle-

mével, vagy rendbe, fegyelembe, szépségbe foglalhatja azt. Én, én vagyok szerencsém kovácsa, vagyis hogy ennek a nagy műnek, mit életnek hívnak, az alakítója. A hideg kovács szerencsétlen művész!

c) Csapásokban büntetést látnak. Jól látnak-e? Igaz-e az, hogy ha rothad a vetés, azért rothad, mert a lelkek rothadnak, — ha fölperzselődik, azért fonnyad el, mert a lelkek szárazak? Igaz, mélységesen igaz. A bajok büntetés nekünk, mert bünösök vagyunk; aki bünét érzi, az a rosszban büntetését szenvedi. Tisztelet e finom, fölvilágosult lelkületnek. Aki a rosszban büntetést nem érez, az tupa; azt a bűn sem kinozza. — Szenvedéseinkben először is a lelkünk sebe fájduljon meg; legyen ez a legérzékenyebb oldalunk. Ó isteni, lelki, finom érzés, a hol te jelentkezel; ott van az erős élet, az erős reakció bűn és rothadás ellen. Ó járj át, hogy szellem és élet lakozzék bennem!

Jöjjetek hozzám...

«Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok s terhelve vagytok s én megnyugtatlak titeket. (Máté 11, 28.)

a) Jézus jóságos, erős lelke árad ki e szavakban; e szívbeli jóságon áttetszik az a lélek, ki napját fölkelti igazak s gonoszok fölött s esőt ad bűnösnek és szentnek. Ez a nagystílű szeretet, melyet a kislelkű emberi igazság vagy gonoszság nem tud lehűteni; elébe áll mindnyájunknak, akár bűnösök, akár igazak legyenek s mondja: fáradtak s terheltek mindnyájan vagytok, jöjjetek hozzám, én segítek rajtatok. Igazán jó s nagy hatalom ez a lelki jóság; vonz, lebilincsel, egyesít. Hivatása mindnyájunkat magához vonzani s egymás közt is egyesíteni. Aki jó, az nem marad egymaga; csatlakoznak hozzá s lelkéből valami friss, üde, erőteljes vonzás indul ki; olyan, mint a hegyi patak,

nem fárad ki, ereje ki nem fogy. — Ezt a lelkületet tanuljuk Jézustól. Az antik kultúrának ideálja a finom, sokoldalú műveltség volt, a kereszténység ideálja a részvét, mely emel; az erő, mely az alacsonyakhoz, szenvedőkhöz, elnyomottakhoz fordul. Sokan vannak ilyenek; ezeket emelni kell. — Jézus mindnyájunkat segít; ő erőt s lelket sugárzott; tanítványai az ő nyomaiban mint az erősek nemzedéke járjanak, mely szintén segít, emel s boldogít.

b) «Mindnyájan»; mily nagy szó, mindnyájunk igényeit kielégíteni! Kivált azt az igényt, a «szív terhét» levenni. E terhek gravitációinak központja Jézus szive s aki a terhet érzi, azt már az Atya vonzza, az keres enyhülést s megtalálja Jézusban, de csakis benne. A naprendszerek gravitációinak központja érdekes pont lehet, mert a lét fizikai központja: ime a világok terhének központja Jézus! Ő viszi a terhet, «elviszi a világ bünét». E teher összezúz, ha nem hárítom át rá. Vérében megenyhülök.

c) Mily bizalmat ébreszt ez a meghivó kivált halálunkban! Hová menjek, Uram, mikor a világból kiszakadok, mikor fejem lehanyatlik szerető karokba, — de az már

nem én vagyok, — mikor idegenné lesz ez az egész világ nekem? Jőjj hozzám, jőjj — mondod — s én megenyhítlek... véglegesen, győzelmesen. Veni, coronaberis! Ez aztán meghivó; boldog, ki komolyan rászolgált!

Kell imádkoznunk.

«Bizony, bizony mondom nektek: ha mit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek.» (Ján. 16, 23.)

a) A szorongatott ember Istenhez emelkedik bánatával s bajával; kér, esd, könyörög. Itt a földön is egymást kérjük, mert egymásra szorulunk; Istennel szemben is van szavunk, közvetítő hatalmunk; ez az imádság. Kell imádkoznunk, mert hisszük, hogy Isten közel van hozzánk s hogy bölcs és erős; hisszük, hogy szeret, jobban szeret, mint atyánk s anyánk; megnyílik tehát szivünk s szánk; földhöz tapadva, kenyérre, napsugárra, esőre, kegyelemre szorulva, kiáltunk; kitárjuk aggodalmainkat s mindent, ami békénket veszélyezteti. Semmiféle filozófia, semmiféle belátás a természet mechanizmusába nem fogja ez érző s küzdő szívnek hamisíthatatlan ösztönét megtéveszteni s mechanizmus s anyag fölé emelkedő

lelkünket buta némaságra kárhoztatni. Az imádság lelkünk anyanyelve; ne felejtsük el soha.

b) «Akármit kértek az Atyától az én nevemben, megadja nektek.» (Ján. 15, 16.) Bármit? A mechanizmust meg nem szüntethetjük; esőt, napsugárt gyakran ki nem esdhetünk; a rossz embereket sokszor meg nem térít-hetjük, hát mit jelent az, hogy «bármit?» Jézus magyarázza: ő is kért, imádkozott s nem nyerte meg, amit kért. Mily kegyelem nekünk Jézus meg nem hallgatott imája! Jézus nevében kérni tehát annyit tesz, mint példája szerint kérni; igy kérni: Uram, ha lehetséges.., ha te is akarod... Jézus nevében kérni annyit tesz, mint fölemelkedni baj, nyomor, viszontagság fölé, úgy hogy ha nem is kapunk napsugárt vagy esőt vetésre, kapjunk mindig lelkünkre s ha el is rothad gabonánk, kapjunk kitartást s erőt az élethez. Jézus is megnyerte e meghallgattatást; imája után mondja: surgite, eamus; gyertek, menjünk, győzzük. Értsük meg hát szemrehányását is: «eddig semmit sem kértetek az én nevemben. Kérjetek és megnyeritek, hogy örömötök teljes legyen.» (16, 24.)

c) Állítsuk bele ez imádkozó hitbe a mi

vágyódó, esdeklő, feszülő lelkünket s kiáltsunk Istenhez: 1. földi dolgokért is; Jézus is imádkoztat kenyérért s imádkozik életért; 2. imádkozzunk egymásért. Jézus imája egyes számot nem ismer; közös abban minden érdek. Ne rémítsen a rossz hatalma, sem az ellentállónak akarata; erős az Isten, megfordíthatja. 3. Imádkozzunk mélységes erőmegfeszüléssel; önmagunkkal s ránk nehezedő világok terhével küzdünk, kiáltsunk hát az erős Istenhez. Keressük őt s vigaszait, mint a sebzett szarvas a vízforrásokat. Szomjazzuk, függjünk rajta. 4. Imádkozzunk kitartóan, mert rászorulunk az Úrra; Ő az Úr; ő adhat életet; mi járunk utána; hétszer napjában kérjük! 5. Imádkozzunk megadással; imádságunk gyúpontja: legyen meg a te akaratod; s ha vérrel is verejtékeznénk, akkor is azt suttogjuk: de ne az én akaratom, hanem a tied legyen.

Jézus imádkozni tanít.

«És lőn, midőn bizonyos helyen imádkozott, amint elvégezte, mondá neki egyik tanítványai közül: Uram, taníts minket imádkozni.» (Luk. 11, 1.)

a) Taníts a Végtelenhez szólni s vezess azokra az ösvényekre, melyeken lelkünk Isten felé eligazodik úgy, hogy beszélhet vele. Látjuk, Mester, rajtad, hogy te tudsz elmélyedni s tudsz Istennel beszélni; érezzük azt is, hogy az életnek nem szabad külsőségessé s lapossá válnia, — nem szabad lelkünknek a természet mechanizmusában ellapulnia. Gyarló szivünk is kiindul sokszor ösztönszerűen az ősigaz, az ősszépség, az őserő felé, mert észreveszi, hogy formával, vagyis gondolattal, szépséggel, vagyis örömmel van telve a világ; oly közel van az Isten! Megindulunk, dadogunk, karjainkat kiterjesztjük feléje; de nem bízunk magunkban s inspirációnkban; azért Uram, te a «látó»,

a «mester», ki Istentől jöttél, taníts anyanyelvre, melyet Isten is, meg mi is megértünk; taníts a lélek legédesebb anyanyelvére; ez az imádság!

b) «Imádkozván, sokat ne beszéljetek, mint a pogányok... így imádkozzatok: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben.» (Máté 6, 9.) Imádkozni, azaz a Végtelen felé fordulni, a lelkünkben nyiló mélységek öntudatára ébredni, a természet s a kegyelem sugárzatába állni s azt a szót keresni, mely erő, élet s öröm legyen! Ez az imádságos szó, mely mindent mond: Miatyánk. Sokan csak sötétséget, ridegséget láttak a létben, sötét volt a lelkük; Jézus fénnyel s meleggel járja át az életet; azok csak felhőket láttak, ő napot; azok csak chaoszt, ő szerető gondolatot; azok csak a pusztulás örvényei felé jártak, ő a sötétségen keresztül futtatja a lelket, mint sötét szobákon dobogó szívvel a gyermeket.., atyjának karjaiba. Ez a szellem csap felénk a természetből s a természetfeletti világból; ez állítja fénybe lelkünket s megolvasztja szivünket! Azért már nemcsak mondjuk, de énekeljük is azt az örvendetes kinyilatkoztatást: Miatyánk! Miatyánk!

Tisztult lelkületet!

«Némelyek pedig közülök mondák: Belzebub, az ördögök fejedelme által üzi ki az ördögöket... Ő pedig látván gondolataikat, mondá nekik: Minden magában meghasonlott ország elpusztul és a ház házra omol.» (Luk. 11, 15.)

a) S ezek is emberek voltak, kik azt hitték, hogy jót akarnak, s mégis így gondolkoztak Urunkról; ime mily sötét s eltorzult lehet a szubjektív fölfogás és érzés; teljesen át lehet szőve érzelmi elemekkel; félreérthet mindent, Krisztust is. Ezekről mondja az Úr: Viperafajzatok, belétek van oltva a méreg; azt vetítitek ki. Domború tükrök vagytok, minden eltorzul rajtatok. — Ime, az igazság fölismerésére tisztult, fegyelmezett, rendezett, emelkedett lelkület kell, mert tetszésünk s nemtetszésünk, ellenszenvünk s rokonszenvünk erősen befolyásol. Mily önvizsgálat s lelki szabadság kell az erényhez; itt söpörj.

b) «Ha pedig én Isten ujjával üzöm ki az ördögöket, bizonyára elérkezett hozzátok az Isten országa.» Jézus müvén nem kételkedhetünk; ő mindenkit jobbá, nemesebbé tesz s Istenhez közelebb hoz. Ez az Isten ujja az ő müvében. Ha rossz volna, akkor legalább itt-ott elárulná magát. Ezt mondja találóan más helyen: *«A jó ember a jó kincsből jókat hoz elé és a gonosz ember a gonosz kincsből gonoszakat.»* «Jó kincs», a benne fölgyülemlett jóság. Mint a kaptárban a méz sok virágból, mint a hegyek víztartályaiban az átszürődött, kristályos mélységek: úgy a «jó kincs» bennünk; nem egyéb az, mint tisztult jóakarat, vagyis a célnak, helyzetnek, föladatoknak megfelelő akarat. A «rossz kincs» az elsötétült, elmérgesített, eltorzult lelkület. Szomorú kincs. Mily nagy szó az, hogy béke a földön a jóakaratú embereknek.

c) «Mondom pedig nektek, hogy minden hivalkodó igéről számot adnak itélet napján.» Mindenben kell az erkölcsi szabályt érvényesíteni; a szó, az élc, a jó kedv, a társalgás, a kozeria a szép s jó léleknek vetülete legyen. A léha, kritikus, éles, megszóló, hideg szóbeszéd novemberi eső, mely erdőt rothaszt s sarat csinál. Főleg a meg-

szólást utálom, mert számot adok ítélet napján róla; utálom azt a nem precíz, lelkiismeretlen kifejezést, mely mások egyéniségét nem igaz világításba állítja s majd elvesz valamit, majd hozzáad; utálom a társalgásban a nüanszokat s árnyalatokat, melyek éket vernek az emberekközé, azokat a tereferéket, melyek csak a hibát s gyarlóságot teszik szóvá s öntudatlanul is csiklandoztatják kárörvendő, önös lelkületünket. Az öntudatosan jó s «elegáns» lélek mindezt kerüli; vigyáz magára, kivált mások iránt való jóindulatának fölkeltése által, hogy a beszédben, társalgásban se piaci légy, se darázs, se skarabeus ne legyen.

Jézus a fösvénységről.

«És mondá nekik: Vigyázzatok és őrizkedjetek minden fösvénységtől, mert senkinek sem függ élete azok bőségétől, amiket bir. Monda pedig hasonlatosságot is nekik: egy gazdag embernek földe bőséges termést ada. És gondolkodék magában: Mit miveljek? és mondá: elbontom csüreimet és nagyobbakat építek... Azután mondom lelkemnek: Lelkem, van sok jószágod, sok esztendőre eltéve, nyugodjál, egyél, igyál, vigan lakozzál.» (Luk. 12, 15.)

a) Lelkem, nyugodjál, vigan lakozzál! Az élet gondja s művészete a boldog élet. S az út hozzá? enni, inni, mulatni, gondot, harcot száműzni... élni, alkotni, teremteni, tenni... dolgozni, köveket fejteni, meszet égetni, házakat építeni... uralkodni, kertté változtatni az életet, élvezetet, virágot, illatot teremteni bele? «Vigyázzatok, mert senkinek sem függ élete azok bőségétől, miket bir»; hanem érteni kell magát, éh-

ségét, szomját, lelke szavát; nem szabad a lélek kilátásait az örökkévalóságba elfalazni, a csillagokat stukatúrával elfödni, a hit s remény szárnyait letörni; mert a vak, az elkinzott, az elfojtott élettelj boldogságra nem vezethet. Nem sokat birni, hanem Istent, erényt, bizalmat, szeretetet átélni, ezek bőségétől függ az élet.

b) Mitől nyugszom meg? «Fideles in dilectione acquiescent illi», akik hiven szeretnek s akik szeretetből hivek, azok nyugszanak meg. Ki kell záinom 1. a bűnt, 2. a nyugtalanságot, a lázas kapkodást, megzavarodást, bizalmatlanságot lelkem erős és hű fegyelmezésével. Szorgos hűség az Úrhoz, kicsiben is; érzésben is, hogy meg ne zavarodjék lelkem tiszta folyása; nem akarok egyes benyomásokhoz vagy sötét gondolataimhoz tapadni; terheltség, apathia ellen küzdök; lelkem alakító erő s tud «találni nagy nyugalmat».

c) «Az Isten pedig mondá neki: Esztelen, ez éjjel számon kérik tőled lelkedet; amiket tehát szereztél, kié lesznek? Igy vagyon, aki... nem gazdag az Istenben.» Isten mondja: esztelen! Az örök bölcseség mondja, mely ápolja, szereti az életet s látja annak szörnyű pocsékolását s elfajulását. Csak az

Istenben, tehát igazságban, szentségben, erkölcsi erőben, szeretetben gazdag élet lehet boldog. Gazdag az, kiben Isten lakik s kivel világosságát, szépségét, örömét, erejét közli. E kettőt különítsd el mindig: lelked belső világát attól, ami környékez, pl. ház, állás, ember s érezd át, hogy te ezek dacára is tudsz világos, derült, meleg lenni. Kérlek, te alakíts életet s ne várd mástól.

Legyetek ébren!

«Legyenek felövezve ágyékaitok és égő gyertyák kezeitekben és ti hasonlók azon emberekhez, kik urokat várják... Boldogok ama szolgák, kiket, midőn megjön az Úr, ébren talál; bizony mondom nektek, hogy felövezi magát és azokat letelepiti és oda menvén szolgál nekik.»

Tiszteletreméltó, csodás energiák fejleszthetik ki a lelki élet világát. Lehet az szegényes, borókás, vízmosásos vidék, — de lehet őserdők szélén Kánaán. A fejlett lelki életnek páthosza ez:

a) Kész vagyok meghalni bármikor, mert elkészültem, ami egyéni, lelki világomat illeti. Tiszta a szivem s Istenhez szít lelkem! Lehet sok művem, ami nem kész; családom, gyermekeim rám szorulnak; de a lelkem tiszta, alázatos bizalommal nézek Jézusom szemébe. — Szeretem az életet is, szeretem a virágot, az erdőt, a művészetet, a

tudományt, a világ fejlődésének nagyszerű távlatait; de mindezt az örök, szép élet praelúdiumának tekintem s a praelúdiumtól az operáról meg nem feledkezem. E vonzalmaim mind csak homokból való aranymosás s az aranyszemerektől az aranyrudakat meg nem vetem. — Szép, szent, gazdag, örök élet, mely felé sietek, én már itt élem át bevezetéseidet . . . In meinen Segeln die Briese der Ewigkeit . . . !

b) Semmit megzavarodás árán nem szeretni, s nem keresni; sem karriert, sem komfortot, sem dicsőséget, sem mulatságot, sem jegyest, sem vállalatot! Forrón, nagyon szeretni, de elementáris erővel lefogni minden irányt s törekvést a korrekt, krisztusi érzés alá. Ez az a lelki elegancia, az az előkelő igénytelenség, mely földön jár, de tapossa a sarat s nem ver gyökeret benne.

c) Mindent lehetőleg jól megtenni, tökéletesen. Érzékkel viseltetni a finomságok iránt. Inditóokainkra, szándékainkra, eljárásunk nemes, egyenes voltára figyelemmel lenni. Észrevenni magunkban a sokféle árnyat, salakot, foltot, keserűséget, izetlenséget, melyet csak finom mutatók és mérők jeleznek. De észrevenni a javulást is s élvezni a jót, a nemest magunkban is.

Halálra készen lenni.

«Azt pedig tudjátok meg, hogyha tudná a családatya, mely órában fog jönni a tolvaj, bizonyára vigyázna és nem engedné házát megásatni. Ti is legyetek készen, mert amely órában nem vélitek, eljön az ember Fia.» (Luk. 12, 39.)

a) Az Úr eljön, de senki sem tudja, mikor. A tapasztalat ezt tényesen bizonyítja; mert nemcsak azokat, kiket villám sujt vagy guta üt, lep meg a halál, de azokat is, kik ágyban halnak meg. Ki tudja azt? Mások tán igen, de a beteg nem. A szentek sem. Xav. sz. Ferenc még halála napján is készült Chinába. Azért kell lelkünknek rendben lennie; nem a véletlen halál, de a halálos bűnben való haláleset a rémítő. Azért minden halálesetnél ez legyen első gondolatunk: hol van a lelke? üdvözült-e? s mi lenne velem, ha meghaltam volna?

b) «Rövid» életnek végén vár ránk a halál. Isten kimérte a «napok számát»

s örök célokra adta. Ítéletemkor fölhívja velem szemben az időt, szembesít vele. Üres forma, tartály az idő; de ki kell azt töltenem belső élettel s külső tevékenységgel. Telíteni kell szinültig megszentelő malaszttal; csak ez isteni,mély vizekben teremnek a gyöngyök s rejlenek a kincsek; a tiszta, szent, nemes gondolatok, érzések, indulatok, cselekvések. — «Dies mali», a rossz napok, melyekben nincs napsugár, istenszeretet. — Míg egészségesek vagyunk, örvendjünk s dolgozzunk; halál után «nem lesz idő»; fizikai lesz, de üdvözülésre nem lesz.

c) Halálunkkor van sok kegyelmünk a megtérésre, de az idő ugyancsak nem alkalmas rá; mert mily gyönge, hangulatlan s bágyadt a beteg kedély! Még kitünő gyóntató sem segít mindig. Bellarmin sem segíthetett, mikor azt mondta neki a beteg: nem értlek, mit beszélsz? A tíz szűzről szóló példabeszédben megsértik a jegyest az oktalan szüzek, hogy nem gondoskodtak olajról; «nem ismerlek» — volt a válasz. Rémséges szó, mely az örök éjfélt jelzi. Jól meghalni annyit tesz, mint a) bűn nélkül, b) rossz hajlamainkat levetkőzve, c) Isten akaratán megnyugodva, d) a halált mint Isten büntetését fogadva meghalni. «Magnum opus.»

A bűnbánat szükségessége.

«Megjelenének pedig némelyek azon időben, hirt hozván neki ama galileabeliek felől, kiknek vérét Pilátus az ő áldozataikéval vegyítette. És felelvén, mondá nekik: Vélitek-e, hogy a galileabeliek vétkesebbek voltak minden galileabelieknél, mivel ilyeneket szenvedtek? Mondom nektek: nem; de ha bűnbánatot nem tartotok, mindnyájan hasonlóképen elvesztek.» (Luk. 13, 1.)

Bűnösségem. a) Nagy kegyelem, ha valaki mélyen érzi bűnösségét, az már szivvel lát. — Nézzünk végig életünkön; nincs-e igaza szent Pálnak, hogy ő a bűnösök legnagyobbja? Nincs-e igaza Magdolnának, cortonai szent Margitnak s bárkinek, kinek mélyen érző, mélybe ható szive s hozzá bűnei vannak? Nekem is vannak bűneim: Isten ellen (hitetlenség, tiszteletlenség, bizalmatlanság, zúgolódás, káromlás . . .), önmagam ellen (mértékletlenség, fegyelmetlen-

ség, érzékiség, tisztátlanság, állhatatlanság, restség, gyávaság, önzés . . .), mások ellen (megszólás, rágalom, csacskaság, irigység, gyűlölet, igazságtalanság, tettetés, erőszak . . .); mily vádakat hallat a tíz parancsolat, az öt parancsolat? Mivel vádol a kötelességmulasztás? Mennyi bűn gondolatban s érzelemben, mennyi hiba a szentségek körül! Hány léleknek okoztam botrányt! Bűn- és sár-özön . . . «Nem marad meg lelkem az emberben, mert test.»

b) Ízlelni a bűn keserűségét s utálatát. Kivetkőztet az észből s az *állat jegyei* verődnek ki rajtunk; a hitetlenség kioltja világosságunkat; a reménytelenség örökös télbe állit; a lélek evangéliuma helyett a test, az ösztön, a szenvedély inspirációi igazgatnak. — *Eldurvul az ember* érzéseiben dacára csipkéknek, parfümnek, frakknak. A kultúra csak látszat, nem erkölcs. — *A szolga lázadó pártütő* lesz Isten ellen, Isten nélkül; de egyszersmind más hatalom rabja, melynek láncait vonszolja. — Méreg a bűn; a vért gennyé változtatja, az arcot eltorzítja, a szerveket elfásítja; a vér a kegyelem, az arc az Istenhasonlóság, a szervek az erények. — Nagy mérvekben a bűn szörnyekké változtatja az embereket

már itt, vagy megrothasztja testüket. Mily büzhödt mocsár az ilyen lélek. Leesett feje koszorúja. Érdemeit elvesztette. Őrangyala tenyerébe hajtva fejét sír, «angeli Dei amare flebunt». Szomorú Jézus szive; megváltásának kegyelmei földúlva.

c) Mily jogtalan, sértő bántalom a bűn az Úrra nézve! A legélesebb ellentmondás, mely tagadja uralmát, hatalmát, jogait, szentségét... Ellentét vele s lényével; Istentagadás voltaképen. — Az isteni lélek kioltja nemességének szikráit s elállatiasodik, fetreng a sárban s eltorzul; mialatt a végtelen tökély és szentség s az abszolut, kifogástalan eszményiség törvényt diktál, jogot támaszt tiszteletre, szeretetre, kegyelmeit bőségesen adja. Nevel királyi lelkeket s azok szemétdombra ülnek s megvetik őt. Mi lesz ennek vége? «Levetkőztetnek téged ruháidból és elveszik a te szép ékszereidet és mezitelen hagynak téged rakva gyalázattal.» (Ezek. 16, 39.)

Mea culpa...!

Az Isten s az ember szerepe a bűnben. *a)* Mit tett velem az Isten? Szeretett.., azért teremtett és külön fiává fogadott. Az Istenfiúság a kegyelem tartalma és jellege. Valóban atyám ő: szült, nevelt, tanított s szereti vérét; hallja kiáltását; «a te testvéred vére kiáltott fölhozzám», mondja Kainnak. Vonásait tékozló fiai is hordják s kegyelmei s őrangyalai kisérik őket. — Igen, én is alig hogy születtem, keresztségemben Isten fia lettem s az ő anyakönyveibe irattam. Angyal járt velem s egy csodálatos fényes árnyék, a kegyelem; ebben lakott az Isten; erkölcsi árny még nem szegődött hozzám; azután kezdtek ébredezni szenvedélyeim s vétkeztem először s azután hányszor! Első áldozásom, a szentségekhez való járulás, imák, jó példák, buzdulások szemben álltak romlott környezettel, piszkos áramokkal, mételyes

miljővel. Mennyi torzulás, vergődés! Hány letörése a lélek fakadásainak, elapadása a megindulás s elérzékenyülés tiszta forrásainak, kialvása a szent tűznek. Mételyes lettem s elgyöngültem.

b) Az Istengyermekség nem meriti ki az Úr kegyelmeit. Nemcsak Istenünk, hanem Jézusunk is van. Közénk, belénk oltotta magát; «Unus ex nobis»!...; messziről jött, de eljött; a szeretet hozta; álöltözetben jött, miszteriumok homályában s hogy a testvériség érzelmei kifakadjanak bennünk, anyát adott nekünk. — Mit várt tőlem méltán? Ártatlanságot, tisztaságot, barátságot, hűséget; a testvértől testvéri érzéseket; várta, hogy a vér ereje s a testvériség nemessége győzelmet ül bennem s nemességemben dicsőségét leli. S mi lett belőlem? Véremből? Vízzé lett. Az érzékiség megrothasztott s érzékemet eltompította. Mi lett az Istengyermekből, a Krisztus-arcból? «Vas irae, a harag edénye.» Hűtlen szolgája, tűrt napszámosa, sőt árulója lettem az elsőszülött, imádandó testvérnek.

c) A testvériség nem meríti ki az édes viszonyt, melybe Isten lelkünkhöz lépett. Vonzott engem, levitájává, apostolává, jegye-

sévé fogadott. Emlékszem, hogy mozdult meg bennem a hivatás, hogy vonzott az oltár, hogy zsongott emlékezetemben édes vonzalom, elragadtatás, telítés, egyesülés. Talán fölszentelt is, talán eljegyzett magának?! S mi lett ezekután az emberből? féreg. Az Istengyermekből? tékozló fiú. Mi lett belőlem, kit salamoni bölcseséggel nevelt egyházában, kit zárt kertben őrzött meg, kiért imádkoztatta s bőjtöltette hiveit a kántorbőjtben? Tűrt napszámos lélek. Mi lett belőlem, kit szive melegén nevelt apostollá? Sebet vertem szivén s elhagytam; elfordultam tőle, ki kereszten függ s kiált utánam, s ha hozzá közeledem, leakasztja a szegről kezét s fölemel s szivéhez szorít s megbocsát s elfelejt mindent. Ó, hogy kell a bűnt bánnom, hogy kell hütlenségemet, bukásomat, rabságomat, veszteségemet siratnom! Ugyancsak érzem terhemet s azt, hogy mit kell tennem ezentúl, hogy az evangélium becsületére s Krisztus dicsőségére váljam. Ah, a vér drága, azt taposni nem szabad... s taposni Krisztus vérét? Ah, Uram, azt el nem viselem!

Egy a végcél.

«És jőnek napkeletről és napnyugatról, éjszakról és délről és letelepedének az Isten országában. És ime az utolsók elsőkké lesznek s az elsők utolsókká.» (Luk. 13, 29.)

a) A végcél az örök élet; a közvetlen cél, melyen itt a földön dolgozunk, a krisztusi élet. Mindnyájunknak, papoknak, világiaknak, remetéknek, katonáknak, kereskedőknek, apácáknak, hitveseknek egy a célunk: a szép, az isteni élet. Erre nézve nincs különbség köztünk; ahol lélek van s öntudat van, ott a kilátás az isteni életre nyilik akár a cellából, akár a gyermekszobából. Ép úgy nincs külömbség köztünk abban, hogy az élet nem kész sem a monostorban, sem a műhelyben, hanem azt ki kell alakítanunk, mindenkinek a maga életkörülményeiben, akár a világban, akár a kolostorban. A kereszténység pedig az a közösség, hol ez az egy közös cél és ese-

mény éltet és lelkesít, hol az isteni élet kialakítására folyik a krisztusi tevékenység, az újjászületés, tisztulás, erősbülés, fölbuzdulás, szineváltozás folyamata! Szineváltozás minden emberi lélek számára. Nincs tehát két kereszténység, ahogy nincs két cél, ahogy nincs kétféle krisztusi élet. Nincs két egyház, melyek közül az egyik a klérus, a másik a laikus, az egyik a szerzetesek, a másik a világiak egyháza. A krisztusi életet mindenütt élhetjük, abba mindenütt elmerülhetünk. Mindenkinek szól az Üdvözítő szava: aki Atyám akaratát cselekszi, az megy be a mennyekországába s ismét: Atyám akarata az, hogy szentek legyetek. Amint hogy vannak is mindenütt krisztusi lelkek s voltak minden hivatásban szentek. Azért van az, hogy valaki szentebb lehet a világban, mint más a kolostorban, hogy valaki üdvözülhet a világban s más elkárhozik a klérusban... Ó Uram, add, hogy bizalommal tekintsek föl reád! Hadd érezzem át, hogy mit akarsz tőlem, azt az egész, nagy, szent célt, melyet elém tűztél. Nem vagyok profán, nem másodrendű keresztény; nem szabad a mennyország kuckójába kívánkoznom; az egész Krisztust igénylem; egész életemet szerinte alakítom. Nem

zavar meg, hogy az egyház hierarchiájában nem vagyok, hogy nem vagyok pap, vagy püspök, hogy nem élek kolostorban! Ti mindnyájan testvérek vagytok, mondottad te; célotok egy, mesteretek, életetek egy!

b) Eszközök. Ezekben nagy a különbség; az életviszonyok más-más utat nyitnak, látszólag el-elfekvőbb irányokra utalnak. Vannak, kik összes életviszonyaik szerint állnak bele a lélek munkálásába a szerzetekben, vagy a lelkek életének gondozását vallják hivatásuknak a klérusban; mások ismét «világi» életet élnek. E pályák nem a cél, hanem az eszközök körül térnek el egymástól s a legszembeszökőbb különbség az, hogy némelyek az evangélium s az egyházi tanítók által nagyrabecsült, úgynevezett evangéliumi tanácsokat követik, mások ezek nélkül iparkodnak keresztény életre. Az élet a cél itt is, ott is; a «tanácsok» csak eszközszámba jönnek. Laikusnak és szerzetesnek egyaránt kell lelkét művelnie, elmélkednie, imádkoznia, önmagát megtagadnia, a szentségekhez járulnia s praktice szeretnie; de mindez megint csak eszköz s az eszköz annyit ér, amennyiben célra segít. Azért imádko-

zunk, áldozunk, bőjtölünk, fékezzük indulatainkat, hogy Krisztus szeretetében s szeretetéből éljünk. Mit használ az eszköz, a hivatás, az állás, a szerep, a foglalkozás, ha ezt el nem érjük? Mily oktalanság büszkélkedni az eszközre; épen úgy mily oktalanság az eszközt, az imát, a szentségeket becsmérelni, okul adván, hogy nekem csak a cél imponál! Nagy kegyelem, ha az evangéliumi tanácsok szerint Istennek élhetünk; de használjunk föl a világban mindent arra, hogy tisztábbak, nemesebbek, Jézus indulataiban otthonosabbak legyünk, hogy az Isten szent akaratát tegyük. Az eszköznek a cél, a formának a tartalom ad értéket. A modern ember a formában több öntudatosságot, mélységet, bensőséget keres; ugyanezt sürgeti a vallásosságban; jól teszi. S ezt el is érheti. Teológiai tudományosság nélkül is a mélységbe ereszkedhetik Kempis Tamással s szert tehet szivbeli bensőségre.

c) Ah, tehát élet, élet... ez a jelszó. Nem szisztémát, nem formalitást, hanem életet keresünk. Komoly, mély tiszteletre akarjuk nevelni magunkat az isteni iránt, bensőséges átérzésre, titokzatos sejtelmekre és indulatokra, gyengéd, gyermekded hitre,

meleg szeretetre, imára s lelkesülésre, elmerülésre s önmagunkba térésre. Szivesen akarunk gondolni az örök életre, mely felé evezünk s az ifjú lélek hevülésével vágyódunk örök ifjúság után. Nagy, igaz vággyal akarunk tisztulni, egyre finomabban, tisztábban érezni! Ami nem tiszta, ami nem isteni, az csak látszat s csalódás. Aki szereti, az nem él igazán. «Was wir lieben, leben wir auch.» Szeressük tehát az örök, való, isteni életet s szerezzük meg mindenáron!

A vízkórságos meggyógyítása.

«És lőn, mikor bement Jézus egy farizeus házába szombaton kenyeret enni, azok szemmel tartották őt és ime egy vízkórságos ember vala előtte.» (Luk. 14, 1.)

a) Mily igénytelen, egyszerű s mély értelmű szó: «kenyeret enni». Csupa fegyelem, erő s egészség. Jézusban az élet ép s egész, nincs meggyöngítve; a természet kielégíttetik, de nem gyöngül el élvezeteiben. Az emberekről pedig átlag igaz, hogy nem halnak meg, hanem megölik magukat s életerejüket izgalmakban, ingerekben elfogyasztják s alacsony örömökbe fojtják. Kár értük; mennyi nemes csira, hány erőteljes kiindulás megy így tönkre s mennyi tiszta, édes élvezettől s mély érzéstől esnek el; lelkük leperzselődik, mint a tavasz a májusi fagyban. Ó szép élet, mennyi esélynek vagy kitéve. Tisztaság, önmérséklet, mérsékletes evés, ke-

vés szesz, edzés kell nekünk; szivesen tartom meg a bőjtöt.

b) «És kérdezé Jézus: Szabad-e szombaton gyógyítani? Azok pedig hallgatának. Ő pedig fogván azt, meggyógyítá és elbocsátá.» Mily Isten-fogalom lehet e fejekben, mily eltörpült, nyomorult gondolat s amellett mily fanatizmus! Nézz végig a bálványokon; mit csinált az ember az Istenből? «Faragott képeket csinált magának». Mély szomorúság csakhamar lelkiismeretességgé, hűséggé, készséggé válik s azt mondom magamnak: vigyázz hát, hogy el ne törpítsd Isten nagy gondolatait; légy érzékeny, hogy észre vedd, mi az Ur s mily nagy. Szenteld meg ünnepeit. Ünnepem, ha jót teszek. Mikor jót teszek, ünnepi hangulatom legyen. Sokszor ez nincs; kár!

c) «Monda pedig a hivatalosaknak is példabeszédet, látván miként válogatják az első üléseket: mikor menyekzőre hivatol, ne ülj az első helyre, nehogy náladnál érdemesebb legyen meghíva és eljövén az, ki téged és őt meghívta, azt mondja neked: Adj helyet ennek és akkor pirulással kelljen elfoglalnod az utolsó helyet.» Ime a szabbat betürágói, a nagyképűsködő arcok, tarka turbánok,

hosszú kaftánok s belül a kislelkű agyarkodás, mely kérdezi: ki ül elsőnek? Csupa külsőség. Jézus erkölcsöt akar, azért a belső világba utalja az igazi érvényesülési vágyat; a súlypontot a külsőből a belsőbe teszi át. Szomorúan nézi ezt a kanapé-pört. Akarja, hogy érvényesüljetek; akarja, hogy résztvegyek a világ munkájában, de bensőséget és igénytelenséget, mélységet és szerénységet sürget; nem veti meg a külsőt, de gondoskodik a belsőről; akarja, hogy erő s tartalom legyen az életben! A becsületet ne arrogans tolakodással, hanem helytálló erénnyel szerezd; mert «aki magát fölmagasztalja, megaláztatik»; Isten alázza meg s teszi tönkre; «ha fölemelkedel is, mint a sas és ha a csillagok közé helyezed is a te fészkedet: onnét is levonlak téged». (Abd. 1, 4.)

A nagy vacsora.

«Egy ember nagy vacsorát szerze és sokat meghíva. És elküldé szolgáját a vacsora idején, megmondani a hivatalosoknak, hogy jöjjenek, mert már minden el van készítve.» (Luk. 14, 16.)

a) Istennek személyes viszonya van az emberhez s viszont az embernek Istenhez. Mi nemcsak szervek, izmok s erők összetételei, hanem egyéniségek is vagyunk s Isten nemcsak a lét s az erők forrása, hanem a mi személyes Urunk s Atyánk is. Amennyiben erők vagyunk, annyiban azokat kifejlesztjük, dolgozunk, küzdünk s a fejlődés nagy törvényei alatt állva végezzük föladatainkat; amennyiben pedig egyéniségek s lelkek vagyunk, annyiban hiszünk, remélünk benne s szeretjük őt. Viszont az Úr is nagyrabecsül, megtisztel, «vacsorát szerez», azaz jóbarátoknak néz, kiknek örömöt is, vigaszt is szerez; gyermekei

is vagyunk s bizalmasan érintkezik velünk; asztalához ültet s kenyerével táplál. Örülök ez édes s engem megtisztelő viszonyomnak vele; szivesen érintkezem s közlekedem vele, mint aki a «nagy vacsorában» résztveszek. Kötelességemnek ismerem,hogy szivvel-lélekkel övé legyek.

b) «És kezdék együtt mindnyájan magokat mentegetni. Az első mondá neki: Majort vettem és szükség kimennem s megnéznem azt; kérlek, ments ki engem. És a másik mondá: Öt iga ökröt vettem, és megyek megpróbálni azokat; kérlek, ments ki engem. Ismét más mondá: Feleséget vettem és azért nem jöhetek.»

Be kár, hogy ezért nem mentek el az Úr örömébe; pedig elmehettek volna. Az Úr ugyanis ezt is, meg azt az általuk fölhozott sok mindenféle dolgot is akarja, mindkettőt akarja; hát ne állítsuk azokat szembe s ellentétbe egymással. — Kell kapálnunk, kell a természetet idomítanunk, hogy emberhez méltó életünk legyen, de azért az Úr is az én erőm, világosságom s kincsem. Istenhez való viszonyom nem szünteti meg fizikai állapotomat, hisz ez is az ő akarata. — Továbbá, ember vagyok, férj s feleség vagyok, családban élek; de azért közel érzem magam Isten-

hez s szeretetét élvezem. Isten az én Uram, s nekem a világ urává kell lennem; ő akarja. Ezt jelenti az a mondás: ora et labora; imádkozzál s dolgozzál s mikor dolgozol, úgy dolgozzál, mint aki Isten akaratát teszi; akkor a munka nem szakit el, hanem ellenkezőleg erőteljesebb s igazabb fölfogásra segít Istenről s emberről s a nagy világrendről.

c) «És visszatérvén a szolga, megjelenté ezeket urának. Akkor megharagudván a családatya, mondá szolgájának: Menj ki hamar az utcákra és a város tereire és a szegényeket, bénákat, vakokat és sántákat hozd be ide.» Kár, hogy az ember oly nehezen tudja harmóniába foglalni az eget s a földet, a munkát s a vallásos életet. Az erősek, a bátrak hátat fordítanak Istennek s vallásos életet a sánták, bénák s vakok élik. Ugy-e ez a világ s az egyház képe? Ott gyakran a legtehetségesebbek, itt meg ugyancsak sok az együgyüségből. Azonban ez voltakép a barbárság állapota, az erőszak világának képe, ahol még nem tudták egységbe foglalni az emberben jelentkező két világot s nem tudták megteremteni azt a harmóniát, hogy munkában, gépek közt, komoly erőfeszítések közt is

érvényesüljön a szellem s vezessenek a lélek magasabb igényei. Tehát mindenemet Isten szent szolgálatába hajtom, akármilyen tehetséges s erős vagyok is s azért, mert Istent szeretem, nem leszek kevésbbé erős, kevésbbé bátor s vállalkozó, sőt még inkább leszek az.

Jézus a jó pásztor.

«Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja juhaiért. A béres pedig és aki nem pásztor, kinek a juhok nem tulajdonai, látja a farkast jőni és elhagyván a juhokat, elfut, és a farkas elragadozza és elszéleszti azokat.» (Ján. 10, 11.)

a) A jó pásztor kedvelt képe a kinyilatkoztatásnak. Ezer év óta utalnak rá az Isten gondolatai. Dávid pásztor volt; erős, bátor pásztor, ki a medvét s az oroszlánt üldözőbe vette s megvívott velük; megjárta a «rablók völgyét», a «ragadozó madarak völgyét»; éjjel pásztortüzek mellett virrasztott s távol tartotta a tigrist, a sakált, a hiénát. Ezechiel megigéri a legjobb pásztort, ki nem lesz olyan, mint Izrael népének lelkipásztorai, a szívtelen pásztorok, hanem aki «az erőtlent megerősíti, a beteget meggyógyítja, a megtöröttet bekötözi»; aki a pusztát járja s

nem fél, buzgalma s szeretete viszi. — Jézus erős, bátor, küzdelmes lelkű pásztor; az apostolnak ilyen lélek kell; járni, kérni, keresni, nem félni. Mindnyájan oszthatjuk ez érzéseket, hisz «királyi papság» vagyunk; mindnyájan menthetünk lelkeket, — óvhatjuk a bűntől — kérhetjük, hogy térjenek Jézushoz, — imádkozhatunk értük!

b) «Én vagyok a jó pásztor és ismerem enyéimet és ismernek engem enyéim.» (10, 14.) Fáradozást, áldozatot nem kímél, tűr és nem kiméli magát; forrása kimeríthetlen: a nagy szív. Az erkölcsi világban e vonások érvényesülnek; minden apostoli lelken föltünnek; Pál apostol mondja: «Semmi nyugodalma nem volt testünknek, hanem mindenféle nyomorúságot szenvedtünk; kívül harcok, belül félelmek.» (2. Kor. 7, 5.) Az apostoli léleknek mindenekelőtt sokat kell imádkoznia. Az ima a buzgó lélek lehelete; abban összefoglalja önmagát, vágyát s kínját. S mialatt másért imádkozik, maga buzdul. Ah, ezek a forró vérű, erős, feszülő idegzetű, plasztikus lelkek szolgálják a jobbnak uralmát, a haladást, a szépséget. A lelkiség tölti el őket. Érzékük van a lélek iránt. Megérzik bajait s megesik a szivük rajta. Ez érzéket mű-

velem magamban lépten-nyomon; belenézek a lelkekbe s kiérzem bajaikat.

c) Nem egy, hanem millió bolyong a pusztában! Nem szabad letörnünk e tudat alatt. Letörnénk, ha a világ folyásából merítenők buzgalmunk motívumait; de hála az Úrnak, a mi forrásaink a magasban fakadnak. Isten nagy gondolatai szerint alakul a világ; néha a hit, az erkölcs elsötétül s a léhaság s romlottság pusztasága tért foglal; arról nem tehetek; nem akarom a pusztaság nagy méreteit fölpanaszolni, hanem a pusztába ruganyos lelket akarok állítani, magamat, a «jó pásztor» nyomában. Rám is lehel az erkölcsi magaslat, az erények viránya; az Istennel való érintkezés misztikus erdőszélein járok én is s bár látom a pusztát, nem facsarodik össze a szivem. Isten akarja, dolgozom, mentek.

d) A juhocska nemcsak eltéved, hanem tövisbokrok közt fönnakad. Az eltévelyedés a bűn, a tövisbokor a bűn következménye; tövisbokor a lelkiismereti furdalás, betegség s elgyöngülés, becstelenség, szegénység, fegyház, mások neheztelése s megvetése. Aki ily tövisek közt fönnakad s bűnei büntetését szenvedi, az van hi-

vatva a jó pásztor szeretetét tapasztalni; ő gyógyítja e sebeket is; segít elsimítani a bajt, vagy lelket ad hozzá, hogy azt az ő szellemében lelkünk üdvére viseljük.

e) Két botja volt a pásztornak, egyikkel védi, másikkal tereli s gondozza juhait. Este ő a «kapu», melyről Krisztus mondja: én vagyok a kapu. Odaáll ugyanis az akol ajtajához s szorgos s éles szemmel fürkészi bevonuló bárányait. Amelyiken valami sérülést lát, azt kajmós pásztorbotjával kifogja, magához húzza, cédrusolajjal s illatos fehérszurokkal keni fölhorzsolt lábait; az eltikkadtakat pedig friss vízzel élesztgeti. — Lelkipásztorok, álljatok a jó pásztor mellé s figyeljétek meg, hogy fürkész s aggódik, hogy gondoz s bibelődik az egyesekkel; hogyan köt be sebeket, hogyan bátorítja s biztatja a fáradtakat. Olajat s illatos gyógyírt, lelki erőt kell hiveiteknek nyujtanotok. Ismerni, nevükön szólítani, eligazítani kell a hiveket. Erre megtanít a jó pásztor szive! Megijedünk gyakran tehetetlen formalizmusunktól, valahányszor az élet s erő tevékeny irányzata jut öntudatunkra. Én a lelkek pásztora, gondozója, nevelője, gyógyítója, orvosa, tanítója, kormányzója vagyok.

f) «Igy mondom nektek, öröm leszen az Isten angyalai előtt egy megtérő bűnösön.» A jó pásztor nem világfájdalmas alak; vannak isteni örömei. Belefolyik lelkébe a legédesebb érzés, mely az eget betölti; erős, fölséges, diadalmas öröm. Igy kell győzni; ki kell emelni az embert az örök nyomorúság s a pokol veszedelméből; ezt a sötét éjfélt ragyogó napsugárral, a kárhozatot Isten kegyelmével kell fölváltani; ragyogjanak a lelkek fölött a mennyország csillagai, bennük pedig honoljon a béke s az öröm. Aki ilyesmit eszközöl, az művésznél, halott-támasztónál, prófétánál többet tesz s lelkét nagyobb élvezet éleszti, mintha minden tudományt birna s világ ünnepelné; «mondom nektek, én, ki minden örömöt ismerek, hogy ez az öröm már nem földi, nem királyi, hanem angyali», s angyali örömök mérhetetlen kitartásra s áldozatra inspirálnak. Mily óriás az, ki az apostollal mondhatja hiveiről: ti vagytok koszorúm s örömöm.

A tékozló fiú.

«*Egy embernek két fia vala.*» (Luk. 15, 11.)

a) Ketten vannak, egy atyának fiai, egy háznak lakói, de két lélek lakik bennük, két ellentétes. Az egyiknek az otthon kedves, kedves a ház, a kert, az olajfa s a fügefa árnyéka; a másik únott volt, keveselt házat s szeretetet s az öreget nevette; ez volt a fiatalabb. — A fiatalság lelke erőszakos, kevély, kemény, szilaj; tör, szakít, megvet könnyen. Tulajdonkép pedig ez a lelkület tudatlanságból s tapasztalatlanságból való, mert hiszen egymás vállain állunk s egymásra szorulunk; tisztelnünk, becsülnünk kell egymást; senki sem él s nem áll egymagában; másodszor lelketlen könnyelműségből való, mert nem gondolja s nem méltányolja az élet terhét s küzdelmeit; neki indul a világnak, ahol elveszthet mindent. — Legyünk méltányosak; a fejlődés hosszú,

nagy munka; a világot nem egy ember csinálja; mindenki közülünk folytatás; okuljunk a multon s teljesítsük nagy lélekkel a jelennek kötelességeit. Higyjük, hogy sokban elfogultak vagyunk s a bölcseség s boldogság önmérséklettel jár.

b) «És mondá az ifjabb közülök atyjának: Atyám, add ki nekem az örökségrészt, mely engem illet. És elosztá nekik az örökséget.» Atyjával szemben követelő, arrogans. Jómódban született s gondolja, hogy jó dolgának kell lennie. Az atyának fáj fia szívtelensége, de kiadja részét: vedd, boldogulj. — Nem vagyunk öntudatában annak, hogy mit köszönünk az Úrnak: egészséget, öt érzéket, ép testet és lelket; mi volna velünk, ha vakok, süketek, némák volnánk?! De minél többje van egyikmásiknak, annál inkább elbízza magát. Az Isten pedig elviseli hálátlanságunkat s nem vonja el jótéteményeit. Ó, hát ragaszkodjunk az Úrhoz s azt, amink van, használjuk föl dicsőségére. Ha szemünkbe ragyog a napvilág s kigyujtja a természetnek szineit, — ha eltelik lelkünk a formák harmóniáival s énekelni szeretnénk: szeressünk, szeressünk nagyon s ragaszkodjunk szorosabban az Úrhoz.

c) «Messze tartományba mene és ott eltékozolá örökségét buja élettel.» Elment a fiú, elszakította a kötelékeket, melyek szíveket fűznek, szabad akart lenni; reményeket himzett képzelete s új pályákat keresett tapasztalatlan ereje. «Es irrt der Mensch, solang er strebt; de egyben nem szabad tévedni: az erkölcsi rendhez szigorúan kell ragaszkodni. Néha elhidegül lelkünk Isten iránt; mintha idegenben volnák s távol tőle; ilyenkor is követeljük meg szigorúan az erkölcsi törvények teljesítését. — Idegenben van az ember, ha úgy felejtkezik meg Istenről s magáról, hogy vétkezik. Isten mindenütt van, de a távolságok az öntudatban nyilnak; mily feneketlenek s sötétek!

d) Idegenbe ment, ahová nem volt való, — ahol nem volt otthona s békéje, — ahol nyelvét nem értették; ahol ha beteg lett, nem ápolták s ha szerencsétlennek érezte magát, nem gondozták; ahol érzéketlenséggel, keménységgel találkozott. Idegen föld, hol a lélek fázik s elgyöngül; idegen föld, ahol nincs szeretet és megnyugvás, béke és öröm; idegen föld, hol nemes ifjak moslékra vágynak; idegen föld a hitetlenség, erkölcstelenség, önzés,

tisztátlanság, istentelenség földje. Nem az én hazám ez!

e) «Azon tartománynak egy polgárához szegődött, ki majorjába küldé őt, hogy őrizze a sertéseket.» A legnagyobb kincs az ember maga; tehetségei, erői, kegyelmei, ész, akarat, kedély, hit, szeretet, bizalom, bátorság, tisztaság! Mily szegény, ki ezt eltékozolta! Gyógyulást keres; de csak részben talál; foltoz, de új ruhája nem lesz; felejteni akar, de élettelje s életkedve nem térül meg. Hány ily koldús jár a világ országútjain, a vert hadak útjain! Mily könnyen válnak meg sokan e fölséges kincsektől. Ez a legrettenetesebb tékozlás, ez a szomorú kincsprédálás. «Particula boni doni non te praetereat», ne vesztegesd el egy morzsáját sem az isteni javaknak. Gazdag vagy; éld világodat, vagyis telítsd öntudatodat s lelkedet erőid aktuálása s tehetségeid fölhasználása által.

A bűn nyomorúsága.

«Nagy éhség lőn ama tartományban és szűkölködni kezdett.»

a) Bár élvezett s örvendett, bár elkábult s megittasult, lelke mégis undorodni s szenvedni kezdett. Érezte, hogy komiszszá, hogy alacsonnyá lett; meg-megszállta bűnének, állatiasságának s kegyetlenségének tudata; atyja reményeit, ifjúsága szentélyeit letörte; homlokáról a fölségnek kenetét letörülte; a szerető Isten karjaiból kéjnők keblére s a szeplőtelen, tiszta, erős istengyermekség trónjáról vályúhoz került. A szentség s eszményiség csillagai lealkonyodtak egén, sötétben állt s a romlásnak sem becsület, sem egészség, sem szemérem, sem barátság, sem önérzet gátat nem vetett. E pusztulás körében, e kegyetlen éjben érezni kezdett, megmozdult a szive. Szép csillagok, ifjúsága emlékei, atyjának

jóságos arca tüntek föl lelkében; hivogató, biztató szózatokat hallott; vonzalmak támadtak föl benne: miért vagy e kietlen, szívtelen nyomorban s ha el is szakadtál, miért nem térsz vissza, mikor látod, hogy csalódtál, vétkeztél, szomorú s szerencsétlen lettél s mikor új napkelet vár rád s atyád virrasztó lelke sír utánad?!

b) «Magába térvén pedig, mondá: Hány béres bővelkedik atyám házában kenyérrel, én pedig itt éhen halok. Fölkelek s atyámhoz megyek.» Fölkelek hát — mondotta az ifjú, — s visszamegyek. Becsület, szeretet, szépség, erő s öröm kell nekem; nem tartom ki e léleksorvasztó idegenben; életemet szégyenné s átokká nem nyomorítom el s ha el is vesztettem sokat, de a veszteség tudata ne bénítsa meg erőimet, hogy amit még tehetek, azt mind megtegyem s ami életképesség van bennem, azt mind kifejlesszem. — A bánat, ha rá is mutat a veszteségekre, sohase bénítsa az új kikezdések szent lelkét. Isten akarja, hogy visszatérjek s éljek. Megteszem. — Nem várok, míg visszaszerzem, amit elvesztettem; nem mondom, hogy rongyosan vissza nem mehetek, hanem dolgozom, szerzek s aztán megyek. Istennel szemben ez lehetetlen; itt

csak kegyelemre vagyok utalva s azt alázattal kell fogadnom!

c) «Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened; már nem vagyok méltó, hogy fiadnak neveztessem, csak béreseid közé fogadj be engem... Meglátá őt atyja és hozzája futván, nyakába borult és megcsókolta őt.» S elment s atyja fogadta; nem azért nemzette, hogy a benne rejlő életszikrát kioltsa; szeretetével új erőt, új kiindulást biztosított neki. Piszkos volt, megmosta; rongyos volt, fölruházta; elaljasodott, az összetartozás gyűrűjét húzta ismét ujjára s a megszokott otthont és környezetet ünneplő, szimfóniás házzá változtatta. — Ez kell nekünk: megtisztulunk, kegyelembe öltözködünk, az Istenfiának érzületét elsajátítjuk s az Istenközelséget s kegyelmet mint szimfóniát s ünnepet élvezzük. Ily lelkület mellett új elszakadást nem képzelhetünk. Azért oly fontos öntudatára jönni méltóságunknak, előkelőségünknek, szépségünknek, erőnknek... annak az ünnepnek, melyet átélni hivatva vagyunk.

d) «Az idősbik fia pedig a mezőn vala és midőn visszatért, a házhoz közeledvén, hallá az éneklést és vigadozást. Megbosszankodék és nem akart bemenni. Atyja tehát

kijövén, kezdé kérni őt... Fiam, te mindenkor velem vagy és mindenem a tied, de most vigadni kellett, mert ez a te öcséd meghalt vala és föléledt; elveszett vala és megtaláltatott.» Bátyja otthon maradt, tékozló nem lett, atyját nem keserítette, el nem bukott; élt szenvedélyek, de egyszersmind nemes, mély érzés nélkül. Kiskaliberű nyárspolgár. Atyjától el nem szakadt, de azért nem fogta föl a szerencsét sem, hogy mit jelent az, hogy «hisz te mindig velem vagy s mindenem a tied.» Ez az a kisméretű, sok öntudatlansággal vegyes «jóság», mely tud irigykedni s méltatlankodni, mely büszkélkedik szűkkeblű erényességére s másokat keményen megitél. Ez az Isten gyermekeinek fejletlen, öntudatlan típusa! Félre e szomorú alakokkal; nem méltók az Atya nagystílű lélekehz! Rázzák ki lelkükből az álmos élhetetlenséget; éljék át az Isten kincseit, melyekben bővelkednek s örüljenek, ha bárki bármily mérvben is részesül azokban. Van mindnyájunknak tengersok kegyelmünk; örüljünk nekik s egymásnak.

A hűtlen sáfárról.

«Vala egy gazdag ember, kinek sáfára vala és ez bevádoltaték nála, mintha eltékozolta volna az ő javait.» (Luk. 16, 1.)

a) A parabola elsősorban a gazdasági javakra vonatkozik. Istené minden s kezünkre van bizva több-kevesebb, de abból a célból, hogy a boldog életet szolgáljuk, hogy erkölcsöt, jóérzést, boldogító lelkületet, örömöt, jóságot váltsunk ki velük: «facere amicos», szerető, jóindulatú, ragaszkodó embereket nevelni. — Én is sáfár vagyok s az Úr azt a célt tűzte elém. — Érzem, hogy a javak folynak kezemből mások kezébe; tudom, hogy minden többé-kevésbbé társadalmi jó, sokan dolgoztak e javakon; mily méltányos tehát, hogy sokak javát, megelégedését, jólelkületét mozdítsam elő javaimmal. — A szociális jóindulat a legmélyebb vallásosság virága lesz, ha életünket s mindenünket sáfáros javaknak tartjuk,

melyek a lélekért, a több, a szebb, örök életért adattak nekünk. «Facere amicos...» fölséges cél; jó embereket nevelni s ezzel «örök házat» építeni magunknak.

b) Másodsorban mindezt javunkra alkalmazhatjuk; sok tehetséggel s kegyelemmel látott el az Úr; belehelyezett hivatásba; adott több-kevesebbet a földből, kultúrából. Minden a mienk: a korszakok munkája, a történelem s a fejlődés napszáma, jelen s a mult, a próféták, a szentek s maga az Úr. De mégsem vagyok övé, ha nem hódítom meg magamat számára. Szabadakaratomon, energiámon, érdeklődésemen, iparkodásomon fordul meg, hogy magam s mindenem övé legyen. Öntevékenységem által lesz mindenem az Úré; ha átélem, ha jónak, kipróbáltnak bizonyulok. Sáfárság életem; célom tehát nem ezt vagy azt, nem sokat vagy keveset birni, hanem abban, amim van, hűnek lenni. Tehát az élet tartama a lelkület s nem a birtok, jog, adakozás, alapítás!

c) «Mondá pedig a sáfár magában: Mit miveljek, hogy ime uram elveszi tőlem a sáfárságot? kapálni nem birok, koldulni szégyenlek. Egybehivván azért urának adósait, mondá az elsőnek: Mennyivel tartozol uramnak? Az pedig felelé: Száz tonna olajjal. És

mondá neki: Vedd elé számtartó könyvedet, írj ötvenet.» A sáfár az önfenntartás szenvedélyével dolgozik, hogy biztosítsa életét. — Sáfárságunkba gondosságot, érdeklődést, buzgóságot, körültekintést, tevékeny kiindulást kell fektetnünk. 1. Gondosan, passzióval kell ápolnunk lelkünket; dolgoznunk kell rajta, hogy jobb, nemesebb legyen érzülete; le kell szednünk róla a hernyót s le kell törnünk a tövist. Necsak számszerint több, de érték, öntudatosság szerint több jót tenni. 2. Urunknak érdekeit föl kell karolnunk; az ő érdekei az Isten országának, a hitnek, erkölcsnek, igazságnak, jóságnak, a lelkeknek, az egyháznak ügye. Az önfenntartás ösztönével kell ezeket észrevenni, aggódva megállni, féltékenyen őrizni. Enélkül a «világosság fiait» megszégyenitik a «sötétség hivei».

A hamisság mammonájáról.

«Én is mondom nektek: Szerezzetek magatoknak barátokat a hamisság mammonájából, hogy mikor megfogyatkoztok, befogadjanak titeket az örök hajlékokba.» (Luk. 16. 9.)

Gyüjtsünk kincseket az által, hogy mindenben hivek vagyunk.

a) «Légy hűséges»; ez kedves kifejezés e helyett, hogy légy szolgám. A szolga keveset mond, a hűséges többet mond; kilátást nyit a barátságra.., az eljegyzésre. Barátok, jegyesek az igazi hűséges lelkek. — Isten akarja, hogy hű legyek, mert rám bizta magát s kincseit. 1. Szolgája vagyok, 2. barátjának kell lennem, 3. édes jegyese lehetek. A hűség sehol másutt nem oly radikális, mint itt, hol tényleg mindenünk az övé s mindenünkkel az ő érdekeit kell szolgálnunk. Csak őt s az övét kell keresnünk. Adj oda mindent: munkát, örömöt, könnyeket, vágyat, bánatot.., életet. Sze-

meddel, lelkeddel függj rajta. Most engem viszesz, — mondja hű szolgájának az Úr — terhed vagyok. Úton vagy isteni teherhordó. Porondon küzdesz, te isteni küzdő, «usque... usque ad mortem», egész a halálig; ekkor majd én megfizetek neked.

b) «Halálig hű.» Csak ily összeköttetéseket ismer a mély, szenvedélyes szeretet. A lelkek mélységének különös szépsége a végleges kitartás. Kitartani egy életen át; több az, mint pusztán, viharon, hullámon, vízen, tűzön át; ezek csak szimbolumai az életnek, de több van erőszakosságból s nehézségből az életben, mint ezekben; több kín, több keserv, több lökés s csapás. — Élet is, halál is misztériumok; menj át hű lélekkel rajtuk. — Sok kételyed, megrendülésed lehet... légy hű; sok hideg, sötét szellemmel érintkezhetel s vigasztalan lelki világokon vezethet utad... légy hű; sokat nem értesz... légy hű; megzavarodol s csüggedsz... légy hű. A te pszichéd a hűség mindhalálig; repülj, repülj...

c) «S neked adom az élet koronáját», vagyis a koszorús életet. A korona szépséget s fölséget ad; a koszorú virágból van kötve; illat, kellem, életöröm, tavaszi lendület, menyegzős lélek jár vele. Neked

adom a virágos, a szép, az életerős, örömteljes életet. — Itt is élvezed már, ha hű vagy s teljesen élvezed halálod után, mikor lelked a szabadabb, erőteljesebb életre alkalmas lesz. — Az isteni akarattal szemben nem úgy állok, mint egy rajtam kívül álló regulával, hanem önakaratommá, hűséges, folytonos érzületemmé változtatom el azt. Ez által lesz enyém s lesz énemmé!

Nem lehet két urunk.

«Egy szolga sem szolgálhat két úrnak, mert vagy az egyikét gyűlöli és a másikat szereti, vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti; nem szolgálhattok Istennek és mammonnak.» (Luk. 16, 12.)

a) Ki az a két úr? Az Úr s az, ki vele szemben áll; a Fölség, szépség, erő s az alávalóság, rútság, nyomorúság. Lehet-e itt választás? Nem lehet; itt csak elragadtatásnak van helye; «rapit voluptas»; aki az Urat megismeri, aki őt meglátta, az többé nem felejti. A baj azonban az, hogy zavarosan látjuk, homályosan ismerjük s így tényleg választás alá kerül Jézus és Barabbás, erény és bűn, ének és zsivaj, szépség és festett arc, mély lelkiség és inger. — E részben van hiba, folt bennem is; oktalan és erőszakos indulatok hordái garázdálkodnak bennem. Bánt néha a világ kicsinylése; a sikertelenségek depressziói

alá kerülök; a képzelet zendülései megzavarnak ítéletemben; szeretetem elérzékesedik, lelkem eltestesedik. Nehéz magamat egészen a nagy-úr számára elfoglalni! Nehéz, csak harc által lehet ezt a hódolatot kierőszakolni.

b) A harcoló s foglaló hatalom a szeretet; «az egyikét szereti», egyet kell szeretni, Őt. Mily könnyű szolgálat a szeretet, mily nehéz az «elviselés»; az örömtelen tehervíselés! A szeretet tud alkalmazkodni, feszülni, lendülni, kitágulni; tud csüggedés nélkül vereségeket is elviselni. Blüchert Napoleon 6-szor verte meg; Napoleont Blücher egyszer, de alaposan. Ha meg is veretem, tovább kell küzdenem; kell, mert szeretek; szeretem Uramat. A bűn se kedvetlenítsen el. — A másik «urat», az ördögöt csak elviselni lehet, szeretni nem lehet s ez az elviselés is kínná, utálattá, rémületté válik. «Sustine» «viselj el», nehéz szó; szolgák nyögnek alatta; terhük a lelkiismeret kínja s a megbizhatlan, kegyetlen szfinx, az élet. Nincs igazi, mély örömük!

c) Bolond, aki a világnak s nem önmagának szolgál; önmagamnak, belső értékeimnek, lelki szépségemnek s erőmnek s örömömnek pedig csak akkor szolgálok, ha Isten az

Uram! Világ, vagyis mások vélekedése, tisztelete, értékelése külsőség; értékek, amilyen a Kossuthbankó; egy darabig érték, azután papir. Látszat, szivárványos fénytörés, mely az ürbe vetít fényes, de vérnélküli alakokat. S a világnak mégis imponál ez mind, mert «hallák pedig mindezeket a farizeusok... és kinevették őt.» (Luk. 16, 14.) Csak nevessenek. Nekem egy Uram van, «Deus cordis mei et pars mea», szivem istene az én kincsem; a rothadás, a sötétség nálam nem úr. Annak az egynek szolgálok hát következetesen s erősen. — Ó, ha énekes vagy, ne lazítsd hangszálaidat; ha festő, ne sorvaszd látóidegedet; ha szobrász, ne gyöngítsd formaérzékedet; ha hegedű-, zongora-, gordonka-művész vagy, ne tompítsd hallásodat! Hát én, én gyöngítsem érzékemet, finomságomat s készségemet az Úrral szemben!?!

A dúsgazdagról s Lázárról.

«Vala egy gazdag ember, bársonyba és bíborba öltözködő és mindennap fényesen lakmározó. És vala egy Lázár nevű koldús, ki annak ajtaja előtt feküvék fekélyekkel.» (Luk. 16. 19.)

a) Bíborba öltözködött, fényesen lakmározott, élte a világát. Nem azért pusztult el, mert jól evett, hanem azért, mert életet élt, mely magát «kiéli» ösztönei, vágyai szerint. Életet élt, melyben a test az úr; a világ s az ösztön a pazarló hatalom; melyben Isten feledve van. — Lázár pedig a szegény, nyomorúságában sem nőtt a földhöz; beteg volt; földön hevert; kevély nem volt; irgalomra volt szoktatva; morzsákat evett; de Istent nem feledte! Ime a trónon ülő, de földhöz tapadt, a fényesen öltözködő, de holt terhek láncait hordozó lélek egyrészt s másrészt a földön heverő, de eget kérő, fekélyes, de tiszta lelkű em-

ber. — Föld, állás, étel, test ne legyen holt teher lelkemen; a lélek szolgája a test; szent Ferenc szerint «asinello»-ja, teherhordója. A lélek jár a testen, nem a test a lelken. A modern próféták az érzékiség fölszabadítását hirdetik s az ifjúság hiszi, hogy erős lesz, ha élvez. Az igazi élvezet az erő, a természetes s kegyelmes erő érzete. Ne törjük le se mértékletlenséggel, se alkohollal, se puhasággal!

b) Meghalt a dúsgazdag s eltemettetett a pokolban s meghalt Lázár s fölvitetett a mennybe. Jézus világosan állítja lelkünk elé a végleges rosszat s jót. Van pokol, a győzelmes rossz; van mennyország, a győzelmes jó. Itt a földön is van sok rossz; két főtípusa: a bűn s a halál. De itt mindenfelé szivárog Jézus vére s mérsékli a rosszat, a nyomorúságot, a penészflórát testen-lelken, a szomorúságot, a gyalázatot; de van azután egy rossz, a végleges rossz, a rosszakarat, mely meztelenül s közvetlenül száll szembe a teremtő s a szenvedélyesen szerető Istennel. Ott van a rémséges ütközés, a végleges zúzódás s összetörés; ez a pokol. — Végtelen irgalom kiséri az embert nagy kötelességeinek teljesítésében, de ha szembe száll Isten

Fölségével, összetöri őt. Hiszem, Uram s imádom Fölségedet.

c) «Fölemelvén pedig szemeit, midőn a kínokban vala, látta Ábrahámot távolról és Lázárt az ő kebelében.» Az elkárhozott föleszmélvén, öntudata végtelen kín; elgondolja életét. Emberek, kegyelmek, bűnök emlékei járnak körülötte; templomok, keresztek, oltárok, napsugár, csillagok ragyognak szemeibe. Látja bűnösségét, mely fejlett s kifejlett a kárhozatba. Mily rettenetes emlékek gyötrik! — Az emlékezet után gyakorolja eszét. Mit kell megfontolnia? Életének esztelenségét, mely mindent tönkre tett: kegyelmet, irgalmat, szeretetet. Könnyű volt, édes volt, hasznos volt, szükséges volt, hogy jól, szentül éljen; de elmúlt mindez; mit kell ezentúl tennie? Mily eszközöket használnia? Mit kerülnie? mit kérnie? a felelet mindezekre: nihil, nihil; az öröm nihilizmusa a kín teljében. — Hogyan gyakorolja akaratát? Van vágya, szomja; csak egy cseppet a fekélyes Lázár ujjáról.., de ezt is képtelenség kieszközölnie. Az Isten szépsége, a mennyország ragyog fölötte, de nem neki. Az Isten központ, vonz mindent; de e vonzás összetöri lelkét; e vonzalom neki borza-

lom. Ismer, lát, de nem remél, nem szeret; nem buzdul a jóért; fáradt; gyülöl; bűnt nem bán; nem fohászkodik; Istene s léte neki «tremor», «horror», «dolor». — Ez az állapot is titok; nem értjük, míg lelkünkben a jónak szeretete s a boldogság reménye él. Ez is az a «más» világ!

A pokolról.

«És kiáltván, mondá: Atyám, Ábrahám, könyörülj rajtam és küldd el Lázárt, hogy vízbe mártva ujjahegyét, enyhítse meg az én nyelvemet, mert gyötörtetem e lángban.»

A pokol is a hit titka; zárt ajtai előtt állunk s néhány segédfogalommal közeledünk feléje.

a) Az első a «második halál» gondolata. Még egyszer, másodszor hal meg az elkárhozott, mikor a halál a lelkét, érzéseit, vágyait, reményeit fagyasztja meg s csak az öntudat él. — Meghalni annyi, mint elszakadni élettől, világtól, napsugártól, vértől, otthontól, emberiségtől. Nem lenni többé itt. A második halál pedig elszakadni Istentől, kegyelemtől, szeretettől, Krisztustól, reménytől, imától, kereszttől, jóindulattól; elszakadni Krisztus összes javaitól, érdemeitől, igéreteitől, vigaszaitól. — A második halál ugyancsak

a legrémségesebb, «egymagában való lét.» Ki tartja ezt ki? A teremtő szeretetet adott, szülőt, testvért, otthont, hogy magunkban ne legyünk; Krisztus mondta: «veletek leszek». Vigasztalót igért, ki velünk maradjon; mit csináljunk hát magunkban; mit a végtelen ürben Isten s minden nélkül?

b) A második gondolat a céltalanság. Célok után fut természet, ember; célt akar, azt tartja. Ha a célt hordja magában, van ereje, van élete; ha a cél kiesik belőle, akkor szenved, nélkülöz. A céltalanság kín; itt a földön részleges van, milyen a betegség, meghasonlás, fáradtság, unalom, utálat, kétségbeesés, lemondás ... halál; kiesik belőlünk az eszme! — A másik világba belelép a lélek telve vággyal a cél után, fölébred benne a végcél szenvedélye viharos vágyként s abban a percben a végleges célvesztés öntudatára ébred. Letört alatta minden; hová menjen? minek? kihez? miért? Mindez célt jelent, neki tehát nem való. Ezt a lelkületet jelenti a sötétség, a kötelék kézen, lábon, a fogak csikorgatása! Ez a belső, átérzett ellentmondás!

c) A harmadik gondolat az átok. Isten

áldásával indult meg a teremtés; megáldott az Isten minden létet; jaj, akiben a lét az Isten átkával folytatódik. — Szeretetből valók vagyunk; «semmit sem gyülölt, amit teremtett», de most gyülöl. A szeretet gyűlöletté változik. Hiszem. A végtelennek pszichológiáját nem ismerem. Mit csinál a megvetett szeretet? Don Jozé fölkiált Bizet operájában: «Én, én öltem meg őt, imádott Carmenemet!» Benjamin Constant a szeretetről irja: «L'amour est de tous les sentiments le plus egoiste et par consequent, lorsqu'il est blessé, le moins généreux.» A zsoltáros kéri: ne tégy engem ellenfeleddé! Mi elronthatjuk az Isten művét, a kegyelem világát, ő meg a mi életünket, a boldogság és béke kivirágzását.

Féljetek a pokoltól.

«Ha Mózest és a prófétákat nem hallgatják, ha valaki a halottak közül föltámad, sem hisznek.»

a) Jézus hirdeti a penitenciát, de a mennyországot is, a bűnbocsánatot s az evangéliumot. Mindkettő komoly. Komoly, mint az Alpesek örvénye s kedves, mint a harangvirág az örvény szélén; ünnepélyes, mint az éj s biztató, mint a csillagfény. — Jézus óriási motívumokat állít életünkbe: Isten egyesül az emberrel s isteníti az embert, az istenfiúság aureoláját köti mindnyájunk feje köré; de végre is az örökkévalóságra mutat s a «pondus aeternitatis»-t, ezt az óriási eleven erőt hozza öntudatunkra. Az örökkévalóság vár rátok, — ezt hirdeti a köztünk járó világ-világossága, mely ezer nap fényözönével világítja meg nekünk a poklot is. Van boldog, vagy boldogtalan örökkévalóság;

a boldogtalan örökkévalóságtól féljetek. «Mondom pedig nektek, barátaimnak: Meg ne rettenjetek azoktól, kik megölik a testet... féljetek attól, ki miután megöl, hatalommal bir a gehennába vetni.» (Luk. 12, 4.) Kinek számára van a pokol? Mindnyájunk számára, ha vétkezünk s meg nem térünk. Fél attól szent Pál, szent Ágoston is; a szentirás e félelem alól föl nem szabadít, sőt Krisztus letör minden elbizakodást: Barátim vagytok, de elveszhettek, ha komolyan nem akartok, ha nem küzdötök s nem áldoztok.

b) Jézus az örökkévalóság komolyságával néz ránk s áldozatot követel. Szemed fénye s jóléted, síri éj s börtön, kín s vértanúság nem számít a komoly, áldozatos küzdelemben s törekvésben, mely lelked üdvét akarja biztosítani. Tudnod kell minden földi jóról lemondani s minden bajt eltürni lelkedért. Lépj inkább napsugárból éjbe, szabadságból börtönbe, életből halálba, mintsem hogy lelkedet elveszítsd. — Mentsünk tehát, hozzunk bármily áldozatot, legyünk buzgók s forraljuk föl a pokol tüzén szivünket, tanuljunk erélyt. Küzdelmes, nagy értékekkel dolgozó, fáradalmas létnek kell annak

lennie, melynek végén örök kárhozat, vagy örök boldogság vár ránk.

c) A pokol örvénye fölött emelkedik a kereszt. Tilalomfa az örvény szélén. Erre ne menj! Jézus szenved s az áldozat végső kimerülésével néz ránk; ez a tekintet megfagyaszt. Értlek Uram; nem szabad elfecsérelnem véredet, érdemeidet s kegyelmedet. Mire való Krisztus s a kereszt, ha nincs pokol s ugyancsak, mire való Krisztus s a kereszt, ha mégis pokolba jutok? Azért mintha a keresztről hallanám, mintha az evangélium lágy szava sivító orkánná válnék, úgy sír s reszket felém: «ἀγωνίζεσθε», küzdjetek élet-halálra; itt nem szabad elesnetek! Isten is azt akarja, hogy győzzetek s mindent rendelkezéstekre bocsát. Tehát rajta, komolyan.

Vakmerőn el ne bizakodjál!

a) Remélni igen, vakmerően bizakodni soha. Létünknek dagadó s fakadó örvénye az Isten, az ő teremtő akarata. Belőle vagyok; ő gondolt, ő akart; ezt teremtésnek hívjuk. Közölte magát, létét, erejét gyönyörű teremtésben, melynek kulminációja a szellemi világ; a lelkiség légkörében azután ismét új világot, az isteni természetben való részesedést alkotta meg; ez a kegyelem az istenfiúság, az istenközellét érzésének világa. Istennek, mint Atyánknak, velünk, gyermekeivel való érintkezése. Ez atmoszférában belénk foly, mintáz, kitapogat, alakít. Alakít szép lelkeket. S mégis mennyi a hajótörés e fényes, kegyelmi világban! Hány Saul van, hány királyi lélek, kik azután elszomorodnak s a bún melancholiájában végleg elsötétednek! Hány Salamon van, bölcs, cherubinos lelkek, kik elhervadnak s ronggyá tépőd-

nek! Imádkozzunk s legyünk hivek mindenben. Ne bizzuk el magunkat, hanem dolgozzunk komolyan.

b) A kegyelmi világ új fokozata, az «Istenvelünk» legszebb kiadása, Jézus. Isten közlé magát új teremtésben: Jézusban. Fiát adja, hogy a természetfölöttit vérünkbe, lelkünkbe, otthonunkba belevezesse s ezzel mindent nekem adjon. Minden már az enyém: «Akár Pál, akár Apollo, akár az élet, akár a halál, akár a jelenvalók, akár a következendők.» (1. Kor. 3, 22.) Krisztus véres szeretetének bélyege, Krisztus csókja rajtam. Ezzel bele vagyok oltva Istenbe s a Szentlélek lakik bennem. Barátjaivá tett minket s még ezután is elveszhetünk. Apostolaivá tett s Júdásokká fajulhatunk. Testőreivé avatta vértanúit s ime magában a vértanúságban tagadták meg őt többen. Szűzeket nevelt magának s házasságtörő, ledér lelkek lettek. — De minde bukásnak szomorú titka a hűtelenség. Hű leszek kicsinyben; nem engedek a rossznak.

c) Végül közli dicsőségét. Fölveszi a lelkeket magához s kigyúlasztja bennük életét s örömét. «Merces magna nimis», kimondhatatlan nagy jutalmuk lesz. S ez

istenüléssel s a lelkeknek a végtelentől való megittasulásával szemben ott ijeszt az örök éj s benne a sötét szellemek! Eltaszította megbecstelenített jegyeseit, összetörte megfertőzött templomait. Ő tette, tehát jól, szentül tett; senkit sem vetett el, aki nem akarta. — Óvom hitemet s őrzöm kegyelmi állapotomat; nem okoskodom azon, hogy ki kárhozik el, ki nem, hanem az istenszeretet zálogával biztosítom üdvömet.

Lázár feltámasztása.

«A zsidók közül sokan jövének Mártához s Máriához, hogy vigasztalják őket bátyjuk miatt. Márta amint meghallotta, hogy Jézus jő, eléje méne; Mária pedig otthon ül vala. Mondá pedig Márta Jézusnak: Uram, ha itt lettél volna, az én bátyám nem halt volna meg.» (Ján. 11, 19.)

a) A dolgos, nyugtalan Márta az Úr elé siet s panaszkodik: házad, Mester, elárvult; ahová mindig szeretettel jöttél, ott most sírnak. Ó miért nem jöttél előbb? S hogyan is jöhet oda, hol te vagy otthon, betegség, kín és halál?! Szeretsz s mégis sujtasz? Ezt nem értjük; nehéz nekünk a bajt, a rosszat, a szenvedést Isten szeretetével megegyeztetni. Nem értjük e vaskezet. Bele vagyunk ékelve a fizikai rend vashálózatába s a morális rend is tele van a rosszakarat szörnyűségével! Ah, Uram, hódolok neked életben-halálban; élet-halál

ez az én kategóriám, neked más kategóriáid vannak. Te mondod: az én gondolataim nem a ti gondolataitok s az én utaim nem a ti utaitok; a lét nemcsak emberség; az emberiség csak valami a végtelenben. Lehetetlen, hogy minden fölfogása, izlése szerint menjen. Imádlak Uram szent akaratodban!

b) «Mondá neki Jézus: Feltámad a te bátyád. Mondá neki Márta: Tudom, hogy feltámad a feltámadásban az utolsó napon. Mondá neki Jézus: Én vagyok a feltámadás és az élet.» Halál van, szenvedés van, azt el nem törlöm, de a világ végén a lelkek ismét testet öltenek. Most testet öltenek a fiziológia folyamán; akkor majd az Isten teremtő akaratából. S a megtisztult lelkek erősek lesznek s áthatják a testet, úgy hogy az fényes, szép, szimmetrikus, gyors organumuk lesz. A művészet most is formát önt az anyagra s szépséget s lelket teremt a lelketlenbe; a föltámadás lesz az anyagnak igazi átszellemülése; a lélek akadálytalanul kiönti rá szellemi szépségét s erejét. Én ezt hiszem; látom, hogy a lélek a hipnózisban, magnetizmusban hogy hajlítja s vetkőzteti ki természetéből a testet; hát még a végső s győzedelmes ébredés-

ben. Én is művésze vagyok a testnek az erény által; tisztaság, mértékletesség, önuralom, fegyelem által lelket viszek bele.

c) «Mária pedig midőn oda ért, hol Jézus vala, meglátván őt, lábaihoz borula és mondá neki: Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg az én bátyám.» A mély érzelmű, csendes bánatba merült Mária lelkén napsugárként rezgett át a hir: A mester jelen van és hí téged. A mester az ő vigasza; rögtön lábaihoz borul; ez az ő helye; ha bűnét siratja, ha a föltámadtat imádja, ha panaszát panaszolja, a mester lábaihoz borul. Hogy hajolt a mester felé lelke, hogy simult hozzá; így tesznek Jézus igaz hivei; akár sírnak, akár vigadnak, mindig szeretnek.

d) «Jézus tehát amint látta őt sírni s a zsidókat is, elbúsula lelkében és megrendüle és mondá: hová tettétek őt? És könnyeze Jézus. Mondák tehát a zsidók: Ime mennyire szerette őt.» Jézus szeret, gyászol és sír. Lelkének perspektívája végtelen: ő látja nyomorúságainkat, de le nem szakad alattuk, mert látja a végkifejlődést is, az Isten dicsőségét. Az Isten diadalmas hatalma keretezi számára a világot s annak bajait. — Nekünk jó, hogy nem tudjuk a

jövőt; nem birnók el sem fáradságaink, sem kudarcaink előrelátását. Igy pedig küzdve s kötelességet teljesítve haladunk előre. — Legyünk emberek, éljünk testvéreink közt; tudjunk sírni s résztvenni mások bajaiban. A barbárnak nincs részvéte; a keresztény hősök sírnak is.

e) «Jézus tehát a sírhoz méne.» A temetés irgalmassági cselekedet; tiszteletet lehel a halott iránt, ki a halál méltóságába, a mysteriumba öltözködik..., kisérjük a vándort. Nagy, fontos utat tett meg a lelke azóta az örök kapuk felé; talán a temetésen is jelen van az elhunytnak a lelke. Mikor temetünk, járjunk el az apostoli hitvallás utolsó ágazatai értelmében; hiszem a szentek közösségét, azért imádkozom érte; hiszem a test föltámadását, azért megtisztelem a testet temetésében s hiszem az örök életet, azért remélem, hogy az örök világosság fényeskedik neki. Amen!

f) Mondá Jézus: Vegyétek fel a követ. Mondá Márta: Uram, már szaga van, mert negyednapos. Mondá neki Jézus: Nem mondottam neked, hogy ha hiszesz, meglátod az Isten dicsőségét? A végtelennek dicsősége diadalmaskodni fog összes fölfogá-

sunkon s összetöri apró méreteinket. A halálban is összetör mindent, testet, termetet, szépséget, életet; a temetésnek is a vége a fáklyafüst. A test elváltozik, felbomlik s a penészflóra új meg új kiadása váltakozik rajta. «Midőn meghal az ember, kígyókat és férgeket nyer osztályrészül.» Ez az ember dicsőségének a vége s ott kezdi az Isten az ő dicsőségét kiépíteni! Lássam, Uram a te dicsőségedet, az életet; az kell nekem!

g) «Elvevék tehát a követ. Jézus pedig felemelvén szemeit, mondá: Atyám, hálát adok neked, hogy meghallgattál engem. Én ugyan tudtam, hogy mindenkor meghallgatsz, de a körülálló népért mondám ezt, hogy elhigyjék, hogy te küldöttél engem.» Jézus biztos benne, hogy ő most a halottat föltámasztja, azért ez öntudatának nyilvánvaló kifejezést ad. Tudja, hogy szava teremt s éltet, mert Isten úgy akarja; megrendülve ez isteni erőnek tudatában fölemeli szemét. A sír bűzt lehel; gyönge emberek, a halál zsákmánya, álljják győzelmes alakját körül. Vezérüknek kellene lennie. Ó bár hinnének, bár ne kételkednének. Azért tehát «nagy szóval kiálta: Lázár jőjj ki. És azonnal kijöve, aki

halott vala.» Hit, erő, meggyőződés kell belénk is az Isten nagy műveivel szemben; akár sír fölött, akár oltárnál álljunk, tudjuk, kinek hittünk; — tudjuk, hogy meg nem szégyenülünk. — Sokan hisznek; Lázár, Márta és Mária pedig Jézus lábaihoz borulnak: ez az ő családi, páratlan husvétjuk. Hogy tér vissza Lázár, hogy Márta s Mária Jézussal körükben! Bethánia, édes, megvigasztalt, hálás lelkek háza; Jézusban való ragaszkodásban nincs hozzá hasonló. E ház mélységeket zár, elragadtatásban élő lelkeket.

Hiszek, Uram!

Lázár sírjánál. Hiszek benned! Hiszem az eszményi világ valóságát! a) Minden haladás célja: alávetni a világot a fölényes léleknek, kiemelni létünket a mechanika fölé; de hogy ezt elérjük, okvetlenül tartalom kell eszményeinkbe is; gondolataink Istenről, lélekről, erkölcsről nem lehetnek üres, hiú tükrözések! Elviselnők-e azt, hogy diadalmasan kiemelkedve elemek s természet fölé, végtelen ürességet s semmiséget rögzítsünk? Nem; mindez, amit tudomány, gazdasági s társadalmi haladás alatt értünk, csak külre való viszonyunkat érinti; a belső az az én életem, öntudatom, tartalmam s az mind tükrözés legyen? Ellenkezőleg; ez az igazi valóság; lelkem, Istenem, örök életem; ezt alakítom ki. Mily barbárság pénzben, hatalomban, gyárakban, vásárban, korcsmákban, sajtóban, külsőséges életben keresni az élet értékét. Én a lélekben keresem s találom!

b) Hiszek az erkölcsi rendben. Az velem

szemben áll s parancsol, s amit parancsol, azt akarom s birom. Életem belsőmből fakad, annak tehát én adok formát; szenvedéseimnek s örömeimnek egyaránt. Én fémjelzek mindent; amit szeretek, az nagy, amit megvetek, az kicsiny. A környezet sokat ronthat, de vele szemben is öntudatára kell ébrednem erőmnek. Belőlem fakad az élet, az erkölcsi erő; én vagyok a művész, a teremtő. Erkölcsivé válik, amihez nyulok, mint mesebeli arannyá vált minden Midasz király érintésére. Életté, szépséggé változtathatok el mindent. Belenézek a lelkembe, mint a buzogó források mélységeibe, melyek apadnak s dagadnak. Lelkemben egyesül természet s kegyelem s amit természettől nem birnék, azt kegyelem által birom.

c) Erkölcsi világom lelke s hordozója a szabadság. Isteni hasonlatosságom legeredetibb vonása. Önmagamból veszem elhatározásaimat; akarom s vannak. Ez a teremtő erő föl nem mérhető semmivel, mint ahogy Newton és Leibnitz gondolatait nem lehet kimagyarázni a táplálékból, úgy a szabadságot nem a fizikából. Ez eredeti, szuverén képességgel megtisztelem Uramat: 1. hitemben. Hiszek, vagyis szabad odaadással függök rajta értelmi világomban; 2. öntudatom egész vonalán; azt teszem, amit az Úr akar. Ez élet és tartalom!

A tíz poklos tisztulása.

«És midőn bement egy faluba, eléje tíz poklos férfiú jöve, kik távol megállának.» (Luk. 17, 12.)

a) Poklosok, eltorzult, száradó emberek, kikben a vér rossz s az öntudat kínnal telve. Örömtelen az életük, erőtlenül vánszorognak sírjuk felé. Nincs siralmasabb ellentét, mint az ilyen élő-halottak s az erős, szép, tiszta emberiség közt. — Sok a «lepra» a lelki világban; sok élet plasztikus energiája csak korcs életet produkál: alacsony, sötét gondolatot, piszkos képzeletet, kábult, rosszindulatú, elkeseredett akaratot, ötletet, szeszélyt... Némelyik szinte nem tud másképp, mintha lelki erejét galandféreg szívná. Mily igaz, hogy ezek lelki holtak, sötét gondolatok sírjaiban laknak; vérük olaj a szenvedély lángjaira. Tiszta vért! Ne mérgezzük se bűnnel, se alkohollal a tiszta, erős életet; világosságot

neki, ruganyosságot, fegyelmet, engedelmességet, készséget.

b) «És fölemelék szavukat, mondván: Jézus, Mester, könyörülj rajtunk.» Tisztulásért s erőért könyörögnek; életet kérnek, mely nincs megmételyezve; lelket, mely nem kábult, nem kedvetlen, Érzem, hogy hogyan sírtak föl hozzá... Távol megálltak, onnan kiáltottak, de a tisztelet s az alázat közel hozta Jézushoz kiáltásukat. — Az alázatos, tisztelettudó s gyarlóságait mélyen érző lélek eltalál a gyógyító, az újjáteremtő Jézushoz Ő kegyelmet ad, mely megfordít gondolatot s érzést, bizalmat ad s megindítja a lelki reformot. Ne kételkedjél, hanem kiálts; ez is már erős tett, ezt követi a többi.

c) «Kiket midőn meglátott, mondá: Menjetek, mutassátok meg magatokat a papoknak. És lőn, mikor mentek, megtisztulának.» A megtisztult bélpoklosnak meg kellett magát mutatnia a papnak, ezt a törvény kívánta. A szép erős élet mestere az érvényben levő törvény korlátai közé állítja hiveit. Az isteni törvény az életet segíti s óvja. Azért bármily erős, szép életet élek s bár Krisztussal összeköttetésben vagyok, a törvényt tartom, megmutatom magam

a papnak; gyónom, áldozom, misére járok; ezek alól ki nem emancipálódom. Jézus akarja; hiszem, hogy ez jó. Ez engedelmesség révén életet nyerek, életet növelek, meggyógyulok, megerősödöm, Krisztus számtalan kegyelmeiben részesülök.

Légy háladatos lélek!

«Egy pedig közülök, látván, hogy megtisztult, visszatért, nagy szóval magasztalván az Istent és arcraborula az ő lábai előtt, hálát adván és ez szamaritán volt. Felelvén pedig Jézus, mondá: Nemde tizen tisztultak meg és kilenc hol vagyon? Nem találtatott, ki megtérjen és dicsőséget adjon Istennek, hanem csak ez idegen nemzetbeli?» (Luk. 17, 15.)

a) Hálát, szivből hálát adni a sok vett jóért, mely felém repül, mint a hópelyhek; nem birom megszámlálni; arcomba csap, mint az erdő lehelete, ki tudja mennyi s milyen virágkehelyből! Nem bízom el magam, de szivom, élvezem. Ó be jó, be jó azt tudni, hogy mennyi jót élvezek, mikor egészséges s erős vagyok, mikor az ég világosságát látom s minden érzékem s tehetségem friss és ép. Kivált pedig, ha erős és ruganyos a lelkem. Igaz, néha szinte jogot formálok mindehhez s elfelej-

tem, hogy mindez kegyelem. Hátha lábamat törtem volna, vagy éles szálka hasítja föl körmömet? Hátha vak vagy béna volnék akár testemben, akár lelkemben? Ó Istenem, hála neked a sok jóért, mennyországod rám szakadó darabkáiért...!

b) Hála a sok öntudatlan, föl sem ismert s föl nem használt jóért! Azok mint a gyermek élvezte javak..., ezek, mint elvonuló felhők! Ó igen, gyermek is vagyok, anyám ölében alszom; gondatlan s hanyag lélek is vagyok, kit sok kegyelem azzal vádol, hogy fel nem használom. Vonzom a felhőket gondolataim magaslataival; bensőségem, alázatom, elmélyedésem erdei leheletével. Kerülöm a lanyhaságot, szorgos s pontos leszek a jónak felhasználásában.

c) Hála a bűn állapotában ignorált s megvetett kegyelmekért. Ezek már sértett hatalmak..., a harag istennői. Nyomorúságom e mélységeiből zavar és szégyen száll felém. Mea culpa! «Ezekkel fizetsz-e az Úrnak, bolond és esztelen nép? Vajjon nem atyád-e ő, ki birt téged és alkotott és teremtett.» (Deut. 32, 6.) Legyen hálám izzó, melyet a szeretet sugalmaz, alázatos, bűnösségemnek, érdemtelenségemnek és az Isten fölségének tudatától praktikus. Életem mondja a «Deo gratias»-t.

Gyónás után.

Hálaadás a szent gyónás után. a) A mély lelkek hálásak; fölértik, hogy a jót első sorban a hála jó érzelmével kell viszonozni. Nagy jó ez is. A szent gyónás után a hálaadás nagy kegyelem s mélyen járó érzelmek útja. Szivünk átérzi azt a végtelen kegyet, hogy Isten megbocsátott; hogy levette róla a terhet, mely láncnál rémesebb; megmosott vérében; fölemelt, megkoszorúzott, megdicsőített. Ó, ki érti föl a kegyelem titokzatos működését, mely belénk szivárgott s fölélesztette új tavaszra, örök életre lelkünket? Azért «canet juxta dies juventutis suae»; ifjúságának himnuszát zengi. Erre nevelem magam pontosan és hiven.

b) Lelkemet átjárja a megnyugvás édes érzete, megszállja a mély, fölséges béke, melyet Isten igér; valami abból, miről a próféta szól: «Vajha parancsaimra figyel-

meztél volna, békességed leendett, mint a folyóvíz és igazságod, mint a tenger örvényei.» (Izai. 48, 18.) Ezt élvezem, ettől lesz lelkes a lelkem s édes a hangulatom; azért kell énekelnem, hálát adnom, köszönetet mondanom...!

c) Szivem mély érzelmeivel adok hálát; a lelkemet adom. — Bűnöm láncát Isten repesztette szét; szabad vagyok már, hogy neki adjam át magam. Az odaadás tette az én hálám. — A toblachi gróf bezárta várának félreeső tömlöcébe egyik ellenségét s megfeledkezett róla úgy, hogy a szerencsétlen éhen halt. Ezért azután Rómába ment bűnbocsánatért s nehéz vasláncot kovácsoltatott nyakára s lábaira s azzal járt-kelt élte végéig; azzal halt meg. Mily öröme lett volna, ha az Isten angyala leveszi róla e láncot bűnbocsánata jeléül! Mily hálát adott volna! Isten az én láncaimat levette rólam; énekelek!

Példabeszéd a gonosz bíróról.

«Monda pedig példabeszédet is nekik arról, hogy szükség mindenkor imádkozni és meg nem szünni, így szólván: Vala egy bíró bizonyos városban, ki Istent nem félt, embert nem becsült. Vala pedig egy özvegyasszony is azon városban és hozzájöve, mondván: tégy nekem igazságot ellenségem ellen. És nem akart sokáig. De azután mondá magában: Noha Istent nem félem, az embert sem becsülöm, mindazáltal, mivel alkalmatlankodik ez özvegyasszony, igazságot teszek neki. Mondá pedig az Ur: Vajjon az Isten nem tesz-e igazságot az ő választottainak, kik éjjel-nappal kiáltanak hozzá ... Mondom nektek: Hamar megmenti őket.» (Luk. 18, 1.)

a) Jézus akarja, hogy a szorongatott s tehetetlenségét mélyen átérző lelkek kitartásával imádkozzunk. A szegény, elhagyatott özvegy, kit az ág is húz, a lélek képe; járjon, kérjen, tartson ki, habár késik is a

segély; iparkodjék az Úr felé pihegve, könnyezve, karjait kitárva s ne lohadjon. — E lelkületnek értéke első sorban nem abban áll, hogy megkapja, bármit kér; az akárhányszor lehetetlen; hanem abban a tapadásban, kifeszülésben, abban az elnyujtott, hűséges vágyban van, mely Isten után jár. Az imádkozó lélek ugyanis gyakorolja hitét s reményét, fejleszti bizalmát, alázatát és türelmét. Igy lesz érzületem nagy pihegés; Istent lélekzem.

b) A kemény biró, az Istentől elfordult ember érzelmeink logikáját mutatja: Istent nem félni, embert nem becsülni; nem hódolni az Úrnak s kegyetlennek lenni az emberek iránt; térdet nem hajtani s embert vassarkkal taposni. Embert megvetni könnyű; szemétnek nézni a népet, a hatalmasnak kisértése; de ha enged neki, megkövül a szive s abban a mértékben eltünik önbecsülése. Szeressük minden, emberben önmagunkat; önbecsülésünk indítson a gyöngének s elvetemültnek fölemelésére. Hát még ha Krisztust látjuk benne!

c) «Mondom nektek: Hamar megmenti őket az Isten. Azonban mikor eljön az ember fia, vajjon talál-e hitet a földön?» A kegyetlen biró végre könyörül a szegény asszonyon;

igaz, hogy csak természetes indítóokból, mert szabadulni akar tőle. Isten a természetes felfogás útján is segít rajtunk sokban, nagyon sokban, mert a természet az ő műve s a természetes érzések kapcsával is fűz minket egymáshoz. De minél nemesebb az ember, annál kevesebb önzéssel dolgozik, mindenkit szivből felebarátjának néz s őszintén szereti s szereti Istenért s Istenben. Ez kell a világnak, ez az igazi jóság. E lelkülethez élő hit kell, melyből kevés van a földön. Nem igen vannak tapadó, elnyúlt, vágyódó, imádkozó lelkek, mert kevés a hitük. Érzékük a világban eltompul és téli álmát alussza. Ébredés, mély kilátások, az Isten világossága, a lelki élet tavasza, az istenközelség s az istenérzés közvetlensége nincs meg bennük. Ez volna a hit világa; ápoljuk hát imával s az imát segítsük hittel. Hitből az ima s imából a hit; az ima a hit hulláma, mely visszavetődik s ismét a hitet mélyíti. Hiszek és imádkozom!

A farizeus és vámos.

«Két ember méne föl a templomba, hogy imádkozzanak, egy farizeus és egy vámos. A farizeus állván így imádkozék magában: Isten, hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint egyéb emberek... mint ez a vámos is. És a vámos távol állván, szemeit sem akará fölemelni az égre, hanem mellét veré mondván: Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek.» (Luk. 18, 10.)

a) Imádkozni mentek, vagyis le akartak ereszkedni öntudatuk mélyeibe, hogy megkövessék az Urat bűneikért s azután föl akartak emelkedni szeretetéhez s kegyelméhez, hogy napsugárral s erővel töltekezzenek s visszatérve az emberek közé, jóindulatot, szolgáló szeretetet sugározzanak felebarátjaikra. Ez az imádság eredménye. A farizeus ezt el nem érte, őt a kevélység s az önbizalom napsugár helyett vaksággal telítették s messze elterelték az

Úrtól; megfeledkezik bűneiről s elfelejti az üdvös félelmet; a vámos pedig elérte bűnei dacára a lelki megújulást, mert bánata alázatos volt. Aki magát nézte, hogy másokat lenézzen, az az Istent meg nem látta; aki pedig a maga látásától szégyenében a földre sütötte szemeit, az meglátta az Urat s megtalálta kegyelmét. Ime, közel vagyok az Úrhoz alázatomban; ellenben imát, kegyelmet kivetkőztetek erejéből, ha magammal eltelek!

b) A farizeus nem testvér, hanem felfuvalkodott, pöffeszkedő «igaz», ki lenézi a bűnöst s törvényből, jócselekedetből éket farag az emberek közé. Az élet mélységeiből nem kiált föl, mert kömény-mag s menta forog eszében, templomadó és tized a tökéletessége. Mily külsőség! Vigyáznunk kell, hogy a dölyf szegényes jótetteinken nagyra ne nőjjön; mily jótettek azok, melyek a testvériséget kiölik s a szivet keménnyé, kegyetlenné teszik? A kevélység s a lenézés kizárják a jót s ami «jót» így teszünk, az külsőséges s értéktelen!

c) A publikán az alázatot tanítja; hátul áll, szemeit lesüti, mellét veri; lelkét eltölti saját nyomorúságának érzete s Isten kegyel-

mét keresi. Kiverődik rajta a mély tisztelet Isten, templom, oltár iránt s nem volt ideje lappáliákra gondolni; hallotta lelkében a végtelen örvények zúgását s hem ért rá figyelni tücskök csiripelésére; látta a végveszedelmet, mely reményét és bánatát fenyegeti s fölkiáltott: Istenem, légy irgalmas nekem, bűnösnek. Ime, mily mélyen szánt a lélek Isten kegyelméből; hogy üt ki a komoly fölfogás méltósága s megtanítja tiszteletre, bánatra, elnézésre, anélkül, hogy letörné bizalmát. Aki így jár, az megigazul.

A házasság felbonthatatlan.

«Szabad-e az embernek feleségét elbocsátani akármi okból? Ő pedig felelvén, mondá nekik: Nem olvastátok-e, hogy aki az embert teremtette kezdettől, férfiúvá s asszonnyá teremtette őket és mondá: Ezért elhagyja az ember atyját s anyját s feleségéhez ragaszkodik.» (Máté 19, 3.)

a) Emberek közt a legbensőbb egyesülés a házasság; jogi forma, de telítve kell lennie lélekkel, erkölcsel, szeretettel, bensőséggel, tisztelettel és szerelemmel. Provence-i daloknál s az Énekek-énekének motívumainál erősebb s mélyebb tartalmat kívánt neki szent Pál: férjek, szeressétek feleségteket, mint Krisztus az egyházat. A szerelem tüze lassan elhamvadhat, de az erős, lelkes, áldozatos szeretetnek elhamvadnia a házasságban soha sem szabad. Ez a tartalom biztosítja a házasság magas erkölcsi szinvonalát. — De rendkívül kiemeli s titokzatos, isteni jelleget nyom rá szent-

ségi volta. Az Isten tiszteli e viszonyt s kegyelmeinek sugárzatába állítja bele. A házasság tehát nagy, szent, isteni gondolat, mely férfit s nőt fölmagasztal s egyesülésüket isteni jelleggel s szentségi méltósággal tünteti ki. Tisztelem a házasságot, mint Krisztus kincsét s szentségét. Tartalmat akarok bele: szeretetet, odaadást, lélekegybeforradást, barátságot. Enélkül nincs boldogság, otthon, háziasság, erős gyermek.

b) «És ketten egy testté lesznek. Azért már nem kettő, hanem egy test.» A nemi viszonynak krisztusi alakja a házasság. Enélkül a nemi viszony bűnös s lépten-nyomon az aljasba csap át az érzéki túltengés miatt. A nemi egyesülés vágya szemben az erénnyel, egyike az emberi élet nagy konfliktusainak. Az ösztön erős s minden eszköz fölhasználására ingerel, hogy kielégíttessék. Érzéki szépséggel s bájjal kábítja el a nő a férfit, pedig részéről is nem a testnek, hanem a szép, nemes, öntudatos léleknek kellene előtérbe lépnie. Legbensőbb egyesülésre csak lelkek képesek. Tehát léleknek kell lélekhez közelednie. A testi ingerek s kábulatok útjain lelkek nem találkoznak. Tény, hogy a nő a férfival való egyesülés által a keresztény házasságon kívül elveszti becsületét

s befolyását. Lelket keressen első sorban a férfi a nőben és lelket akarjon adni mindenekelőtt a nő a férfinak. Ez érzület letöri az ösztön rohamosságát s az Isten szent akaratának teljesítésére képesít.

e) «Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza.» A házasságnak is vannak bizonyos lényeges kellékei, melyek ha tényleg nincsenek meg, a «házasság» érvénytelen s az egyház azt fölbontja, vagyis inkább érvénytelennek jelenti ki; jóllehet érvényes házasságot is felbont egy esetben, ha a házastársak végleg még egybe nem keltek. A teljes érvényű házasság csak fölbonthatlan lehet; pszichológiai ellentmondás szeretni holnapig, szentségtörés egyesülni s nem tartani ki holtomig és holtáig. Erre képesít a nagy, a szentségi szeretet, melyet meg nem tör sem betegség, sem baj, sem az érzéki vonzalom csökkenése. Kívánja azt a gyermek, az emberi eredet méltósága és java is, mely nem ösztönökre s érzelmekre, hanem két léleknek holtig való hűségére s odaadására van bízva. Áldozat s önmegtagadás mindenütt kell s ahol a legszebb szeretet jár, ott bizonyára nemcsak virág, hanem tövis is fakad; a teljes odaadás tűrni, küzdeni s kitartani is tud. Szeretet s

áldozat két kiadása a nagyot akaró lelkületnek. Legyen az áldozat is isteni, szentségi; legyen szent misztérium, akkor elbirjuk.

d) «Mózes a ti szivetek keménysége miatt engedte meg nektek elbocsátani feleségteket; de kezdetben nem úgy volt.» A házasság alapja a szeretet; tartalma két léleknek, az egymást fiziológiailag s pszichológiailag kiegészítő férfinak és nőnek egybeolvadása; gyümölcse a gyermek. Teljes egyesülés lélekben, testben s vérben; valóban Isten gondolatainak egyik legfölségesebbje. — Ne is legyen hát semmi, mi elkülönzi a férfit s nőt, különösen ne legyen szétválás hitben, örök reményben. A vegyesházasság szomorú életközösség, mert vagy nem szeretem teljes odaadással feleségemet, vagy nem élem hitemet. Ha ezt élem, akkor feleségem lelkét is üdvösségemben részeltetni kívánom, mert hogyne vonnám azt, kit legjobban szeretek, hitembe s istenszeretetembe! Ily egyesülésből, az Isten gondolatait imádó és egymást tisztelő egyesülésből lesz a gyermek; nemes szeretetből, tiszta vérből, erős egészségből kell származnia; perverzitás, bor heve, nemi elgyengülés ne közelítse meg az élet forrásait. Szörny az, ki ezeket mérgezi!

A szüzesség fölényessége.

«Mondák neki az ő tanítványai: Ha így van dolga az embernek feleségével, nem hasznos megházasodni. Ő pedig mondá nekik: Nem mindnyájan fogják fel az igét, hanem akiknek adatott.» (Máté 19, 10.)

A szűzies lelkek pszichológiája a legelőkelőbb, mert a *leggyengédebb* és a *legerősebb* istenszeretetre hivatott.

a) Az istenszeretet ugyanis szintén egyesülés, odaadás, egybeolvadás s erre e világon a szűzies szeretetnek van legközvetlenebb hivatása. Hiszen az ilyen lélek az *övé:* «Az én szerelmesem az enyém». Továbbá istenszeretet ott van, hol az érzelem lángol Isten felé és szeretni tudnak «teljes szivükből, teljes elméjükből, egész lelkükből». Ah, az elme teljesen a szűzi tisztaságban fordul az Úr felé; feléje fordítja arcát és fölragyog a szeme: «Intelligam in via immaculata...» elmém eltelik fénnyel a

tiszta élet útjain..., ezek a «látók»; van érzékük, mert van szeretetük: «videre amare est», az lát, aki szeret.

b) Ugyancsak nincs erősebb szeretet, mint a tiszta szivek szeretete, mert ők tudnak szeretni «ex toto corde». Ezt kívánja Jézus: add nekem, Fiam, szivedet... Róza, te léssz az én jegyesem..., mondja szent Rózának. Valamint Jézus is teljes szívvel befogadja az ilyen lelket; inkarnálja magát beléje; oltárát építi benne. Ebbe a szeretetbe belevegyül a psziché, az «animus». Szeresd Istenedet «ex toto animo»; kedélyeddel, érzékenységeddel; az majd elvonja egész valódat az ég felé, «avolare facit mentem».

c) Ennek a szűzies szeretetnek elite-s jellegét akarta az Úr papságába lehelni. Ez a coelibatus gondolata. Legyen az Uré a «választott» papság, a klérus. S az egyház szelleme kiérezte, hogy ez így illik. Megcsapta arcát az inkarnáció illata; midőn rávetette szemét a testté lett Ige első oltárára (a szent Szűz szívére) és az első Krisztus-hordozó monstranciára (a szent Szűz kezeire), kiérezte, hogy milyen legyen papsága. Ezt a szűzies papságot ambicionálja az egyház. Biborpalástjába liliomokat

szeret szőni. Vágyik az életet fölajánló tiszta lelkek után. Érzi, hogy a világ beteg s hogy a Bethesda tavát csak angyalok zavarhatják föl úgy, hogy vizei gyógyítsanak. Ecce ego... ecce ego... ime Uram, itt vagyok én, tiszta akarok lenni; segíts!

Jézus és a kisdedek.

«Akkor kisdedek vitetének hozzá, hogy tegye rájuk kezeit és imádkozzék.» (Máté 19, 14.)

a) Kitünő törekvés, nemes szülői szeretet: Jézushoz viszi a kisdedeket. Amely szülő így szeret, az a gyermekszeretet kötelességét a legfontosabb pontban teljesíti. Másban is kell azt teljesíteni, szeretni, nevelni, ápolni kell őket; Isten akarja; a szülők szivébe írta. Azt is akarja, hogy igazán észszerűen neveljük őket s megértsük az ébredő lelki világot, melynek a gyermek kifejezést ad jó és rossz sajátságaiban. A rosszat letörjük, fegyelemben neveljük, formáljuk, a jót megszerettetjük. Különben hadd örüljön, vigadjon, játsszék; ne csapjon le lelkére szigorunkban, szivtelenségünkben, vagy szegénységünkben májusi fagy. Ez utóbbi elkerüléseért dolgozunk s áldozunk értük; ne vegyék észre, hogy az édes tej a mi verejtékünk s a puha kenyér a mi kemény

gondunk. Úgy nem szerethetnek minket, mint mi őket; majd ha felnőnek s gyermekeik lesznek, akkor tudják meg igazán, hogy mi volt nekik is atyjuk, anyjuk s imádkoznak értük.

b) «A tanítványok pedig feddék őket. Jézus pedig mondá nekik: Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni s ne tiltsátok őket, mert ilyeneké a mennyeknek országa.» Jézus szereti a gyermekeket tiszta lelkük miatt s mondhatjuk tovább: szereti az ifjúságot, szereti a szép, tiszta, bátor életfakadást. Ő és ők egymásnak valók. Ő való az ifjúságnak, mert látni rajta az erős, isteni életet; ők valók neki, mert virágosak s Jézus is názárethi, vagyis virágos; dagad a szivük, lélek van bennük s Jézus is így mutatja be magát: az Úr lelke rajtam. Mily bátor, erős, küzdeni vágyó lelke van; a «lélek erejében» jár, hegyet, erdőt szeret, mély tengerre vágyik, hullámokon jár. Ha jól megrajzoljuk képét, nem mondhatjuk, hogy idegen, vagy hogy ellenkezik életerőnkkel és örömeinkkel; ellenkezőleg tisztákká, nemesekké teszi. Az ilyen Jézushoz az ifjúság nemcsak megrendülések, bukások, csalódások révén tér meg, hanem mindig nála marad; vele vigad, örvend, játszik; mert

mindezt isteni gondolatnak s akaratnak nézi.

c) «És miután rájuk tette kezét, elméne onnan.» Nem vette el a gyermekeket szüleiktől; akarta, hogy istenfélelemben, szeretetben s jókedvben nevelkedjenek s az élet komolyságára ráérlelődjenek. Majd megtalálja minden egyes a maga hivatását kedve, hajlamai, körülményei szerint. S bármily hivatásra készül is, tegye azt azzal az öntudattal, hogy Jézus áldó keze rajta. Nemcsak a pap s az apáca, hanem a világi pályára, a házasságra induló ifjú is érezze magát Jézushoz közel. Ez is, az is tartsa szem előtt, hogy az Isten gondolatait érvényesíti; ezt is, azt is Isten vezérli. Aki világi pályán mozog és házas élet után vágyik, annak is istenszolgálat az élete. Isten akarja s megáld munkádért!

«Devóció» Isten iránt.

Minden gyermeknek szeretetén kívül tisztelettel kell Isten iránt viseltetnie; az istentiszteletet a religió gondozza. De valamint a szeretetet *pietássá* ihlette át a finom lelkiség: úgy a religióban fölléptette a *devóciót.* Pietas az a szeretet, mellyel a lélek átfogja az Urat; devóció az a tisztelet, mellyel tiszteli, kultiválja.

a) Devóció sokféle van. Devovere, annyi mint átadni. Először ember embernek adja át magát szolgálatára készen. Devóció a szolgának odaadása ura iránt. Devóció a kedves testvérnek átadása betegei iránt; aki azoknak él! Devóció a szent Bernát hegyén élő szerzetesek téli szolgálata. Devóció a király szolgáinak ragaszkodása egész az önfeláldozásig. Igy *átadhatjuk* magunkat az Úrnak is többfélekép: a parancsok megtartása, a hűség s a szeretet által, mely kiragad s elragad Istenbe. Azonban a jó,

nemes, erényes életet nem hívjuk devóciónak; a devóció az Istentiszteletben, a kultuszban, a liturgiában való odaadás. Ez a devóció építette a templomokat és oltárokat, ez virágoztatta ki ünnepekké a dogmákat; a ceremóniák fölfutó rózsakoszorújával, élő koszorúkkal díszítette az istentiszteletet; ihletett művészeket, nagyszerű koncepciókat hivott létbe..., oltárai füstölögnek az introitus s az offertórium tömjénfüstölésétől vissza föl Salamon hekatombájáig s onnan ismét visszafelé Ábel áldozatáig. Ez a devóció tud imádkozni, énekelni, ez odalép az oltárhoz és tógája elváltozik redős albává, palliuma stólává, kazulává és istentiszteletet végez! Istent tisztelnünk kötelesség s vigasz és megtehetjük azt magányunkban épp úgy, mint nyilvánosan. Fogjuk föl nagy érdeknek a nyilvános istentiszteletet; legyen az a közélet egyik megszentelése. Menjünk szivesen a szentmisére s emeljük tőlünk telhetőleg díszét.

b) S milyen legyen ez a mi odaadásunk? «prompta voluntas ad divini cultus actus exercendos» készséges, lelkes, kitartó akarat, figyelem és odaadás az istentisztelet végzésében. Ez a «prompt» akarat nemcsak templomokat épít, de díszít is, söpör is;

az istentisztelet fényét emeli; készséggel hajt térdet; áldozik áhitattal, kezeit összetéve; tiszteli az egyház szokásait, funkcióit; szeme, arca a templomban olyan, mint az örök lámpa. Egy szent áldozás comme il faut ragyogó példa. Nincs religió, hol nincs devóció; a devóció a religió imája.

c) Honnan a devóció? «In meditatione mea», az elmélyedő lelkekben gyúlad ki a tűz. Honnan legyen a készség az akaratban? «Voluntas ex intelligentia». Jézust látni..., ezt az édes megtestesülését mindannak, ami erős és szép, «qui dulci vita inescat», aki elbűvöl életével s aki oly fölségesen tud magának élni és engem is arra utal: magadnak élj. Az ő árnyéka vetődik reám; egyéniségének benyomása eltörülhetlen s e közelségben pattannak gondolataim és indulataim rügyei, tavaszom van. «Memor fui Dei et delectatus sum», emléked örömöm s közeledben «devót» teremtményed leszek. Jézust kell néznem, aki imádkozik a hegyen, a Táboron, a pusztában, a templomban s akinek imája oly fölséges és édes, hogy próféták, Mózes és Illés jönnek le hozzá s angyalok szolgálnak neki. Mily fölséges asszisztencia! Lelkük lobogó fáklya; szivük tömjénes parázs! Mily gyertyafény, mily tömjénfüst!

Jézus és a gazdag ifjú.

«És amint kiment az útra, eléje futván egy valaki, térdhajtva kérdé őt: Jó Mester, mit cselekedjem, hogy az örök életet elnyerjem? Jézus pedig mondá neki... Tudod a parancsokat: Ne paráználkodjál, ne ölj, ne orozz... Amaz pedig felelvén, mondá neki: Mester, mind megtartottam ezeket ifjúságomtól. Jézus pedig rája tekintvén, megszereté őt és mondá neki: Egy hijjával vagy; menj, amid vagyon, mind add el..., azután jöjj és kövess engem. Ki megszomorodván ez igén, elméne bánkódva, mert sok jószága vala. És körültekintvén Jézus, mondá: Mily nehezen jutnak Isten országába, kiknek pénzük vagyon.» (Márk 10, 17—23.)

a) Jézushoz fut telve szeretettel s lelkesüléssel a tiszta, szabad ifjúság egy kedves képviselője, Jézus pedig lelkének gyönyörével nézi őt; tetszik neki; örül, hogy hozzá jön, örül e lélek megnyilatkozásá-

nak, mely az örök élet után vágyik. Azért buzdítja, hívja: jöjj közelebb s egyre közelebb és ha helyén van szived, szegődjél hozzám egészen, apostolom lehetsz. Ez Jézus irányzata. Kössük magunkat hozzá; a mulandóság a mi kínunk, azzal be nem érjük; Isten, élet, boldogság kell nekünk; azután az érthetetlenség a mi kínunk, a befejezetlen, céltalan lét és mivel a mulandóságot s a lét érthetetlenségét le nem győzi sem tudás, sem technika, sem kultúra, hanem csak a hit, azért hitben kötöm magam az Urhoz; nem mint fogalomhoz, hanem mint a lét forrásához és az érthetőség kulcsához. Ez alapon van létem ben egység és termékenység. Ez alapon szivesen tartom meg a parancsokat; itt kikerülöm a veszedelmet «ein Riese zu sein vom unendlichen Wachstum, der in einen niedrigen Kerker eingeschlossen, zum Krüppel verkümmert». Ez alapon tovább akarok nőni s fejlődni, Jézushoz hasonulni. Aki feléje halad, az tagadások, lemondások, korlátozások, csupa «nem», «nem» közt mozog, de e «nem»-ben erőteljes «igen» rejlik; e korlátozások a szépségnek körvonalai; mikor tagadok, akkor letörök egy-egy darab természetet a szellemi szép-

ségért és erőért. Ez a megtagadásnak filozófiája.

b) «Ezeket mind megtartottam ifjúságomtól.» Nagy kegyelem, mikor Isten hív «a juventute mea», s valaki megérti. Ez az öntudat földi mennyország. Tiszteljük, szeressük s tartsuk meg a parancsolatokat. Tartalmat a lélek nem a külső parancsoktól s törvényektől nyer, hanem törvény, parancs igazítja, öntudatra segíti életnyilvánulásait; kialakítani segíti belső szépségét. A törvény csak akkor érvényesül, mikor önakaratomban megtestesül. Így lesz a törvény s a morális az én tulajdonom, valami, amit akarok s átélek. Így lesz az eszmény az én javam, mely kitölt, gazdagít s boldogít. Az Isten akarata mérhetetlen erő s boldogság és azáltal, hogy megteszem, magamévá, önerőmmé, önboldogságommá változtatom. Ha akarsz erőt s boldogságot, teljesítsd az isteni akaratot. Jézus reád fog tekinteni kedvteléssel s megszeret.

c) «Amaz, hallván ezeket, megszomorodék...» Megszomorodék, mert csak a lemondást nézte. Aki a krisztusi életben csak a lemondást s a törvény békóját érzi, az még nem élte át az azokban rejlő szépséget; az a formában még csak korlátot és a körvo-

nalakban csak tagadást lát. De hát tagadás-e a Madonna-arc körvonala? az is korlát, határ, de ez a határ és korlát a harmónia sugallatából, egy belső törvényességből való. Minden formának és törvénynek akaratomból, szeretetemből kell fakadnia, akkor válik morálisommá; hajlamaimmal, szenvedélyeimmel — melyek vakok, formátlanok, immorálisok, — ütközhetik; de az nem baj. Bízó szeretettel fogom át a szép formát, értékemmé s szépségemmé változtatom. Ez által tartalmat s erőt érzek, átélvezem s örülök neki; úrrá, királlyá, krisztusivá leszek. «Ki bennem hisz, annak szivében élő vizek folyamai, erők s örömök fakadnak.»

d) «És körültekintvén Jézus», ő is elszomorodék s fölsóhajtott: ó mily nehéz a gazdagság igézetétől fölocsúdnia még az ilyen tiszta fiúnak is! Érezze át minden gazdag, hogy veszélyben forog, a léhaság, semmittevés, fényűzés, a szivtelenség, kegyetlenség, irigység, nagyzás veszedelmében; könnyen csalódhatik; szabadnak véli magát, pedig rab; megszereti a pénzt s elfeledi, hogy az csak bizományba van adva neki. Ah Uram, semmit sem szeretek úgy, mint lelkemet és annak szabadságát!

Ki tudja mily léha lett később az ifjú s fényűzésben, henyeségben vesztegette el életét. Hányra volt a gazdagság vészthozó; komoly munka helyett csak oktalan kedvteléseknek éltek.

Lemondás nélkül nincs lelkiség.

«Akkor felelvén Péter, mondá neki: Ime, mi mindent elhagytunk és téged követtünk, mi lesz hát velünk?» (Máté 19, 27.)

a) «Mindent elhagytunk» — mondja Péter — halászkunyhót, hálót, sajkát, mindent. Nem gazdagságot, állást, rangot, de azt, ami szabadságunkban, hozzád való közeledésünkben, veled való egyesülésünkben akadályozhatott volna. Mi lesz tehát velünk? Királyok lesztek és világot ítéltek! Mindenről lemondani, nagy tett; aki ezt megteszi, megdicsőül, megitéli s megszégyeníti a röghöz, ingerekhez, élvezetekhez tapadt világot. — Le kell mondanom 1. mindarról, ami bűnre visz és csábít; 2. az önmegtagadást azzal a szándékkal kell gyakorolnom, hogy az a lelkiséget, a szabadságot, az Istenhez való közeledést mozdítsa elő bennem. Az önmegtagadás fokain közeledünk Istenhez; ezek a mi királyi székünknek lépcsői. Menjünk bízvást föl rajtuk.

b) «Jézus pedig mondá: Bizony mondom nektek, hogy ti, kik engem követtetek... és mindaz, ki elhagyja házát, vagy atyját, vagy anyját, vagy feleségét, vagy fiát, vagy szántóföldjét az én nevemért, százannyit nyer és az örök életet fogja bírni.» Nemcsak apostoloknál, hanem mindenkinél sürgeti az evangélium a lemondást s az odaadást Istenért. — Jó a lemondás; a szakítás a földdel a nagy lelkek útja; ezt ki nem törülhetjük az evangéliumból. — Szülő, férj, feleség, tán zokon veszik, kiméletleneknek nézik Krisztus e kijelentéseit; de ne ütközzenek meg ezen; testben hozunk áldozatot lélekért; életben, egészségben, vagyonért, tudásért, tehát ugyancsak a tökéletességért. — Ne higyjünk a lágymeleg csitítóknak, kik elidegenítenek az áldozatos iránytól; ne hallgassunk a szirénekre, Ellen-Key-féle szentimentális idealistákra, kik arra buzdítanak, hogy «éljük ki magunkat.» Nincs lelki műveltség erő s áldozat nélkül. Az élvezetvágy a népek elfajulását vonja maga után. Elsősorban tehát ennek letörésére nevelem magamat.

c) A szebb, nemesebb élet még inkább sürget áldozatokat. Hozzuk meg ezeket mély átérzésével annak, hogy Istenért hoz-

zuk, a Fölség kedvéért. Ez a mi dicsőségünk, ha dicsőségére valamit adhatunk, vagy tehetünk; nagy a mi tartozásunk; örüljünk, ha hálából neki valamit fölajánlhatunk; rémes a mi adósságunk; érezzük magunkat boldognak, ha engesztelésül valamiről lemondhatunk. A brabanti gróf elment a keresztes haddal a szentföldre s magával vitte feleségét és mialatt ő hadakozott, felesége a betegeket ápolta Jeruzsálemben. Idő multával vissza kellett térnie hazájába, de felesége ott akart maradni és kérte őt, hogy hagyja ott s ő tovább is fog Istennek s a betegeknek szolgálni. «Hogy hagyhatnálak itt, — szólt a gróf — hisz nem élhetek nélküled.» De az csak tovább rimánkodott. Végre a patriarka elé került az ügy s ez mélyen megilletődve az asszony áhitatától, szintén kérte a grófot, hagyná ott feleségét. S mikor már semmi sem használt s a gróf továbbra is vonakodott, a patriarka Krisztus vérének egy kőre száradt cseppjét — a jeruzsálemi egyház reliquiáját, — ajánlotta föl a grófnak cserébe feleségéért. Ez hatott. E kincsért a gróf szive kincséről lemondott. — Mit nem tennék én is Krisztus véréért, a kegyelemért, Krisztusnak hasonlóságáért?!

A családos emberről.

«Hasonló mennyeknek országa a családos emberhez, ki jókor reggel kiment míveseket fogadni szőlőjébe... És kimenvén három óra tájban láta más hivalkodókat állani a piacon.» (Máté 20, 1.)

a) Az Istenországa munkakedv és tevékenység, melyre Isten lelkesít s melyért ő fizet. Akarja, hogy dolgozzunk, hogy erőinket munkában kiváltsuk; ahhoz erő és lélek kell; egészség és jókedv. A lélek és jókedv visz, kitartást ad s jó fogást biztosít. Nélküle iga s nyögés az élet. A munkában fejlik ki erőnkkel egyéniségünk is; szóval munka által az élet kinccsé lesz s a világ is körülöttünk jobb lesz. Fájdalmas és szomorú a dologtalanok sorsa: Mit álltok itt egész nap hivalkodva? Az erők s energiák Istene méltán veti a renyhék szemére a dologtalanságot; Isten ments, hogy ez nekem is szóljon. De soknak szól! Főleg a jobb módú asszonyoknak és a

magasabb társadalmi rétegekből való leányoknak, kik munkátlanul töltik vagy dilettantizmussal rontják életüket; unatkoznak, idegesek, keserűek lesznek. Álljunk ki érző szívvel a világ piacára; érezzük át felebarátaink sokféle baját s megcsendül az Isten szava, mely munkát jelöl ki majd nekünk is.

b) «Menjetek ti is szőlőmbe.» Szőlőjébe küld. Az Isten szőlője az élet a maga sokféle hivatásaival s örök céljával. Itt dolgozik mindenki a maga helyén, a társadalom, hivatal, család, intézmények keretében. Dolgozunk Isten gondolatain, dolgozunk a jobb világon. Tegyük ezt öntudattal; bármit teszünk, tegyük a krisztusi egyéniségnek tisztult, nemes, emelkedett fölfogásával. — Van sok munkánk, sok dolgunk s vállalatunk, melyet az idő folyása talán üresnek s látszat szerint hiábavalónak tüntet föl; de csak iparkodjunk azon, hogy erőinket jól fölhasználjuk s hogy ne inspiráljon minket soha önzés, makacsság, szűkkeblűség, elfogultság. Állítsuk bele a nemes egyéniséget mindenbe, hogy szórakozásunk is erkölcsi tett legyen. Tegyünk jót s tegyük a jót jól s a jó alatt ne csak bőjtöt, imát, alamizsnát értsünk, hanem mindent, amit öntudattal végzünk. Kérdezzük

gyakran: mit tegyek most legjobb tudásom s legnemesebb indulatom szerint?!

c) «Isten szőlőjében» Isten gondolatain dolgozván, az ő munkatársai leszünk. Isten dolgozik mindenben s mi vele! Minél nemesebb s lelkibb a munka, annál igazabb, hogy Istennel dolgozunk. Isten legszebb műve az ember s a világban minden munka valamikép érte folyik, de különösen az, mely közvetlenül szolgálja a lelki világot, a fölvilágosodást, a hitet, az erkölcsös életet, az erényt. Fektessünk erre nagy súlyt s ha csak egyetlen egy jó érzelmet ébresztettünk valakiben, higyjük, hogy ezzel is jobb lett a világ.

d) «Jókor reggel kiment... Kimenvén három óra tájban... és ismét kiméne hat és kilenc óra tájban... tizenegy óra tájban.» Isten különböző időben szólít munkára; legyünk hálásak a hivásért s hűek a kegyelemhez. Ne emlegessük panasz néven, hogy korán hívott, hogy mi viseltük a nap forróságát s terhét, mialatt mások élték világukat. Hát panaszkodjunk-e azon, hogy az élet s nagy kötelességeink öntudatára jókor ébredtünk, — hogy életünkben tartalmat s mélységet korán találtunk, — hogy el nem tévelyedtünk s kincseinket el nem paza-

roltuk? Ez a legnagyobb jótétemény; «a juventute mea vocasti me», boldog vagyok, hogy ifjú koromban hívtál engem! Ezért külön hála jár! Másokat később hivott. De mindenkit hiv s kész elfogadni bármikor. Késő nincs, míg élünk s elérhetjük még a tizenkettedik órában is azt, hogy az örök életet elnyerjük. De mily kár az időért, melyet nem Istennek éltünk. Ha a szentek emlékezetén folt s boldogságukon árny lehetne, úgy bizonyára az elveszett időnek tudata volna az! Senki se mondja: későn van, hanem szeresse az Istent s szolgáljon neki annál buzgóbban, minél több időt veszített eddig is.

e) «Mikor pedig beesteledett,... eléjövén, kik tizenegy óra tájban érkeztek vala, vőnek egy-egy tizest. Eljövén pedig az elsők is, azt vélték, hogy többet nyernek, vőnek pedig ők is egy-egy tizest és zúgolódának.» A jókor munkába álló munkások szemét szúrja, hogy a később érkezettek is egyenlő munkabért kapnak; zúgolódnak, irigykednek s lázadnak. A «mennyországot» véve, melyet már itt élvezünk, ha Istent szeretjük s azt, melyet a túlvilágban várunk, e zúgolódás esztelen, mert az minden emberben más és más. Az enyém az, melyet én dolgozok

ki magamnak. A munka alatt itt a hitből való szép, krisztusi életet s nem a külső sikereket és vivmányokat értjük; aki a krisztusi típust kialakította magában, ha hosszú, ha rövid idő alatt s meghal, az üdvözül. Egyenlőségről szorosan véve szó nem lehet, mert minden ember más és más; csak célérés tekintetében, vagyis arra nézve, hogy üdvözülünk, — lehetünk egyenlők; mélység és tűz, szépség s erő tekintetében nem. — Kár volna, ha sok éven át piszmogva, kapkodva nem érnék messzibbre, mint mások rövid időn át. S ha Krisztus él bennem, mit irígykedjem? Minden ilyen lélek szép! Mit irígykedjék a kankalin az ezerjófűre vagy a nefelejtsre? Legyünk krisztusiak, e szépség erő s öröm s élet!

Jézus alázatosságra int.

«Tudjátok, hogy a népek fejedelmei uralkodnak rajtok és akik nagyobbak, hatalmat gyakorolnak azokon. Ne úgy legyen közöttetek, hanem aki közöttetek nagyobb akar lenni, legyen a ti cselédetek.» (Máté 20, 25.)

a) A pogányság szelleme testvériséget nem igen ismert; a hatalmi ösztön szívtelen s kegyetlen kategóriákat állított a létbe; erőt nevelt naggyá, mely a gyöngét elnyomta s szenvedéseikkel alantas lelkületüket s gyűlöletüket fokozta; a hatalomból nyűg s az uralkodóból teher és vérszopó lett. «Nem úgy leszen köztetek»; a ti nagyságtok másoknak öröm és vigasz; a lelki kiválóság nem nyom le, hanem fölemel; a lélekben hatalmas segíti a gyöngét. Erre a hatalomra s nagyságra kell törekednünk; nemcsak hogy el nem venni mástól valamit, hanem «mindenkinek mindenévé» lenni.

b) «Valamint az ember fia nem jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon.» Szolgálni jöttem, Isten intencióinak, szent akaratának szolgája. Mondja ezt mindenki: hivatalnok, üzletember, iparos, gyáros. Iparkodnunk kell, hogy szolgálatunkat megegyeztessük a krisztusi hűséggel. Rá kell arra jönnünk, hogy polgárikötelességünk, üzletünk, iparunk munkájában Istennek szolgálunk, nemcsak a jó szándék révén, hanem a munka által, melyet az Úr szabott elénk. Ez a világ az ő gondolata, melyet mi megvalósítunk. Igy nyer az élet méltóságot s jelentőséget. — Ne gondoljuk, hogy a hivatali vagy ipari szolgálatot nem tehetjük Istennek; dehogy nem; ne gondoljuk, hogy ezzel az ördögnek kell szolgálnunk. A keresztény üzletembert is a «szolgálat» szelleme lelkesítse; szolgáljon ő a nagy közönségnek Isten akarata szerint; a «szolgálat» gondolata kisérje a gazdasági harcba is, hogy becsület, hűség, türelem, kitartás által folytassa Isten művét.

c) «Ti pedig ne hivattassatok rabbiknak, mert egy a ti mestertek, ti pedig mindnyájan atyafiak vagytok.» Az a elsőség s hatalom vágya mindenbe belopózhatik; papságba, apostolságba is; itt is önmagát

keresheti az ember s egoizmus lappanghat Istennek szentelt egyénekben s testületekben is. Ti ne járjatok az esztelenség e csapásán. Az apostolság felejtse el magát az odaadásig s áldozza föl magát a testvérekért; ne akarjon emelkedni méltóságban s cimekkel ékeskedni. Ne hivassatok rabbiknak, vagyis ha vagytok is azok, érezzétek át, hogy egyház, evangélium, szentségek, papság az emberiségért vannak s ne legyen egyéni vagy rendi ambiciótok. A mai kereszténységen a történeti fejlődés erősen elmosta e krisztusi vonást; sok a gondolkozó, «qui magis agit, quam agitur», kevés, aki önállóan cselekszik. Visz, sodor sokakat a világias érzés árja. Uram, adj férfiakat, kikben az evangélium nem betű, hanem élet; adj apostolokat, kik nem maguknak, hanem a lelkeknek élnek.

Előkelő lelkületet imáinkba!

«Akkor hozzája méne Zebedeus fiainak anyja, fiaival együtt, imádván őt és kérvén tőle valamit. Ő pedig kérdé: Mit akarsz? Felelé amaz neki: Mondd, hogy üljön az én két fiam, egyik jobbod, másik bal kezed felől a te országodban.» (Máté 20, 20.)

a) Anyjukkal járulnak Jézus elé s kérni akarnak valamit, valamit, ami oly alacsony s durva fölfogásra mutat Krisztussal és művével szemben; ülni akarnak Krisztus mellett elsőknek az Úr földi országában. Urak, nagy urak akarnak lenni, milyenek Pilátus, Heródes. E vágytól, e vérmes reménytől elfogódva lépnek az Úr elé. — Ez alacsony fölfogásról mondhatta az Úr: a ti gondolataitok nem az én gondolataim s a ti utaitok nem az én útjaim; ég és föld köztük a különbség! Hányszor lép így oda az ember az Úr elé; kér, kér valamit tökéletlen, oktalan szivének sugallatai sze-

rint. — Jézus nem veti meg tanítványait; türelemmel hallgatja kéréseiket s neveli őket az igazi nagyságra. — Kisérjen e jelenet emléke imáimban. Imádkozzam, de iparkodjam az «ő nevében», az «ő akarata» szerint imádkozni, hogy értelem, tartalom, igazság legyen imáimban.

b) Az ember elvilágiasítja az isteni szándékokat s magát az «Isten országát»; nálunk minden föld-föld. Nehezen barátkozunk meg azzal, hogy az Isten szellem s művei szellemiek s ez akadályunk. — A zsidók alacsony fogalmai az Isten országáról megakadályozták megtérésüket. Érzékies gondolkozás idegenített el sokakat az Oltáriszentségtől Kafarnaumban! Milyenek az emberek fogalmai a lélekről, föltámadásról, mennyországról! A lélek nem test, a mennyország Istenben való lét, a föltámadás átszellemülése a testnek. Vigyünk minél több szellemet az Isten műveinek fölértésébe.

c) «Felelvén pedig Jézus, mondá: Nem tudjátok, mit kértek. Megihatjátok-e a poharat, melyet én fogok inni? Mondák neki: Megihatjuk. Az én poharamat inni fogjátok ugyan, de a jobb, vagy bal kezem felől való ülést, nem engem illet, hogy nektek megadjam, hanem

akiknek Atyámtól készíttetett.» Első gondotok az legyen, hogy engem hiven kövessetek. Nem mondom meg, hogy mi vár rátok s hogy mit követelek tőletek. Nem árulom el, hogy te, Jakab, léssz az első vértanú apostolaim közül. Nem rettentlek el, hanem szivetekre kötöm, hogy járjatok utánam s foglaljátok le magatok számára az én követésemet s bármi lesz veletek, hajtogassátok: ez az Úr kelyhe, az ő kelyhe. Ezt megisszuk; ezt inni dicsőség. A többi majd elválik. Isten majd megadja helyünket. Amen!

Jézus egy vakot meggyógyít.

«Lőn pedig, mikor Jerikóhoz közelgetett, egy vak ül vala az útszélen, kéregetvén. És midőn hallotta az átmenő sereget, kérdezé, micsoda az. Mondák pedig neki, hogy a názárethi Jézus megyen által. És kiálta, mondván: Jézus, Dávidnak fia! könyörülj rajtam.» (Luk. 18, 39.)

a) Mily szánalomra méltó s gyakori kép ez: vak koldús az országúton; nem látja az égi világosságban fürdő világot, sem Krisztust. — Hány a vak, ki nem ismeri az élet célját, az élet s a küzdelem tartalmát, ki nem látja Krisztust! Pedig az országúton, sőt a hadak-útján ül, mellette vonulnak lelkes, bizó, Krisztushoz ragaszkodó seregek, de ő nem látja. Az ilyen lelkület természetesen szegényes is, koldusos is, ha kincses lelkek kavarognak is körülötte. — Hadak útja a kereszténységnek, a szentek példáinak útja s a hitetlenség, a

szkepszisz és erkölcstelenség vakkoldusokkal szegélyezi széleit! Csak előre! A koldúsokhoz le nem ülünk, az árokba le nem kerülünk; dolgunk van; Krisztus megy elől, mi utána; a koldús-ének nem a mi énekünk!

b) «És midőn hallotta az átmenő sereget, kérdezé...» Nem lát, de hall; nem jár, de értésére jut a járók lelkesülése és kérdezi, hogy ki ez, ki a seregeket vonzza s indítja, ki ez, ki a tömegekben ennyi kedvet s tüzet éleszt? Észreveszi, hogy mennyire függnek rajta és felejtenek házat, otthont s mily nagylelkűen járnak utána és megszállja a lelkét a vágy: «ó bár én is mehetnék veled Krisztus, bár láthatnálak; bár nem az útszél s a maradiság, hanem a törtető erő és a te nyomaid volnának az én részem is; bár ne tapadnék sárhoz s árokhoz és ne tengődném alamizsnán s könyörületen» s fölkiált: Dávidnak fia, könyörülj rajtam. «Kiálts, ne hadd abba», kiáltson szemed s szád! Neked is mondja: kövess engem! Tehát akar s vonz téged is s majd belső sugallattal, majd a természet, vagy történelem révén magához terel.

c) «És akik elől menének, feddék őt, hogy hallgasson. Ő pedig annál jobban kiálta: Dá-

vidnak fia! könyörülj rajtam.» Annál jobban kell kiáltanunk s a világgal nem sokat törődnünk; az hamar kárhoztat, de hamar dicsér is, ha sikereket lát. Úgy kell szeretnem lelkemet, hogy nem szabad félnem még mások nehezteléséről sem. S Jézus meghallgat; zaj, nyilvánosság nem akadályozza meg abban, hogy megálljon s a koldúsnak vágyát teljesítse. Teljesítette; meggyógyította. A koldus gazdag lett, mikor Krisztust látta; ott hagyta rongyait s a kőkopkát és ment az Úrral; mily kedvvel, mily ragaszkodással! «Valamikor sötétség voltatok, most pedig isteni világosság vagytok; járjatok a világosság fiaiként.»

Jézus és Zakeus.

«És bejövén Jézus, átment Jerikón. És ime egy Zakeus nevű férfiú, ki a vámosok feje és gazdag vala, kívánta látni Jézust, hogy ki ő; de nem láthatá a seregtől, mert alacsony termetű vala. És előre futván, fölhágott egy vad fügefára, hogy lássa őt.» (Luk. 19. 1.)

a) Látni akarja a hatalmas, csodálatos embert; követésére még nem gondol. Útfélen áll, útféli fára mászik s néz. Ettől a tekintettől, melyet a kíváncsiság vet az Úrra, mint történeti egyéniségre, Zakeus el nem változott volna; látta volna, lemászott volna és élt volna tovább. Ezek a terméketlen gondolatok, érzések, tekintetek... nem az Isten magvai. Ha vannak is indítások, de új világot nem teremtenek. Hány eseményt nézünk, hány könyvet olvasunk; föl is ébredünk föladatainknak öntudatára... csupa látás, nézés, lelkesülés,

de sok terméketlenséggel. A hideg, fényes eszmények imponálnak, de nem adnak teremtő, alakító lelket!

b) «És midőn ama helyre jutott, föltekintvén Jézus, látta őt.» Jézus néz reá; Zakeus elfogja kegyes tekintetét, mely a lelkébe mélyed s azt átjárja és megaranyozza. Ki tudná e bepillantó pillantást ecsetelni; az Isten beömlése s az erő közlése az; az ilyen tekintettől fölmagasztosul a lélek. — Nem ismerem meg őt, ha ő maga nem néz rám; kérve kérem tehát, hogy ő nézzen, ő jöjjön, ő hivjon s szólítson, ő a meleg, édes, erős élet, mely eltölt és szeret.

c) «És mondá neki: Zakeus! sietve szállj le, mert ma a te házadban kell maradnom». Mily sietség fogja el, a lélek lelkendezik benne; siet haza s előre tör. Mily új világításban lát utcát, embert, házat, feleséget. Egy-két lelkes szót mond ennek is, annak is, a többit sugárzó arca mondja el. A tömeg izgalma most ünneppé lőn benne; a próféta jön és hozzá száll... már itt is van. Mily könnyű szolgálni az Úrnak, mikor a nagy méltatás érzete szereteté válik bennünk.

d) «Megbalkván pedig Zakeus, mondá az Úrnak: Uram! ime javaim felét a szegényeknek

adom; s ha valamikor valakit megcsaltam, négyannyit adok vissza.» Ime, «örvendve» fogadja az Urat s fölségének hódol az új, az átalakított ember érzelmeivel. Rabja voltam a pénznek; ezentúl nem leszek; megkárosítottam mást; ezentúl jóváteszem; csak birjalak téged, szeretetedet, méltatásodat. — Mikor a jóság, a szépség, az erő, az élet ajtónkon kopog, ne zárjuk ki, hanem fogadjuk be örömmel s engedjünk hatalmának. Hisz' mérhetetlenül többet ad, mint vesz; pénzt, buta rögöt, testet-vért kíván s helyébe lelket, erőt, örömöt ad.

e) «Mondá neki Jézus: Ma lett üdvössége e háznak, mivelhogy ő is Ábrahám fia: mert az ember fia azt jött keresni s üdvözíteni, ami elveszett vala.» Üdvösségem lesz, mikor Jézus bevonul s tudok megalázódni, buzdulni, tisztulni, örülni, áldozni; mikor lelkem fölpezsdül jókedvemben s gondolataim lendülnek; mikor érzéseim kifeszülnek és tiszta szférákba emelkedem! Hát csak szabad utat e kristályáramoknak! Ne mondja senki, hogy nem birja. Szeretni tudunk, szeressünk s áldozzunk. A nemtelent mossuk s égessük ki s higyjünk a jóban és erejében. Jézus barátsága átalakít s megment!

Példabeszéd a girákról.

«Egy nemes ember messze tartományba méne... Előhíván pedig az ő tíz szolgáját, tíz girát ada nekik, így szólván hozzájuk: Kereskedjetek, míg megjövök s az egyiknek tíz girát, a másiknak ötöt, a harmadiknak egyet adott.» (Luk. 19, 12.)

a) Az Isten sok mindenféle erőt, tehetséget, több-kevesebb vagyont bíz kezeinkre és akarja, hogy fölhasználjuk. Ez utóbbira nézve akarja: 1. hogy urak legyünk; hogy ne a vagyon, a gazdagság birjon minket, hanem mi birjuk azt. Akarja, hogy pénzünk ne holt súly legyen lelkünkön, hanem eszköz kezünkben sokak szolgálatára. Szabadoknak kell lennünk igézetétől, hogy sokakat szabadítsunk; lélek kell belénk, hogy másokat fölemeljünk. Kereskedjetek, míg eljövök; mindez nem a tietek végleg; számon kérem tőletek. A felelősség ez érzete nagylelkűvé és szabaddá tesz. Esz-

köz-e, vagy holt súly-e vagyonom? Rabja, vagy kezelője vagyok-e?

b) Használjuk föl először is gyakorlati, becsületes, erkölcsös gyümölcsöztetés által. Szerezni annyi, mint gyümölcsöztetni; de szerezzünk kifogástalanul, tisztességes úton-módon. Bűn árán szerezni és azután jót tenni akarni, Isten előtt utálat. b) Segítsünk vele másokat, de lélekkel, mint kik kincset gyüjtenek: «kincsed leszen a mennyben», ez a gondolat vezessen; tehát becsüld az alamizsnálkodást, szeress s örülj neki, mint a kincsgyüjtésnek; végezd alázattal, önhittség, kevélység nélkül. E lelkülettől függ adományod értéke; Jézus szeme fölragyog, mikor az özvegy filléradományát látja. c) Használjuk föl ideális célokra is: templomokra, iskolákra, nevelésre, közintézetekre. Az a szép templom és harangszó, az a fölséges kép és oltár ép oly jótétemény a fáradt, lelket kereső embernek, mint a kenyér és ruha.

c) Vagyonon, pénzen kívül az ember léleknek, tehetségeknek, érzékeknek, egyéni tulajdonoknak ura. Föl kell használnunk mindezt. Rá kell magunkat szánnunk arra a föladatra, mely állásunk, hivatásunk folytán nekünk jutott. Ami vagyok, annak élek

lélekkel. Kötelességteljesítésemben keresem elsősorban az én jótetteimet. Nem az alamizsnában, beteg látogatásában, böjtben; az mind jó, de nem első; első a köznapi, rendes élet, melynek jótettekből kell állnia, értem a gondolkozást, indulatot, akaratot, szivességet, türelmet stb. Hivatalban, üzletben, háztartásban jószándékkal, jóindulattal, jellemesen, következetesen dolgozom; ezek egyéni és társadalmi jótettek. Mily boldog és okos, ki így cselekszik; mily bárgyú és oktalan, ki a girát elássa, ki tehetségeit föl nem használja; az ilyen gyöngíti, eltompítja tehetségeit, örömtelenné teszi életét s megvalósul rajta a szó: «Mindannak, akinek vagyon, adatik és bővelkedni fog; attól pedig, akinek nincsen, amije van is, elvétetik tőle.»

Jézus Bethániában.

«Mikor pedig Jézus Bethániában volt, a poklos Simon házában, járula hozzá egy asszony, alabastrom edényben drága kenettel, melyet az asztalnál ülőnek fejére önte.» (Máté 26, 6.)

a) Bethánia, kedves név, Jézus vonzalmaival telve; kegyelme és szelleme a tüzes, hálás szeretet reflexeiben van megörökítve. Betánia, kedves otthon, hol Jézust szerették, Jézus pihenője s öröme, telve illattal, Mária kenetével. Mennyire szeretem én is a helyet, hol Jézust szeretik és azokat, kik Jézust szeretik... Mária szeretete Lázár föltámasztása óta még mélyebb lett; háláját a föltámadt élet öröme hevítette és így mikor Jézus fejére önté kenetét, nem is olajat, hanem lelkét öntötte rá, «kiöntötte lelkét az Úr előtt.» Szerette Jézust, «mint a maga lelkét» s oda adott volna érte mindent «és lelkét kezébe vette», hogy odaadja neki. S Jézusnak van ez iránt szive; mint napsugár süt be lelkébe a közeli

szenvedésnek felhős, viharszegélyzett láthatáráról Mária szeretete s megvigasztalja őt. Annyira jót tesz neki, hogy evangéliumába iktatja: lelkek, így kell szeretnetek, közelednetek, érintenetek..., hogy örömöm legyen bennetek.

b) «Látván ezt a tanítványok, nehezteléének mondván: Mire való e veszteségetés? mert ezt drágán el lehetett volna adni és a szegényeknek osztani. Tudván pedig ezt Jézus, mondá nekik: Miért vagytok ez asszony bántására? ő jó cselekedetet tett velem.» Jóra költötte a pénzt, a legszebbre, a legédesebbre. Ugy-e a mezei virág nem tékozlás, hanem az Isten művészete; a szív fakadása sem tékozlás, és az öröm megéri a költséget. Ami lelket emel s nemesít, ami szivet indít s melegít, ami föllendít és tompa, állati, ösztönös világunkat felsőbb fénnyel s meleggel átjárja, az mind megéri a költséget. A természet, a művészet, a kegyelem, mind ezt vallják. Ne csak kenyeret és ruhát adjatok az embernek, pazaroljatok rá egy kis kenetet is; ne csak pénzt adjatok, hanem olajat, örömöt, élvezetet. Az életet nem lehet üzleti szempontok szerint kimérni; szabadítsuk föl az embert a köznapiság taposó-malmából, csi-

náljunk neki ünnepeket, tegyük szebbé s lelkiebbé életét.

c) Bizony mondom nektek, valaha az evangélium hirdettetni fog egész világon, az is elmondatik, amit ez cselekedett, az ő emlékezetére.» Tehát ez is hozzá tartozik az üdvhozó jóhirhez; az evangélium örök, dicsőséges, virágos keretbe foglalja Mária emlékezetét. — Ez is evangélium, hogy Jézus szereti a barátságot s tud ünnepet ülni; ez is evangélium, hogy Jézus szivéhez mily édes szeretettel kell közeledni; de mennyire az! Mit érne minden más, ha ezt meg nem tanulnók?! Sőt az evangélium ugyan penitencia-hirdetéssel kezdődik és Mária is ez útra lépett, de azután a lelkek egyesülésének jóhirévé válik: Szeressed Uradat Istenedet Mária szeretetével...

d) «Mert ő e kenetet testemre öntvén, azt temetésemre cselekedte.» Mily szomorú árnyak ezek Jézus lelkén; közeledik már a szenvedés, néhány nap választ el attól; e fölkenést már úgy veszi, mintha temetési szolgálata volna. De mi tudjuk, hogy e lelkek szeretete Jézusnak fölkenésül szolgált küzdelmeire is. Lélekben látta azokat, kiknek szeretete s hűsége vigaszul szolgált, kikért szivesen szenvedett. — Jézusom, nagyra törekszem, vigaszod akarok lenni.

TARTALOM.

	Oldal
A Táboron	3
«Minden lehetséges a hivőnek»	6
Jézus ördögöt űz ki	9
«Kit tartasz nagyobbnak?»	11
«Ha nem lesztek...»	15
Gyermeki lelkületem örömei	17
Angyali közelség	20
Adósod vagyok, Uram!	23
Szolgalelkek	27
Az Úr munkásai	31
«Mester, mit cselekedjem...?»	34
Szeressed Uradat Istenedet!	38
Jézus, a lelkek vendége	41
Jézus és a bűnös nő	45
A legnagyobb fölség	48
A vakonszülött meggyógyítása	51
Munkálkodjunk, míg nap van	55
A lélek fölényéről	58
Felvilágosult lelkületet!	61
Jöjjetek hozzám...	64

Oldal

Kell imádkoznunk ... 67
Jézus imádkozni tanít ... 70
Tisztult lelkületet! ... 72
Jézus a fösvénységről ... 75
Legyetek ébren! ... 78
Halálra készen lenni ... 80
A bűnbánat szükségessége ... 82
Mea culpa...! ... 85
Egy a végcél ... 88
A vízkórságos meggyógyítása ... 93
A nagy vacsora ... 96
Jézus a jó pásztor ... 100
A tékozló fiú ... 105
A bűn nyomorúsága ... 109
A hűtlen sáfárról ... 113
A hamisság mammonájáról ... 116
Nem lehet két urunk ... 119
A dúsgazdagról s Lázárról ... 122
A pokolról ... 126
Féljetek a pokoltól ... 129
Vakmerőn el ne bizakodjál! ... 132
Lázár feltámasztása ... 135
Hiszek, Uram! ... 141
A tíz poklos tisztulása ... 144
Légy háladatos léiek! ... 146
Gyónás után ... 148
Példabeszéd a gonosz biróról ... 150

Oldal

A farizeus és vámos 153
A házasság felbonthatatlan 156
A szüzesség fölényessége 160
Jézus és a kisdedek 163
«Devóció» Isten iránt 166
Jézus és a gazdag ifjú 169
Lemondás nélkül nincs lelkiség 174
A családos emberről 177
Jézus alázatosságra int 182
Előkelő lelkületet imáinkba! 185
Jézus egy vakot meggyógyít 188
Jézus és Zakeus 191
Példabeszéd a girákról 194
Jézus Bethániában 197

A Szociális Missziótársulat intézményei.

A Szociális Missziótársulat oly nők szervezete, kik szociális-karitatív téren gyermek- és nővédelmi munkákkal, betegápolással, szegények és rabok látogatásával, jó olvasmányok terjesztésével stb. hivatásszerűen foglalkoznak.

A társulat belső tagjai közé felvételre jelentkezők bizonyos időt a

Szociális Szemináriumban

töltenek, hol a szükséges lelki, elméleti és gyakorlati kiképzésben részesülnek. *Szociális hivatalok betöltésére ugyanis csak gyakorlott és tanult emberek alkalmasak.*

Intézmények a fővárosban:

A Nővédelmi Hivatal.

Nővédelmi hivatalaiban a Társulat a hozzáfordulók ügyeit, állásközvetítést, tanácsadást stb. bonyolítja le, itt végzi külső hivatalos teendőit, itt tartja szociális tanfolyamait.

Tekintettel a háborús viszonyokra, a Társulat hét Nővédelmi Hivatalt tart fenn, ezek közül négyben varrodát, egyben napközit és nép-

konyhát, kettőben Női Otthonokat tart fenn 28 ággyal.

Nővédelmi hivatalaink címe: az I. sz. I. ker., Krisztina-körut 125. sz. földsz.; II. sz. VIII. ker., József-körut 36. sz. földsz.; III. sz. VI. ker., Szent László-út 26. sz.; IV. sz. I. ker., Döbrentey-utca 2—4. sz.; V. sz. V. ker., Alkotmány-utca 14. sz. III. em.; VI. sz. IV. ker., Gizella-tér 3. sz.; VII. sz. IV. ker., Haris-bazár 3. sz.

A «Bethánia-Gyermekotthon».

A «Bethánia-Gyermekotthon»-ban 34 ártatlan és elhagyatott iskolás leányka nyer otthont.

Ezen intézetünk Budapesten van (I. kerület, Németvölgyi-út 49. szám alatt) s ez annyiban új jelenség a gyermekvédelem terén, amennyiben Magyarországon még nincsenek oly praeventiv jellegű gyermekotthonok, amelyben *ugyan teljesen bennlaknak a gyermekek, iskolába azonban kijárnak.*

«Mária Mercedes Leányotthon.»

IX., Mihálkovits-u. 16. sz. alatt, melyben a züllés veszedelmének kitett fiatalkorú leányok megfelelő tartást, ápolást, neveltetést és foglalkoztatást nyernek. A létszám 40 és 50 közt váltakozik. A beutalást a Nagyméltóságú Igazságügyminiszterium intézi.

Vidéki intézményeink:

A «Bethánia-Szeretetház» Szikszón.

Ide tartozik:

1. *A Reformatorium*, azaz javító-nevelőintézet, melyben 70 állami növendék (züllésnek indult, serdülő leány) nevelkedik.

A természetfölötti eszközök mellett Fr. W. Foerster és Lindsey nagy gyógypaedagógusok szellemében a legmodernebb alapelveket alkalmazzák, melyek a merev intézeti fegyelembe ébresztő és éltető elemként a növendékek saját iniciativáját állítják be.

2. A helybeli kath. elemi iskola 131 gyermekkel.

3. A vasárnapi patronázs 50 védenccel.

Székesfehérvárott.

A háború tartama alatt két katonakórházat vezetnek a Társulat növérei, egyik 200, a másik 250 ágyra van berendezve.

Ugyanitt van társulati házunk, (Széchényi-u. 17.), melyben jelenleg ápoló növéreink laknak.

Sarkadon.

Almássy Dénesné grófné magán katonakórházát a társulat növérei vezetik, a sebesültek létszáma 50.

Szeretetszövetség.

A Szeretetszövetség a pártoló tagoknak nagy egységbe vont csoportja. A tagok, a Missziótársulat céljaiért lelkesednek, azt magukévá teszik s annak elérésében a társulatot esetleg munkával vagy szabályos, időnkinti tetszésszerinti összeggel támogatják.

A pártoló tagok rendes és adakozó tagok. Rendes tagok, kik havi 1 K-t vagy ennél nagyobb összeget fizetnek, az adakozó tagok ennél kevesebb tetszésszerinti összeget.

A nemes ügynek juttatott ezen áldozat ellenértéke gyanánt kapják az összes tagok a Társulat lánglelkű püspökelnökének számunkra írt havonkinti körleveleit, a rendes tagok emellett «A Keresztény Nő» című folyóiratot is kapják.

A Szociális Missziótársulat irodalmi bizottságának kiadványai:

Dr. Prohászka Ottokár: Összes elmélkedései, különböző kiadásban. A teljes kiadás ára vászonkötésben 8 korona.

Foerster Fr. Vilmos: *Élet és jellem.* Fordította dr. Schütz A. tanár. Ára kötv. 4·50 K, fűzve 3·20 K.

Foerster Fr. Vilmos: *Az élet művészete.* Fordította a Szociális Missziótársulat irodalmi bizottsága. Elfogyot. Új kiadás sajtó alatt.

Farkas Edith: *A Szociális Missziótársulat rövid ismertetése.* (11. képes kiadás.) Ára 1 K.

Farkas Edith: *Probation Officer.* — *Hivatalos Pártfogó.* Ára 1 K.